శ్రీః

శ్రీరామాయనమః

శ్రీమన్మహీశూరపురీ మధ్యవిద్యోతమాన దివ్యరత్న
సింహాసనారూఢ శ్రీమచ్చామరాజేంద్రాశ్రిత
ధర్మాధికారిచక్రవర్త్యయ్యజ్గార్యపరిశోధితః
శ్రీమద్వాధూలకులతిలక శ్రీవాజపేయ
రామదీక్షితతనూజేన
యళందూరు పాఠశాలాధ్యక్షేణ
శ్రీకంఠకవినా విరచితః
ఉపోద్ఘాతసహితశ్చ

అభినవకాదమ్బరీచంపూప్రబన్ధః.

మహీశూరపురీ మధ్యవర్తిన్యాం
విద్యాతరంగిణ్యాఖ్యాయామ్
ముద్రాక్షరశాలాయామ్
ముద్రాపితస్సన్విజయతేతమాం
ఇదానీమేతన్మూల్యమర్ధరూప్యమ్
సన్ ౧౮౯౨

అభినవకాదమ్బరీ చమ్పూప్రబన్ధశుద్ధాశుద్ధపత్రికా.

పుట	పం.	అశుద్ధం	శుద్ధం
౧	౯	యూవేత్రిపత్ర్యావృతా	యద్వేత్రిపత్ర్యావృతం
౬	౭	పోష్ఠీణకృతె	పోష్ఠీకృతె
౮	౪	కల్పీభూత	తల్పీభూత
౧౧	౧౨	భూయాత్పున	భూయఃపున
౧౩	౫	చక్షమాణే	చక్షాణే
౨౩	౨	దీ్వపవతీం	దీపవతీం
౨౫	౨౩	వర్ణాశయన	పర్ణాశయన
౩౫	౧౬	లయి	వలయి
౩౬	౬	దౌవారికా	దౌవారికే
,,	౮	నస్తం	నష్టం
౩౮	౧౭	మేవా	మేవ
౩౯	౯	కామాప్ర	కాంప్ర
౪౦	౨౨	యమాప్ర	యంపరిప్ర
,,	౨౫	ప్సనః	ప్సరః
౪౧	,,	సమాపృచ్ఛం	సంపృచ్ఛం
౫౫	౭	వార్తామాపృచ్ఛ్య	వార్తాంపృచ్ఛ్య
౬౧	౧౦	త్ర్యబుత్రివం	త్ర్యబత్రివం
౬౨	,,	ప్రతీహారీ	పత్రలేఖా
౬౪	౮	స్వైరం	స్వేదం
౬౮	౨౩	ప్రస్థాన	ప్రస్థాతా
౭౯	౧౩	దేవీమాపృచ్ఛతీ	దేవీంపృచ్ఛతీ
౯౩	౮	మనఃప్రేమా	పునఃప్రేమా

శ్రీరామాయనమః

కాదమ్బర్యుపోద్ఘాతః.

విద్యాగురుంహయగ్రీవంనత్వాకాదంబరీకృతేః।
కథాసంధానబోధాయ కుర్వేసంక్షిప్తకారికాః॥

విదిశానగరంకశ్చిచ్ఛూద్రకోనామభూమిపః। ప్రగల్భోపి వధూభోగవిముఖశ్చిరమావసత్ ॥ జాతుచిత్సన్నిధౌతస్యకాచిన్మాతంగకన్యకా। అయం విచిత్రఇత్యుక్త్వాసాకంచిచ్ఛుకమర్పయత్ ॥శుకోపి దక్షిణం పాదముద్ధృత్యనృపతేఃపురః। జయశబ్దంసముచ్చార్య పపాఠార్యామిమాంస్ఫుటమ్॥ స్తనయుగమశ్రుస్నాతంసమీపతరవర్తిహృదయశోకాగ్నేః। చరతివిముక్తాహారం వ్రతమివభవతోరిపుస్త్రీణామ్॥ తద్వాక్యశ్రవణానందతుందిలేధరణీధవే। మధ్యాహ్నసూచకశ్శంఖనాదః ప్రాదురభూత్తదా॥ తమాకర్ణ్యాథరాజానిస్తాంస్త్రీంవిశ్రమ్యతామితి। అన్తఃపురేశుకోదేయఇతిద్వార్థాంచసాబ్రవీత్ ॥ స్వయమభ్యంతరంగత్వా కృతస్నానాదికక్రియః। భుక్త్వా గృహీతతామ్బూలశ్చాస్థానం పునరాయయా॥ చండాలీచశుకశ్చాభావానీయేతామిహాధునా। ఇతి రాజాజ్ఞయా ద్వార్థాస్తావనయత్తౌనృపాంతికమ్ ॥ కస్త్వంకౌపితరౌవాసఃక్వతేకస్మాదిహాగతిః। ఏవంనృపేణానుయుక్తశ్శుకఃప్రోవాచసాదరమ్ ॥ కథేయంమహతీరాజంస్త్వావధానమనాశ్శృణు। అస్తి వింధ్యాటవీమధ్యవర్తిపంపాసరస్తటే॥ శుకనీడశతోపేతశ్శాల్మలీపాదపోమహాన్। తత్ర మత్పితరౌవృద్ధావనపత్యౌ స్థితౌచిరాత్ ॥ పుత్రబ్రువంతయోర్విద్ధి మాంతదైవ ప్రసూర్మమ। ప్రసూతివ్యథయాదేహం తత్యాజజనకస్తుమామ్॥ పుపోషాజ్ఞాతజననీ మృతిదుఃఖోహమావసమ్। తతఃకదాచిదాఖేట కోలాహలభయంకరమ్ ॥ కిరాతసైన్యమాలోక్య ప్రావిశంతాతపక్షతిమ్। తత్సైన్య

మస్మదావాసవృక్షమూలమశిశ్రియత్ ॥ క్షణంవిశ్రమ్యసహసా యయావ
థయథాగతమ్ । భిల్లేషుతేషన్యతమోవృద్ధః కీరామిషేచ్ఛయా ॥ అస్మ
త్పాదపమారుహ్య నీడాంతస్థశుకార్భకాన్ । కణ్ఠంకణ్ఠంశిరోనాళంనిష్పి
ష్యాధోన్యపాతయత్ ॥ క్రమేణాస్మత్కులాయాంతర్న్యస్తహస్తస్సపా
పధీః । కంఠంనిష్పిష్యమత్తాతం తత్పక్షాంతస్థితంచమామ్ ॥ భూమావ
పాతయత్సోహం పూర్వంతదవరోహణాత్ । అంతికస్థతమాలద్రుమూలం
కించిదశిశ్రియమ్ ॥ సోవరుహ్యద్రుమాత్కీరాన్ లతాబద్ధాన్ సముద్వ
హన్ । యథాగతంజగామాథ మధ్యాహ్నేరవిమరీచిభిః ॥ శుష్కతాలుం
పిపాసార్తం తోయాన్వేషణకాంక్షయా । శనైశ్శనైర్వ్రజంతం మాం
జాబాలితనయో గ్రహీత్ ॥ సరస్తీరంసమాసాద్య పత్త్రైమెద్భిర్నిషిచ్యచ ।
పాయయిత్వాజలంపద్మపత్త్రేమాంవినివేశ్యచ ॥ స్నానాదినియమంకృత్వా
పునరాధాయమాంకరే। ప్రాప్యాశ్రమంమాంనిధాయరక్తాశోకతరోరధః॥
మునిభిస్సహితంతాతం ప్రణనామసదండవత్ । కుతశ్శుకోయమానీతఇతి
తేషుతపస్విషు ॥ పృచ్ఛత్సుసతుజాబాలిస్తిర్యగ్వక్రితకంధరః । మాందృ
ష్ట్వాపూర్వపాపస్య ఫలమేతేనభుజ్యతే ॥ ఇత్యుక్త్వామౌనమాపేదేతద్వా
క్యశ్రవణాదథ । కోయంపురాకిమేతేనపాతకంసముపార్జితమ్ ॥ ఇతిపృ
చ్ఛత్సుమునిషు స్నానవేళాతివర్తతే । కృతాహారాఅథాయాతపశ్చాదేత
ద్బ్రవీమివః ॥ ఇత్యుక్త్వాస్వయముత్థాయ కృత్వాసంధ్యాదికాఃక్రియాః।
రక్తాశోకతరోర్మూలం పునరప్యాయయౌమునిః ॥ అత్రాన్తరేసహస్రాంశు
రస్తశైలమభూషయత్ । తారకారాజివిద్యోతమానశ్చంద్రస్తదోదితః ॥
శుకమాదాయమునయస్తేపితత్రాగమంస్తతః । తాన్విలోక్యసజాబాలిః క
థాశ్రవణతత్పరాన్ ॥ మహతీయంకథాథాపి వక్ష్యామి భవతాంముదే ।
యస్యశ్రవణమాత్రేణ శుకఃపూర్వస్మృతింభజేత్ ॥ ఏవముక్త్వా ప్రహృ
ష్టాత్మా కథాంవక్తుంప్రచక్రమే । అస్తిమాలవదేశేషు విశాలానామికా పు
రీ ॥ తత్రసర్వగుణోపేతస్తారాపీడఇతిప్రభుః । విలాసవత్యభిధయా భా

ర్యయా చ గుణాఢ్యయా ॥ శుకనాసాభిధానేన మన్త్రిణా చ సమన్వితః। చా
తుర్వర్ణ్యం పి తేనాయం ధర్మతః పరిపాలయన్ ॥ యానీతరదురాపాని నృ
పస్తాన్యఖిలాన్యపి । సుఖాన్యనుబభూవైకం పుత్రాలోకసుఖం వినా ॥ ధీ
రత్వాదనపత్యత్వదుఃఖం హృద్యేవ గోపయన్ । నానావిహారైరేవాయం
కాలం యాపయతి స్మ సః ॥ జాతుచిచ్ఛంకరం కృష్ణచతుర్దశ్యాం నిషేవితుం।
విలాసవత్యుపగతా మహాకాళనికేతనమ్ ॥ తత్ర విప్రైః పఠ్యమానే భా
రతాదిమపర్వణి । అపుత్రస్య గతిర్నాస్తీత్యాకర్ణ్యాతీవదుఃఖితా ॥ గ
త్వా గృహం తదాద్యేషా సర్వత్రారతిమావహత్ । కదాచిద్దృష్టవత్యంకా
రూఢాంచింతాకులాం ప్రియాం ॥ భూపస్తత్ర స్థితః పర్యపృచ్ఛత్కిమేతదితి
తాం తదా । తత్సఖీ సర్వమాచష్ట తద్వృత్తం ప్రభవే క్రమాత్ ॥ స తచ్ఛ్రు
త్వా ప్రియే కస్మాత్ఖిద్యసేఽలం శుచా వృథా। కిం కర్తవ్యం వదాస్మాభిర్దైవాయ
త్తేఽత్ర వస్తుని ॥ యన్మర్త్యయత్నసాధ్యం తత్కురుష్వ త్వమితః పరం । దే
వతాగురువిప్రాణాం తాపసానాం తథా గవామ్ ॥ సేవామాచర తత్సేవా ని
ష్ఫలా న భవేత్క్వచిత్ । ఇత్యాదిభిస్సాంత్వనైస్తామాశ్వాస్య స్వగృహం
యయౌ ॥ తదాద్యేషా సులభోత్పత్తిసాధకాన్యఖిలాన్యపి । శరీరక్లేశకారి
ణి వ్రతాన్యాతనుతే స్మ సా ॥ ఏవం కతిపయే కాలే గతే జాతు మహీపతిః ।
నిశాంతే స్వప్రియావక్త్రవిశంతం శశినం స్ఫుటం॥ స్వప్నే దృష్ట్వా ప్రహృష్టా
త్మా స్వప్నవృత్తాన్తమాదితః । శశంస శుకనాసాయ ప్రాతః పత్న్యై చాపి ప్ర
భుః ॥ శుకనాసోఽపి తచ్ఛ్రుత్వా చిత్రా దైవగతిః ప్రభో । మనోరమాభిధా
యా మద్భార్యాయాస్సఖే నిశి ద్విజః ॥ కోఽప్యదాత్కమలం శుభ్రమేవం స్వ
ప్నే వ్యలోకయమ్ । ఇత్యన్యోన్యస్వప్నవృత్తకథనేన గతవ్యథౌ ॥ తోష
తుస్తౌ సుఖేనాథ రాజ్ఞీ సా గర్భవత్యభూత్ । దశమే మాసి మధ్యాహ్నే సు
లగ్నే సుషువే సుతమ్ ॥ మనోరమాపి ప్రాసూత తస్మిన్నేవ దినేఽర్భకం ॥
తదా గోభూహిరణ్యాదిదానాన్యకురుతాం ముదా ॥ స్వప్నే దేవీముఖావిష్ట
చంద్రసందర్శనాత్తదా । చంద్రాపీడాభిధాం సూనోరకరోత్పృథివీప

తిః ॥ మంత్రిస్వసూనుం వైశమ్పాయనమిత్యాజుహావ తం । సరూపౌ వవృధాతే తౌ రాజామాత్యసుతౌ క్రమాత్ ॥ అథోపనీతం తం రాజా విద్యాభ్యాసాయ నిర్మితమ్ । శిప్రాతటేతి విస్తీర్ణం విద్యాగృహమనీనయత్ ॥ సోప్యగ్రహీత్కలాస్తాస్తాస్సకలాః కుశలోచిరాత్ । పండితం పుత్రమానేతుం స వలాహకనామకమ్ ॥ అశ్వసేనాయుతం కంచిత్సాదినం ప్రాహిణోత్ప్రభుః । స విద్యాగృహమాసాద్య సాంజలిర్వినయానతః ॥ కుమారపారశీకేశః పురా సాగరసమ్భవమ్ । అశ్వరత్నమిదం రాజ్ఞేదదావింద్రాయుధాహ్వయమ్ ॥ తేనాద్య ప్రేషితం తుభ్యమేతదారుహ్య సమ్ప్రతి । పౌరజాతకబృందానాం తూర్ణం భవ ఘనాఘనః ॥ మహారాజనిదేశేన త్వామానేతుమిహాగతః । ఏవం వలాహకగిరమాకర్ణ్య గమనోత్సుకః ॥ తదా గురుభిరాదిష్టస్తమారుహ్యాద్భుతం హయమ్ । ఆసాద్యోజ్జయినీం సర్వానానన్దయదయం తతః ॥ జిత్వా జాతు కులూతేశం పిత్రానీతాం తదాత్మజాం । తామ్బూలభాజనం వోఢుం ప్రసువా ప్రేషితాం తదా । పత్రలేఖాభిధామేనాం మాత్రాదేశాన్ముదాగ్రహీత్ ॥ సర్వప్రజాప్రాణనాడీం సర్వవిద్యావిశారదమ్ । చంద్రాపీడం తదా రాజా యావరాజ్యేభ్యషేచయత్ ॥ తతస్తాతాజ్ఞయా సో యం ప్రస్థాయ సహ సైనికైః । ప్రాగ్యామ్యపశ్చిమోదీచీర్దిశో జిత్వా త్రివత్సరం ॥ కైలాసాసన్నమత్యుగ్రభిల్లసైన్యభయంకరం । జిత్వా మణిపురం తత్ర సైన్యవిశ్రాంతిహేతవే ॥ యువరాజస్సుఖేనాసౌ కఞ్చిత్కాలమనీనయత్ । ఏకదా మృగయాసక్తస్సమారుహ్య తురంగమం ॥ కాంతారం ప్రవిశన్నేష పురతః కిన్నరద్వయమ్ । విలోక్య విస్మితో వేగాదన్వగచ్ఛత్తదేకధీః ॥ దూరం గత్వా కంచిదద్రిమారూఢే కిన్నరద్వయే । వృక్షమూలముపాశ్రిత్య తురగాదవరుహ్య సః ॥ క్షణం విశ్రమ్య పునరప్యారుహ్యాశ్వమచోదయత్ । సోప్యచ్ఛోదసరస్తీరం రాజపుత్రమనీనయత్ ॥ అవరుహ్య కుమారోశ్వాత్స్నాత్వా పీత్వా జలం స్వయమ్ । పాయయిత్వా చ తురగం విశ్రాంతిసుఖమన్వభూత్ ॥ తతః పశ్చిమదిగ్భాగే వీణానాదోపబృం

హింత్రు । కలంగీతిరవం శ్రుత్వా తత్థ్సానవిచిచీషయా ॥ కించిద్దూరం గతస్త
త్ర సాంద్రపాదపమధ్యగే । దేవాలయే క్వచిత్కాంచిత్ స్తనవిన్యస్తవ
ల్లకీమ్ ॥ స్తువతీం శంకరం గీత్యా సుందరీం సన్యవీక్షత । గీతావసానే తాం
మందముపసృత్య కృతాంజలిః ॥ కా త్వం కిమర్థమేకాకిన్యత్ర తిష్ఠసి కాన
నే । కిమర్థం నూత్నవయసి స్వీకృతం వ్రతమీదృశమ్ ॥ ఇతి పృచ్ఛంత
మేనం సా సంపూజ్యార్ఘ్యాదిభిస్తదా । స్వాదంతశ్రవణోత్కాయ తస్మై
సర్వం వ్యజిజ్ఞపత్ ॥ మహాభాగ సమీపేఽత్ర హేమకూటాభిధే గిరౌ । గ
న్ధర్వేశశ్చిత్రరథశ్శాస్తి రాజ్యం సుఖేన యః ॥ తేన ఖానితమచ్ఛోదం య
త్సరోఽవీక్షితం త్వయా । వినిర్మితమనేనైతద్వనం చైత్రరథాభిధమ్ ॥ ప్ర
తిష్ఠితశ్శంభురయం యమహం శరణం గతా । హంసాభిధస్య తద్భ్రాతు
ర్విద్ధి పుత్రీత్యముం జనమ్ ॥ అన్వర్థసంజ్ఞామకరోన్మహాశ్వేతేతి మే
పితా ॥ పుమపత్యవిహీనత్వాత్పుత్రికామపి మత్పితా । పుత్ర ఇత్యే
వ మాం మత్వా వాత్సల్యాత్పర్యపాలయత్ ॥ కదాచిచ్చైత్రకే
మాసే స్నాతుం సాహం సహాంబయా । అచ్ఛోదసరసీతీరమగచ్ఛం తదిదం
పురా ॥ స్నాత్వా గౌరీపూజనైకనిష్ఠాయాం మమ మాతరి । సరస్తీరేఽహ
మచరం తద్వనశ్రీదిదృక్షయా ॥ తదాకర్ణాన్తసుమనస్సురభీకృతదిక్త
టం । వసంతేన స్మరమివ సుహృదా కేనచిద్యుతమ్ ॥ కందర్పసుందరం కం
చిదపశ్యం మునిదారకమ్ । తత్క్షణం మమ తస్యాపి సంగతౌ చిత్తపక్షిణౌ ॥
మారపిరకిరాతోఽయమాజఘానైకదేహిణౌ । తదాహం మందమభ్యాశమే
త్యాపృచ్ఛమదస్సఖమ్ ॥ సుతోఽయం కస్య కిన్నామా శ్రవణాగ్రావతంసి
తా । సుగంధిస్సుమనో మంజర్యేషా కాకోఽభవానితి ॥ విహస్య సా బ్రవీత్స
ర్వం బ్రవీమి శృణు సుందరి । సురలోకే శ్వేతకేతురితి దేవర్షిరస్తి హి ॥ నా
రాయణాంశసమ్భూతం ప్రాహుర్యం స తు జాతుచిత్ । దేవపూజార్థమ
బ్జాన్యానేతుం స్వర్ధునీం గతః ॥ పద్మాస్యత్రాపచిన్వానః కందర్పశత
సుందరం । తం పుండరీకమధ్యస్థా లక్ష్మీః ప్రైక్షత్స్మరార్దితా ॥ రతం మా

నసికంసమ్య గనుభూయతద్దైవసా । ప్రభూతంతపయేంధృత్వా భగవాంస్తే
యమభర్తకః ॥ ఇత్యర్షిణాతంతమాదాయ నిర్వృత్తేజాతకర్మణి । పుండరీక
భవత్వాద్యం పుండరీకాఖ్యమాతనోత్ ॥ తమేవాముంవిద్ధిబాలే తత్సఖం
మాంకపింజలమ్ । అస్యాంకృష్ణచతుర్దశ్యాం సాక్షాచ్ఛంకరమర్చితుం ॥
సురలోకాన్నయాసాక మాగచ్ఛంతమిమంపథి । తవోచితామంజరీయ
మితినందనదేవతా ॥ దదావస్మైమంజరీమి త్యుక్త్వామానమవాపసః । స
పుండరీకోమాందృష్ట్వా బాలేజ్ఞాతంమనస్తవ ॥ వాంఛస్యేనాం మంజరీం
చేత్స్వీకురుష్వేతి మేఽర్పయత్ । తదాకరాగ్రాత్ప్రభ్రష్టామక్షమాలామి
మాంరహః ॥ అహమంజలినాదాయ కంఠదేశమనీనయం ॥ కపింజలేత
దాలోక్య నిర్భర్త్స్యయితితంతదా ॥ కపటభ్రుకుటీంబద్ధ్వా దేహిమేజ
పమాలికాం । ఇతిమాంపృచ్ఛతేతస్మై సాహమేకావళీమదాం ॥ తదా
కుమారీమాత్రాతే స్నాతాయాతుంనికేతనం । త్వామాహ్వయతియాహీతిఛ
త్రధారిణ్యవాచమాం ॥ తత్కఠోరంతుదంవాక్యం నిశమ్యక్షుభితా
భృశం । ముహుర్దీనదృశాపశ్యంత్యేనంవలితకంధరా ॥ కృచ్ఛ్రాదచ్ఛో
దమాసాద్య కృత్వాస్నానాదికాఃక్రియాః ॥ మాత్రా సహగృహంగత్వా
తదేకధ్యానతత్పరా ॥ కన్యకాంతఃపురేరుద్ధ పరివారేహమేకికా । గవా
క్షరంధ్రన్యస్తాస్యా పశ్యంతీదిశమేవతాం ॥ స్మరార్తావాష్పకలుషీఖట్వా శా
యినీమూర్ఛితాస్మ్యహం । సాకంమయాతరళికానామ్నీయాస్నాతుమా
గతా ॥ సాసఖీభూశయానాంమాం మూర్ఛితాంప్రేక్ష్యదుఃఖితా ॥ శిశి
రైర్దార్త్రకస్తాళవృంతవాతైః (ప్రా)బోధయత్తదా ॥ ప్రబుద్ధాం మామపేన
మూచెవిషాదంమాకృథాస్సఖి । యద్వియోగేనఖిన్నాసి తద్వృత్తంవచ్మి
తచ్ఛృణు ॥ స్నాతుంగతాయాంత్వయ్యేక స్తరోర్మునికుమారయోః । సల
జ్జంసస్మితంమందం మదభ్యాశముపేయివాన్ ॥ బాలేకస్యాసుతానామ కి
మస్యాఃక్వగమిష్యతి । ఇతిపప్రచ్ఛతదను త్వద్వృత్తాంతం వ్యజిజ్ఞపమ్ ॥
తదాకర్ణ్యానతశిరాస్సలజ్జమిదమబ్రవీత్ । వాంఛామి బాలేత్వాంకా

ర్యే యోఽస్తమప్రజనోచితే॥ ఇత్యుక్త్వా పత్రమాలిఖ్య తస్యై దేయమిదం
రహః। ఏవముక్త్వా దదౌ మహ్యం తద్గృహాణేతి మేఽర్పయత్॥ ముదా ప
త్రం తదాదాయ తత్ప్రస్థార్యాం తదాఽపరం॥ పూర్వం ముక్తాలతయా బిససిత
యా విప్రలోభ్యమానో మే। హంస ఇవ దర్శితాశో మానసజన్మా త్వయానీ
తః॥ తదాలోక్య సఖీం హాసాదాలింగ్యాలింగ్య సస్పృహం। సదృష్టః
కుత్ర కిం ప్రాహేత్యనుయుక్తా మయాథ సా॥ సఖి కిం బహునోక్తేన త్వదే
కాయత్తజీవితః। అయం త్వదంగసంపర్కవాంఛయైవ హి జీవతి॥ తత్తూ
ర్ణమేవ గత్వా త్వం తత్కామం పూరయాధునా। నో చేదచిరమేవాసౌ
ప్రాప్స్యత్యేవాంతిమాం దశామ్॥ ఏవం పరుషవాక్యైర్మాం చక్రే ద్వి
గుణితవ్యథాం। అత్రాంతరే ప్రతీహారీ సాంజలిర్మాం వ్యజిజ్ఞపత్॥ కుమా
రి మునిబాలః కోఽప్యుపేత్య ద్వారి వర్తతే। జపమాలాం యాచతే చేత్యాకర్ణ్యా
నీయతామితి॥ ఆదిష్టయా తయానీతమర్ఘ్యాదిభిరపూపుజం। వక్తుం కిమ
పి సందిహ్య మాం తాం తరళికామపి॥ శశ్వదాలోకయంతం తం మునిబా
లం తదా బ్రువం। యథేష్టం పరమాషైషీర్నాస్మద్భిన్నా హ్యసావితి॥ త
దా లజ్జానతశిరాన్ణైర్మామిత్యవోచత। బాలే క్వ వా మునిజనః క్వ వానం
గవిచేష్టితమ్॥ పుండరీకస్త్వద్వియోగవ్యథయా పరితామ్యతి। త్వదంగ
సంగమం హిత్వా నోపాయో విద్యతే పరః॥ తజ్జీవితం త్వదాయత్తమేవం
తస్మిన్వదత్యథ। కుమారి త్వామిహాస్వస్థేత్యాకర్ణ్యాగాత్ప్రసూస్తవ॥ ఇ
తి వ్యర్థాన్వచశ్శ్రుత్వా యాతుకామః కపింజలః। బాలే కిం బహునా తస్య
ప్రాణా రక్ష్యా ఇతి బ్రువన్॥ జనసమ్మర్దవిత్రస్తస్సజగామ యథాగతం।
తదా మదంబయాగత్య కిముక్తం కిం కృతం వద॥ విషణ్ణమానసా సాహం నా
పి కించిదలక్షయం। తతస్సూర్యోఽప్యగాదస్తమావిరాసీచ్చ చంద్రమాః॥
జ్యోత్స్నాధవళితాశాయాం తస్యాం నిశ్యహముత్సుకా। దక్షిణాక్షిస్ఫుర
ణమప్యవిచింత్య తదేకధీః॥ పశ్చాత్తరళికామేకామాదాయ ప్రస్థితా గృహా
త్। దూరాదేవ కమప్యార్తనాదం శ్రుత్వా విషణ్ణధీః॥ ధావిత్వా తం వ్య

సుంహాహామహాభాగం వ్యలోకయమ్। తమేనమంకమారోప్యరుదంత్యాం బహుధామయి ॥ అపరుహ్యాదివఃకోఽపి తంగృహీత్వాదివిష్ఠితః। మహాశ్వేతేమావిషీదభూయోఽప్యేతేనసంగమః ॥ తేభవేత్సత్యమిత్యుక్త్వా ప్రస్థాతుముపచక్రమే । కిమేతదితి మయ్యేనంపృచ్ఛంత్యాంతంకపింజలం ॥ మమోత్తరమదత్త్వైవ క్రుధాసావుత్పపాత ఖమ్ । తతస్త్రయోఽప్యేకదైవ ప్రావిక్షన్నభ్రమండలమ్ ॥ తదాదుఃఖాదసుత్యాగోద్యుక్తాంతరళికాతు మామ్ । సాంత్వయామాసబహుభిస్సాంత్వనైశ్శపథైరపి ॥ తదాదిపితరౌబంధూన్విసృజ్యైకార్చనేరతా । కందమూలాదినీనిత్యం వనేఽత్రైవవసామ్యహం ॥ ఇతిశ్రుత్వామహాశ్వేతావచనంతన్నృపాత్మజః । సమదుఃఖాతరళికా క్వేతిపప్రచ్ఛతాంతదా ॥ కుమారకథయామ్యద్య తద్వృత్తాన్తమిమంశృణు । గంధర్వేశశ్చిత్రరథఇత్యుక్తంహిపురామయా॥తస్యకాదంబరీనామతనయాకిలవర్తతే । ఆశైశవాన్మమైతస్యాఅపిమైత్రీనిరర్గళా ॥ మహాశ్వేతాయద్యనూఢానియతంనోద్వహామ్యహం । ఏవంప్రతిజ్ఞాపితయా కృతామత్ప్రేమగౌరవాత్ ॥ ప్రతిజ్ఞాంతాదృశీంశ్రుత్వా ఖిన్నశ్చిత్రరథస్తదా । తద్వీణావాహకంకంచిత్ప్రాహిణోత్సన్నిధింమమ ॥ తాంసాంత్వయితుమాదిష్టాసేయంతరళికాగతా । తదనంతరమేవాత్ర మహాభాగత్వమాగతః ॥ ఏవముక్త్వాగళద్బాష్పాతతస్తూష్ణీంబభూవసా । అథాస్తంగత ఆదిత్యేకృతసంధ్యాదికక్రియః ॥ సర్వంసహాపతిసుతో మృదుపల్లవతల్పగః । నిజసేనాచింతయైవసనినాయనిశీథినీమ్ ॥ ప్రాతశ్చకారసంధ్యాదిసమహాశ్వేతయాసహ । తతస్తరళికాగత్యమహాశ్వేతామువాచసా ॥ కాదంబర్యాత్వయాదిష్టం యత్తద్విజ్ఞాపితంమయా । తయాయదుక్తంతత్సర్వమసౌకేయూరకోవదేత్ ॥ ఏవముక్త్వాగ్రతస్తస్యాశ్శోచ్ఛదయామాస తంతదా । తాంనత్వాసోఽంజలింబద్ధ్వా తదాదిష్టంవ్యజిజ్ఞపత్ ॥ దేవికాదంబరీసేయం సాష్టాంగంప్రణిపత్యతే । మన్ముఖేనైతదాహాస్మకంఠాలింగనపూర్వకం ॥ సఖిత్వయాకిమాదిష్టమేవంవక్తుంనకింత్రపా । కోవివాహోమహా

శ్వేతే త్వాంవిహాయ మమాధునా ॥ తిర్యగ్జాతిభవాంకాక్యవ్యఙ్గినీంవీక్ష్య
విక్లబాం । జహ్యాద్భాగంస్వయమపి కింపునస్త్వాదృశో జనః ॥ కిమచ్చిత్త్ర
పరిత్రాణమాదిశస్వైవమద్య మే । అహో కిం క్రియతేవ్యాజాద్గృహవాసా
పహాసనం ॥ ఇతఃపరంనవక్తవ్యమేవంజాతుసఖిత్వయా । సత్యప్రతిజ్ఞాం
కృత్వామాంపాహినిర్వ్యాజసౌహృదా ॥ ఏవముక్తంతయాదేవితత్రైవిజ్ఞాపి
తంమయా । ఇతిబ్రువతి కేయూరె సాహమేవాగతాధునా ॥ సర్వంసమీ
కరిష్యామి యాహీతి ప్రాహిణోదముమ్ । భోఃకుమారవిచిత్రంతద్గంధ
ర్వేశ్వరపత్తనమ్ ॥ కాదంబరిగుణవతీతద్దిదృక్షాస్తిచేత్తవ । యాంతీం మా
మనుయాహీతి ప్రతస్థేసాసహామునా ॥ దివ్యం గంధర్వనగరంగత్వా రాజ
గృహాంతరె । సప్తకక్ష్యా అతిక్రమ్యప్రాపత్కాదంబరీగృహమ్ ॥ మహా
శ్వేతైవాగతేతి శ్రుత్వాపరిజనాదియమ్ । పీఠాదుత్థాయసహసా ప్రత్యు
ద్గమ్యకృతాంజలిః ॥ తత్పాణిమవలమ్బ్యైనాం కాదమ్బర్యనయద్గృహం।
దృష్ట్వాస్వాగతమర్ఘ్యాద్యైస్తత్పూజామకరోత్స్వయమ్ ॥ సౌందర్య
జితకందర్పంచంద్రాపీడంముహుర్ముహుః । పశ్యంపశ్యంకటాక్షైస్సాతృప్తిం
నాపచిరాదపి ॥ మదలేఖాఖ్యయాసఖ్యాసాతత్పూజామకారయత్ । త
దాత్వే కేనచిత్కారేణాన్వితాకాపిశారికా ॥ కాదమ్బరీమేత్యదేవిధూర్తో
యంమాంప్రబాధతే । మామేవమనుబధ్నంతం నివారయసినాద్యచేత్ ॥
సత్యంమృత్యుంశ్రయిష్యామి వారివహ్నివిషాదినా । తదోదంతాసభిజ్ఞ
త్వాస్స్మహాశ్వేతానుయుక్తయా ॥ తస్యైసకలవృత్తాన్తః కథితో మదలేఖ
యా । శుకోయంపరిహాసాఖ్యః కాళిందీనామశారికా ॥ కాదమ్బర్యసయో
ర్బాల్యే చ క్రిపాణిగ్రహోత్సవమ్ । తమాలికాఖ్యయాసఖ్యాః పరిచారిక
యాసహ ॥ ఆలపన్నయాదృష్టః ప్రాతరేషతదాద్యసౌ । నాస్మద్వా
క్యంశృణోత్యేషా కుపితానితరామితి ॥ చంద్రాపీడస్తదాకర్ణ్యమయా
ప్యేతచ్ఛ్రుతమ । తమాలికామభిలషన్పరిహాసాభిధశ్శుకః ॥ కాద
మ్బరీగృహేంపత్రినాతీతాద్దివసానితి । సాయంకాదమ్బరీపోషః సశిష్యయ

తితంయితః ॥ సాపత్న్యకరణం స్త్రీణాం హృచ్ఛూలంకిలదుస్సహమ్ । త
చ్ఛ్రుత్వాజహసుర్నార్యః పరిహాసః క్రుధాబ్రవీత్ ॥ విటోక్తిభిరలంధూ
ర్తజానాతీయమపీదృశీః । వక్రోక్తిభిర్వ్వాంచనీయా త్వయేయం నాపిజాత్వి
తి ॥ అత్రాంతరెమహాశ్వేతె దేవశ్చిత్రరథోధునా । పర్యాగతోపీక్షితుం
త్వామితివార్త్తాన్వ్యజిజ్ఞపత్ ॥ కాదమ్బరీనిదేశేన మహాశ్వేతా నృపా
త్మజమ్ । సమ్ప్రేష్యగాయకైస్సాకం క్రీడాశైలాయతంతతః ॥ యయౌ చి
త్రరథంద్రష్టుం తదాకాదమ్బరీపునః । చంద్రాపీడానురక్తాన్తఃకరణా కా
మపీడితా ॥ ప్రతిజ్ఞామపివిస్మృత్యతద్దర్శనకుతూహలాత్ । స్వయమేకా
కినీప్రాంశుప్రాసాదశిఖరంగతా ॥ గవాక్షవివరన్యస్తముఖీక్రీడాద్రిమై
క్షత । సాపిక్రీడాచలాగ్రస్థం గత్వామణిగృహంతదా ॥ గాయకానాం
మంజుగానంశృణ్వన్నేవమచింతయత్ । కాదమ్బర్యావిలాసాస్తేసహజాః
కేముమత్పరాః॥ దృష్టామయాస్మితముఖీలిఖిత్యుర్వీంనమచ్ఛిరాః । అన్యైః
స్సమ్భాషమాణే మయిప్రేమ్ణాశృణోతితత్ ॥ బహుధా చింతయాకింవా
మయ్యేనోత్కంఠితాయది । అనురాగంప్రకటయేత్పురస్తాదచిరాదితి ॥త
తఃప్రాతఃకృతాహారంమదలెఖాప్రపద్యతమ్ । కుమారసాగరాత్ప్రాపశి తస్మా
చ్చిత్రరథస్తతః ॥ కాదమ్బరీహారమేనమగ్రహీచ్ఛేషనామకమ్ । దాతు
మిచ్ఛతితంతుభ్యమిత్యబధ్నాద్గళేస్వతమ్ ॥ తతోగతాయామేతస్యాం గ
తేచాస్తందివాకరె । చంద్రోదయేపరిమితైఃపరివారైస్సమావృతా ॥ కా
దమ్బరీరాజపుత్రం ద్రష్టుంక్రీడాద్రిమాగతా । తద్దర్శనోత్సుకా తత్ర
చిరంస్థిత్వాథసాదరమ్ ॥ తారాపీడాదివృత్తాన్తం పృష్ట్వాస్వగృహమాయ
యా । పరెద్యుఃప్రాతరుత్థాయకృతశౌచోనృపాత్మజః ॥ మహాశ్వేతా
వేదితయా కాదంబర్యాకథంచన । గమనాయాభ్యనుజ్ఞాతస్సాకంగంధర్వ
బాలకైః ॥ గత్వామణిపురోపాన్తం తాన్నివృత్యాయమేకకః । శిబిరా
భ్యన్తరంప్రాప్య వైశమ్పాయనపూర్వకాన్ ॥ సఖీన్దృష్ట్వా మహాశ్వే
తాద్యుదన్తం తేభ్యఉక్తవాన్ । పరెద్యుఃప్రాతరాయాతం కేయూరక

మవేక్ష్యసః ॥ కిముదేవీకుశలినీ పరివారైస్సహాధునా । కిమర్థమాగతో
సీతి భీతఃపప్రచ్ఛ తంముహుః ॥ సోపిబద్ధ్వాంజలిందేవ సర్వతఃకుశలిన్య
సౌ । శయ్యాయాంవిస్మృతశ్శేషహారోయంపరిగృహ్యతామ్ ॥ మహాశ్వే
తానుజ్ఞయాహమాగతోస్మిత్వదంతికమ్ । త్వయ్యాగతేతదాద్యైషా కాద
మ్బర్యతివిహ్వలా ॥ ద్రష్టుంత్వాంవాంఛతిపునస్త్వదేకాయత్తజీవితా ।
తద్వియోగవ్యథాంవక్తుం నాలంవర్షశతైరపి ॥ అధునాగత్య సహసా త
స్యాశ్శోకమపాకురు । కేయూరకేవదత్యేవమన్వితఃపత్రలేఖయా ॥ కే
యూరకాదిష్టమార్గః ప్రాప్యకాదంబరీగృహమ్ । ప్రభూతం విరహ
వ్యాధిం సేవమానాందదర్శతామ్॥ భావజ్ఞానాయిసాకూతైర్వాక్యైస్సహాత
యాలపత్ । కంచిత్కాలంస్థితస్తత్ర తతఃప్రస్థాతుముద్యతః ॥ కాదంబ
రీప్రార్థనయా పత్రలేఖాంవిసృజ్యసః । అశ్వారూఢోచిరేణైవస్క
న్ధావారంసమాసదత్ ॥ పితుస్సకాశాదాయాతంలేఖహారందదర్శచ । పిత
రౌ కింకుశలినౌ శుకనాసఃకిమాదిశత్ ॥ ఇత్యాత్మానంపృచ్ఛతేస్మై సద
దౌపత్రికాద్వయమ్ । భక్తిపూర్వంతదాదాయనిధాయనిజమస్తకే ॥ ఉ
ద్ఘాట్యసపపాఠాథ తదన్తర్లిఖితంతదా । స్వస్త్యస్తుచంద్రాపీడాయస
మిత్రాయనిరన్తరమ్ ॥ తారాపీడస్త్వాంహిమూర్ధన్యాఘ్రాయానందయత్య
సౌ । ప్రజాభిస్సహసర్వాభిరుజ్జయిన్యామహంసుఖీ ॥ వత్సరత్రితయం
జాతం జైత్రయాత్రాగతస్యతే । త్వదృష్ట్యాలోకవిరహాత్త్వన్మాతా పరి
తామ్యతి ॥ తదేతత్పత్రపఠనాత్పరమాయాహిమాచిరమ్ । ఇతిపత్రద్వ
యేతుల్యం లిఖితంపరిపత్యసః ॥ శుకనాసస్యయత్పత్రంతత్పుత్రాయ
తదర్పయత్ । వైశమ్పాయనసైన్యాని మందంమందం త్వమానయ ॥ యా
స్యామ్యుజ్జయినీంతాతనిదేశేనజవాదహమ్ । కేయూరకఃపత్రలేఖామా
దాయాత్రాగమిష్యతి ॥ తస్మైసమస్తవృత్తాన్తం ప్రోచ్యాగచ్ఛసమాహి
తః । ఇత్యాదిశ్యసతంస్వల్పైః ప్రస్థాయసహసాదిభిః ॥ మార్గమధ్యే
కిమప్యారాద్రక్తధ్వజమలోకయత్ । తద్దేశదర్శనోత్కంఠ్యాత్తదంతికము

పెయివాన్ ॥ తత్ర పాదపమన్వష్టం చండికాయతనంగతః । చంద్రా
పీడో భక్తిపూర్వంచండికాం తామపూపుజత్ ॥ హసతాముల్బలవాక్యైశ్చతో
షయిత్వాతదర్చకమ్ । ప్రస్థాయోజ్జయినీంస్వల్పైరేవాహోభిస్సమాసద
త్ ॥ తదాప్రత్యుద్గతఃపిత్రాపౌరామాత్యాదిభిస్సహ । దూరాదేవావరు
హ్యాశ్వాత్ప్రాణంసీత్పితృపాదయోః ॥ పదాభ్యావ్యేపసకలైస్సహరాజగృ
హంగతః । సనిజాగమనేనామ్బామన్యాశ్చాన్తఃపురాణిచ ॥ ప్రహర్షయ
న్మంత్రిగృహంగత్వానత్వామనోరమామ్ । పశ్చాత్ససైన్యోవైశంపాయనో
ప్యద్యాగమిష్యతి ॥ ఇత్యేనాంసాన్త్వయిత్వాసౌశుకనాసంప్రణమ్యచ । తదా
జ్ఞయాగృహంగత్వాకంచిత్కాలముదావసత్ ॥ జాతుకంచుకినాసాకమా
గతాంమధురస్మితాం । పత్రలేఖాంవీక్ష్యదూరాత్ప్రహృష్టఃపృచ్ఛతిస్మతాం ॥
కింపత్రలేఖేకుశలం కాదంబర్యాస్సహాళిభిః । మయ్యాగతేకీదృగాసీద్గం
ధర్వేశపురేకథా ॥ మహాశ్వేతాకిమాచఖ్యౌ కాముహూర్తాంస్మరేదితి ।
తతోమస్తకవిన్యస్తాంజలిస్సేయంవ్యజిజ్ఞపత్ ॥ దేవత్వయ్యాగతేసే
యం స్వగృహాభ్యంతరంగతా । మాంశయ్యాయాం సమారోప్యమత్తస్త్వ
ద్వృత్తమాదరాత్ ॥ శ్రుత్వాగాఢానురక్తాత్వయ్యస్తనిద్రాచనిస్త్రపా ।
క్రూరమారశరావిద్ధాసర్వత్రారతిమేయుషీ ॥ ఉన్మాదేననజానాతి చేత
నాచేతనాన్యపి । బహుభిఃకిమిహోక్తైర్యాంస్వప్నేపిసభజేజ్జనః ॥ తామ
వస్థామేత్యనిత్యం త్వత్కృతేతామ్యతిప్రభో । నాలోప్యపత్రాస్త్యప
వాద స్సత్యమేతన్మయోదితం ॥ పశ్యేచ్చేత్తాంవజ్రమణిరపిస్ఫుటతితత్క్షణం ॥
శిలాపినితరాంరోది త్యేవసత్యమిదంవిభో ॥ తదాదేవికుమారంత మాన
యిష్యామితేంతికమ్ । దిశాజ్ఞాంమహ్యమిత్యుక్త్వా సేయంమాంప్రాహిణో
దిహ ॥ త్వదభ్యాశంగతాస్త్వద్యయద్ధితంతత్కురుప్రియం । ఇతితద్వచనంశ్రు
త్వా చంద్రాపీడస్సగద్గదః ॥ పత్రలేఖేశాపఏవ మమాయంనహిసంశయః ।
భ్రాంతోస్మిసర్వవేద్యాసు తచ్చేష్టాసుస్ఫుటాసుయత్ ॥ అథవామదలే
ఖాపి తదీయాంమన్మథవ్యథాం । తదానీమేవమత్కర్ణే రహోనావద

యస్కృతః ॥ అతీతచింతయా కిం వా ఫలమిత్యనయా సహా । ప్రాప్య మా
తృగృహం తత్ర స తద్దినమనీనయత్ ॥ తదాదితచ్చింతయైవ రాత్రిందివ
మపిశ్రమంత్ । పరిత్రస్తో గురుజనాద్గోపయంస్తాం వివిక్రియాం॥ ధీరో రా
జసుతః కాంక్షన్ దనయిద్ధ్వసాంసన ॥ జాతుశిప్రాపగాతీరే నిషేవితసుఖాని
లః ॥ ఆగచ్ఛంతమపశ్యారాత్తం కేయూరకమలోకయత్ । తం పత్రలే
ఖాం చాదాయ స వాసవసమాగతః ॥ నిషిద్ధపరివారస్తం పర్యపృచ్ఛద్భ
యాకులః । దేవీకుశలినీ కిం వా పరివారైస్సహాఖిలైః ॥ ఇతి పృచ్ఛతి తం త
స్మిన్ దేవ తద్విరహావస్థాం । అభిధాతుమశక్తోహమియతా సమయే సా॥
కీదృశీం వా దశాం ప్రాప్తా స జానే యది వాంఛసి । ప్రాణసంధారణం తస్యాః
ప్రస్థాతుం యత్నవాన్ భవ । అథాస్తమయతి బ్రధ్నే తాధ్యాం సహ గృహం
గతః ॥ శయ్యాగతశ్చింతయైవ నినాయ స నిశీథినీమ్ ॥ ప్రాతస్సేనాం దశపురీ
మాగతేతి జనశ్రుతిమ । శ్రుత్వా కేయూరకాద్వ్యస్తసిద్ధిం విధికస్థితాం
సమానసుఖదుఃఖో యద్వైశంపాయన ఆగతః । ఏవం కుమారే వదతి ప్రాం
జలిస్స్వియమబ్రవీత్ ॥ యాస్యామ్యహం దేహ్యనుజ్ఞాం పూర్వమేహీతి సా
దరమ్ । వదంతం తం ప్రత్యయాయ పత్రలేఖామపి ద్రుతమ్ ॥ సంప్రేష్య వా
ర్తాజిజ్ఞాసుః ప్రాహిణోద్భృత్యమాత్మనః । అథ మంత్రిసుతప్రత్యుద్గమ
నాదేశలిప్సయా ॥ స రాజగృహమాసాద్య వవందే రాజమంత్రిణౌ । రా
జా యువానం తం వీక్ష్య పాణిగ్రహవిశేషయా ॥ విలాసవత్యా చ సమం మ
న్త్రిణా పర్యచింతయత్ । అథాయం శుకనాసాజ్ఞా మాత్రం లబ్ధ్వా విశిప్రి
జః ॥ యోజనత్రితయం గత్వా శిబిరం పురతస్స్థితమ్ । స నిరీక్ష్య ప్రము
దితస్తదభ్యంతరమావిశత్ ॥ భో భో వైశంపాయనః క్వేత్యస్మిన్ స్త్రీస్తత్ర
పృచ్ఛతి నాస్త్యత్రాసీద్యస్త్రాస్త్రీత్యబ్రువంత్సాశ్రుగద్గదమ్ ॥ కేనాప్యనా
లప్య స్తిస్సః పురో వీక్ష్య సన్న్యస్తైనికాన్ । కిం జీవతి ప్రియసఖః క్వాస్తే సం
ప్రతి సంసత ॥ ఇతి పృచ్ఛంతమేనం సమూర్ఛితం తురగాచ్చ్యుతైః । తమ
వాంహాత్యశ్రైతో వాపచారైస్సంజ్ఞామలంభయన్ ॥ దేవసర్వం వదామస్తే శృ

ణుత్వముపవిశ్యతత్ । ఆగతేత్వయితాతాజ్ఞావశాదుజ్జయినీంప్రతి ॥ ప్రా
ప్తస్స్వసైనికాంత్సర్వాన్ప్రతిష్ఠాసూన్నిరుధ్యసః । అచ్ఛోదసరసస్తీరమ
స్మాభిస్సమమాయయౌ ॥ తత్ప్రదేశాలోకమాత్రాదున్మత్తవదభూత్తదా
బోధితోప్యయమస్మాభిః పురంగన్తుమనేకధా ॥ ప్రత్యాఖ్యాతాస్తేనవయం
నివేదయితుమాగతాః । ఇతితద్వచనంశ్రుత్వా చిన్తామీలితలోచనః ॥ ని
శ్చలాంగస్సావతస్థేనిర్వాతదినదీపవత్ । తతస్సంస్తభ్యహృదయం తదా
నీమిత్యచిన్తయత్ ॥ అస్యవైరాగ్యమేతత్కింనాత్రకారణమణ్వపి ॥
మామివైనంనృపాస్సర్వేసేవన్తేసమమేవహి ॥ ఇత్యాదిచిన్తయిత్వాథత
స్మిన్నేవదినేనిశి । ప్రస్థాయసైనికైస్సాకం జవాదుజ్జయినీమగాత్ । తత్ర
సోధ్వనితద్వార్తామేవ శృణ్వన్ సమన్తతః ॥ రాజద్వారగతస్తత్ర రా
జాదేవీయుతోధునా । గతోమాత్యాలయమితిద్వాఃస్థోక్తేస్తద్గృహంయ
యౌ ॥ తమాగతంవీక్ష్యరాజా కించిత్క్రుద్ధోబ్రవీదిదమ్ । వత్సదోషస్త
వైవాసౌ విమన్త్ర్యక్వాగతోసియత్ ॥ ఇతితద్వచనంశ్రుత్వా శుకనాసస్త
మబ్రవీత్ । రాజన్నస్తిదోషలేశమపిమాపదజాతుచిత్ । సఏవహిగు
రుద్రోహీ కృతఘ్నశ్చనసంశయః । యదనేనమహారాజఃకుప్యేదితినచిన్తి
తమ్ ॥ శుకవత్ప్రేషితోహ్యస్మాంస్త్యక్త్వాన్యత్రగతశ్చయత్ । తతోమ
త్సత్యవచనాచ్ఛుకయోనావపత్స్వయం ॥ ఇతిశప్త్వాపికుపిత మేనంరాజా
సమాదధే । తతస్తాతాచ్ఛసచివాల్లబ్ధాజ్ఞాంకథమప్యసౌ । జనన్యనుమత
స్సైన్యైః ప్రతస్థేస్యానినీషయా ॥ మధ్యేమార్గంమేఘనాదం వీక్ష్యతే
నాపిసంగతః ॥ మహాశ్వేతాశ్రమంప్రాప్య తత్రబాష్పప్లుతామిమాం ॥
దృష్ట్వానితాన్తంభీతస్తాంపప్రచ్ఛస్ఖలదక్షరమ్ । వైశమ్పాయననామామత్స
ఖోత్రాగతవాన్కిము ॥ ఇతిశ్రుత్వాసాజగాద కుమారశ్రూయతామిహ ।
కోప్యాగత్యద్విజసుతః కామార్తోమామపీడయత్ ॥ తాదృశంవీక్ష్యని
తరాం కోపోద్దీపితమానసా । పాణినాజలమాదాయ రేధూర్తశుకవన్మ
హీః ॥ మధురోక్తింవదన్యస్మాన్వంచయితుముద్యతః । తస్మాచ్ఛుకత్వమె

'వాశప్రాప్నుహీత్యశపంతతః ॥ సతద్వాక్యాత్తరువత్పాతగతజీవితః ।
త్వత్సైనికేభ్యస్త్వన్మిత్రమిత్యవేత్యాథదుఃఖితా ॥ ఇత్యేతచ్ఛ్రుత్వాతస్త
స్య చంద్రాపీడస్యతత్క్షణమ్ । శిరీషకోమలంవక్షః ప్రాతరబ్జవదస్ఫుటత్ ॥
తతఃపరిజనేదీనే విలపత్యభిత స్తదా । తంరాజపుత్రలోకోపి పరితఃప
ర్యవారయత్ ॥ సపత్రలేఖాతత్కాలే శ్రుత్వారాజసుతాగమమ్ । త
యాసమంమహాశ్వేతా దర్శనవ్యాజనిర్గతా ॥ కాదమ్బరీవ్యసుంతత్ర
చంద్రాపీడంనిరీక్ష్యసా । సవక్షస్తాడనంపత్ర లేఖయాసాకమేతయా ॥
రుదిత్వాబహుధాకృచ్ఛ్రాన్మూర్ఛామత్యుచ్ఛ్రితామగాత్ । ప్రబుధ్య
పత్రలేఖైతదశ్వంవర్ధ్యగ్రేప్రహృత్యతమ్ ॥ ఆకృష్యాచ్ఛోదసలిలే పా
తయిత్వాపపాతచ । అథతత్సలిలాత్కశ్చిదుత్థాయమునిబాలకః ॥ మహా
శ్వేతామాహభద్రేపుండరీకానుధావినమ్ । కపింజలంమామవేహి వృత్తా
న్తంవచ్మితంశృణు ॥ పురతస్తేపుండరీకం గృహీత్వాదివముత్పతన్ । సమ
హాపురుషశ్చంద్రలోకంగత్వాథతత్తనుమ్ ॥ మహోదయాభిధానాయాం
సభాయాంసింహవిష్టరే । నిధాయమామిత్యవోచద్భద్రక్రోధంపరిత్యజ ॥
పుండరీకఃకామదోషాన్త్వాంలోకప్రియమప్యసౌ । త్వమప్యహమివాసా
ద్య భూలోకేజన్మమానుషమ్ ॥ లభస్వభూరివిరహవ్యథాం 'జన్మనిజన్మని ।
క్రుద్ధైవమశపత్త్వంచ మత్సహాయోభవేతితమ్ ॥ అహమప్యశపంతస్మాదు
ద్భావ్యమవనీతలే । ఉత్పత్తవ్యమతస్సర్వంబ్రూహీదంశ్వేతకేతవే ॥ ఇతి
తేనప్రేషితోహమభ్రేధావన్మహామునిమ్ । కమప్యుత్ప్లుత్య తేనాశ్వో భవే
త్యభిహితఃక్షణాత్ ॥ తదాపతన్పశ్చిమాబ్ధావశ్వభూయోత్థితోస్మ్యహం ।
ప్రాగశికపతిర్గృహ్ణంస్తారాపీడాయమామదాత్ ॥ రాజ్యాభిషేచనాత్పూ
ర్వం చంద్రాపీడాయసోప్యదాత్ । అద్యాభూన్మునివాక్యాన్మే శాపాం
తోచ్ఛోదమజ్జనాత్ ॥ పశ్యమేతచ్ఛ్వేతకేతోః ప్రాగ్భవంయాస్యామిసం
ప్రతి । ఇత్యుదీర్యఖముత్ప్లుత్య గతేతస్మిన్కపింజలే ॥ కాదమ్బరీ ప్రబు
ద్ధ్యాథ చంద్రాపీడకళేబరమ్ । తదాదిదేవతాబుద్ధ్యాప్రత్యహంపర్యపూ

వ్యజత్ ॥ కాదమ్బరీకరస్పర్శాత్ప్రవృద్ధాంతస్సుఖప్రభామ్ । దగ్ధందగ్ధం
ముదాత్ర వసంతిస్మానుయాయినః ॥ పరేద్యుర్జ్ఞాతవృత్తాన్తస్తాతశ్చిత్ర
రథస్తదా । పత్న్యైవృతోఽసౌచంద్రాపత్రాకరస్యాఘవరస్త్వయా ॥ ఆశాపా
త్రత్రవస్తవ్యమితితామాదిదేశసః । కదాచిచ్ఛారదేకాలే చంద్రాపీ
డానుయాయినః ॥ తాముపేత్యాబ్రువన్దేవి తారాపీడేనసంప్రతి । పు
త్రోదన్తంజ్ఞాతుమేతే ప్రేషితాఃపురుషాఇతి ॥ ఆగతాన్ప్రహితాన్స్వీ
యం వార్తాంజ్ఞాతామపీదృశీం । తారాపీడేప్రియసుతే మానివేదయతా
పితు ॥ అచ్ఛోదతీరేదృష్టోస్త్రీత్యేవగత్వావ్యశంసత । ఇత్యుక్త్వాతత్ప్రేషి
తాస్తేవేగాదుజ్జయినీంగతాః॥తారాపీడాయసకలాంవార్తామేనాంవ్యజిజ్ఞ
పన్ । తతస్సోప్యఖిలైస్సార్ధం ప్రస్థాయపృథివీపతిః ॥ ప్రాప్యాచ్ఛోద
సరస్తీరం తాదృశంప్రేక్ష్యపుత్రకమ్ । రుదన్బహువిధంరాజాసపత్నీక
స్ససైనికః ॥ త్యక్తరాజ్యఃకందమూలాశనస్తత్రైవ కాననె । నివసన్మునివ
త్సోయం కంచిత్కాలమనీనయత్ —॥ఏవముక్త్వాసజాబాలిశ్శ్రోతౄనా
హసస్మితమ్ । సకలేయంకథాశ్రావియుష్మాభిఃకిమిహాక్రమాత్ ॥ యద్వ
క్తుముద్యతోహంతద్విస్మృత్యైవకథారసాత్ । దూరమాగతవానస్మియద్వ
వ్యంతత్రవిత్తతత్ ॥ యోవైశమ్పాయనోనామ శుకనాసాత్మసంభవః ।
మహాశ్వేతాశాపవశశుకయోనిమిహాప్తవాన్ ॥ భజేదేవంవిధందుఃఖంజం
తురింద్రియదోషతః । ఇత్యుక్తవన్తంతంనత్వాప్రాప్తజన్మాన్తరస్మృతిః॥
వినయావనతోభూత్వా పర్యపృచ్ఛదిదంశుకః । భగవన్స్థలితోఽస్మాక మ
న్మృతిశ్రీసజ్జనయోః ॥ సకుమారఃక్వవోత్పత్తింప్రాప్తస్తన్మహ్యమాదిశ ।
తమన్తరేణనాన్యత్రవస్తుమిచ్ఛతిమేమనః ॥ తచ్ఛ్రుత్వారేజురాత్మం
స్తవం యదోద్భిన్నగరుచ్ఛవేః । తదాపృచ్ఛసిచేత్సర్వం వక్ష్యామీత్యప
దన్మునిః ॥ స్వర్గవాసస్యవ్యసౌకస్మాదల్పమాయురుపేయివాన్ । ఇతితస్మి
న్నిజసుతే పృచ్ఛత్యేషాబ్రవీత్తదా ॥ కారణం స్పష్టమేవాత్ర యత
స్త్రీవీర్యసంభవః । పుంవీర్యాభావతోల్పాయురేవజాతోహ్యభూదయం॥

స్వతాయువామ్ । సమమేవసుఖ
త్యేవోత్పపాతాభ్రం ఝణఝ్ఝణితనూపురా । తతః [illegible]
యౌ ఖిన్నాం కాదంబరీం స్మరన్ ॥ శుకేన సహ కామార్తో సుఖదుఃఖమనస్థి
। తత్ర వసన్తసమయః ప్రాదురాస మనోహరః ॥ తదా కాదంబరీ
మి చంద్రాపీడకళేబరమ్ । సంపూజ్య గాఢం చుంబంతీ కంఠే జగ్రాహ సా
పరమ్ ॥ తత్స్పర్శనసోపి గాఢం శ్లిష్య స్వప్నప్రబుద్ధవత్ । జీవితం ప్రా
ప్య సర్వాహ్లాదపదం ప్రియయా సహ ॥ దేవ్యాదృత్యత్య్క స్వర్గాత్తూర్ణం ము
జ్జీవితో స్మ్యహం । సామోదప్రకతను స్పర్శాత్ప్రత్యాభగవిరోహిణీ ॥ పుండ
రీకోపి నిర్ఘాతశాపోద్యశుకతాం జహౌ । ఏవం తస్మిన్నవదత్యేవ పుండరీక
స్సుచిస్మితః ॥ కపింజలకరాలంబీ నభసో పతతారసః । తమాలింగ్యాతదా అ
తస్యాగతస్యాంఘ్రియుగ్మకమ్ ॥ చంద్రాపీడేన మత్యస్మిన్ సమాహ కపిం
జలః । శుకనాస శ్వేతకేతురాదిశత్యేవమద్య తే ॥ పుండరీకస్తథైవాసౌ
త్వామాసంశయం కృథాః । వైశంపాయన ఇత్యేవమత్వా వహశుభవానితి ॥
తస్స్వసుత మేవైనం మనసామనుతేస్మ సః । విజ్ఞాతసకలోదంతస్సద్యశ్చి
త్రరథస్తదా ॥ ఆగత్యముదితస్సర్వాన్నానాయ్య నిజమందిరమ్ । శుభేహ
నిసుతాం తస్మై చంద్రాపీడాయ తాం దదౌ ॥ హంసోపి పుండరీకాయ మ
హాశ్వేతామదాత్సుతామ్ । సమమేవ సమస్తాస్తే పరమానందమాయయుః ॥

శ్రీచక్రవర్తిగురుపాదనిదేశమేత్య సాయం విరంచిగృ
హిణీ సుకటాక్షపాత్రం । శ్రీకంఠ ఇత్యభినవః కవిర
వ్యహ్వాద్యం కాదంబరీ చరితసంగ్రహమానిష్ట ॥
కృత్వా కాదంబరీకావ్య కథోద్ఘాతమాదరాత్ ।
శ్రీరామచంద్రపదయోః శ్రీకంఠకవిరార్పయత్ ॥

ఇతి కాదంబర్యుపోద్ఘాతః

...షఠ్ ఏ ... త్ర ... న ...

...యో మాం నినాయ నిజతపః ॥

(ప్ర)హా ఽఖిలలోకైకభూషాం త్వాం స్మారం స్మారం వినిశ్వసన్ । వినిందన్ స్వవపుః స ని
మతిష్ఠం చింతయా క్షణమ్ ॥ కపింజలస్తతోఽభ్యేత్య మాం నిధాయ ... ముదా
శిరస్యాఘ్రాయ పశ్యేమాం స్పృశన్ సహసగద్గదమ్ ॥ తాత ఏవం ... పూ
ర్వమేవ విజ్ఞానచక్షుషా । అస్మద్వృత్తాంతమఖిలం జ్ఞాత్వా (ప్ర)ారబ్ధ భా
న్త్రితుమ్ ॥ విముక్తకురగాకార స్వస్తిస్తాలగతోఽస్త్యహం । మాం సని
క్షిప్య పత్రిసన్నస్సన్ వాచ మధురం వచః ॥ ఇదమాయుష్కరం కర్మ యావత్ప
రిసమాప్యతే । తావదప్యసన్న(త్ర) పశ్చాత్పుండరీకాంతికం ప్రియ ॥ శుకయో
నావసత్యద్య సజాబాలితపోవనే । త్వాం త(త్ర) గతమప్యేవం సప్తర్షిర్ద్వాదశా
ద్ధిమామ్ ॥ (ప్రా)తరాహూయ మాం వత్స గత్వేదానీం తదంతికమ్ । తస్మై క
థాకథనేన పూర్వస్మృతిముపేయుషే ॥ ఆకర్ణ్యాస్య (త్ర) మాయాహిం ...
ష్టా తత్రేతి నివేదయన్ ॥ ఆగచ్ఛ దుత్రమిత్యద్య (ప్రా)హిణోత్స్వాం త్వదంతి
కమ్ ॥ యాస్యామీత్యభిధాయాసౌ గతపదయథాగతమ్ । (ప్రా)ప్త(ప్రా)
క్తనబోధస్య స్థాతుం నోచితమ(త్ర) మే ॥ తత్రైవాహం గమిష్యామి య
(త్ర) మే పూర్వబంధవః । ఇత్యాలోచ్యైకదా (ప్రా)తః ప్రస్థితః పత్ర్యుదగ్ది
శమ్ ॥ బహుదూరగతో జమ్బూకుంజే కుత్రచిదస్వపమ్ । తదా జాలనిబ
ద్ధం మాం గృహీత్వా కోఽపి పుల్కసః ॥ తత్పుత్ర్యుషితపాన్థైః పక్కలం పక్వ
ణం గతః । అముష్యై పత్రిదదావేషా వ్యనయచ్ఛర్మపంజరమ్ ॥ బహుధా లాపి
తోఽప్యేవ రోదనయా మానమాస్థితః । నాలపన్నేవ శోకేన నిరాహారస్థితశ్చి
రమ్ ॥ (ప్రా)తరద్య సువర్ణమయం పంజరం చాపి పక్వణం । సంవీక్ష్య విస్మి
తో యావత్పృష్టుం తాముద్యతోఽస్మ్యహమ్ ॥ తావదేషా త్వత్సమీపమనయ
న్మాం మహీపతే । ఏతావదేవ జానామీత్యుక్త్వా పేమానం గతశ్శుకః ॥ తతో
విస్మితచిత్తేన శూద్రకేణ నియుక్తయా । ప్రతీహార్యానీయమానా మాతం

శ్రీ

శ్రీశారదాంబాయైనమః

శ్రీకంఠకవికల్పితాయామభినవకాదమ్బర్యాం

ప్రథమాశ్వాసప్రారంభః

శ్రీగణేశాయనమః ॥ ప ॥౧॥ కల్యాణం తేకలయతుతరాంకాపికారుణ్యపూర్ణా కల్యాణాంగీకమలనయనా కల్పవల్లీకవీనాం। వీణావాణీ వివిధవిబుధవ్రాతవంద్యాంఘ్రియుగ్మా వీణాపాణిశ్శశధరరుచిః పద్మభూభాగ్యరాశిః ॥ ౨ ॥ కించ ॥ విజితనిశిచరేంద్రో లోకరక్షావితంద్రో వదనవిజితచంద్రో భూరికారుణ్యసాంద్రః। పదవినతకపీంద్రస్సీవ్యయసంపజ్జితేంద్రః ప్రవిమలగుణరుంద్రః పాతుమాం రామచంద్రః ॥౩॥ శ్రీభోజక్షితిపాలపండితసభాలంకారహారాయితశ్శ్రీబాణశ్చతదాత్మజశ్చకృతవాన్కాదంబరీనామయత్ । కావ్యంతత్కిలసంగ్రహేణకురుతే శ్రీకంఠనామాకవిశ్చమ్పూరూపమిమం ప్రబంధమఖిలాశ్శృణ్వంతునిర్మత్సరాః ॥ ౪ ॥అపిచ॥ తస్మిన్మహాకవికృతేమహితే ప్రబంధే సంచింత్యగౌరవమదస్సుఖబోధనార్థం । మిత్త్రేణకేనచిదతీవహిచోదితత్వాదేషా ప్రవృత్తిరిహ మేనకవిత్వదర్పాత్ ॥౫॥ ఏకోనవతిభాస్వన్నవశతవిలసచ్చతుస్సహస్రేషు । కలివత్సరేష్వతీతేష్వభినవకాదంబరీకృతిర్గ్రథితా ॥ ౬ ॥ **********

కథాప్రారంభః

॥ ప ॥ రోచమానాపణపథం లోచనానందదాయకమ్ । త్రిదశాలయసంకాశం విదిశానామకంపురమ్ ॥ ౨ ॥ అపిచ ॥ మజ్జత్కుంజరకుంభకుంకుమరజస్సంధ్యాయమానాంభసా చక్రాంగాదివిహంగసంఘవిలసత్కోలాహలోత్తుంగయా । మాద్యన్మాలవకామినీకుచతటీసంలిప్తగంధద్రవమిశ్రీకృతకూలయావిజయతే యావేత్రవత్యావృతా ॥ ౭ ॥ తత్ర ॥

అస్తి ప్రత్యర్థిపృథ్వీపతినతమకుటశ్రేణిసంఘృష్టపాదస్సీమాతీతస్వసంప
ద్విజితసురపతిప్రాభవప్రాజ్యవీర్యః । క్షోణీరక్షావితంద్రః క్షితిసురజ
నతారక్షణజాగరూకోధమైకాయత్తచిత్తః ప్రథితగుణగణశ్శూద్రకో
నామరాజా ॥ ౯ ॥ మంత్రిన్యస్తధరాభరస్సనృపతిస్సంగీతగోష్ఠీం క్వచి
ద్వీణావేణుమృదంగగీతిరసికోమిత్త్రైస్సమంజాతుచిత్ । అంభఃకేళ్యటవీ
విహారనిరతఃపణ్యాంగనాభిస్సమం జాత్వేవంబుభుజేహియౌవనసుఖంరా
త్రిందివంభూరిశః ॥ ౧౦ ॥ అవరోధవధూజనేమనోజ్ఞేబహుశోజాగ్రతి
సత్యపి ప్రగల్భః । అవధూతవధూజనోపభోగస్సురతద్వేషమివ ప్రభుః
ప్రపేదే ॥ ౧౧ ॥ కదాచిత్ప్రాతస్తంసదసివిహరంతంనరపతిం ప్రతీహా
రీకాచిత్సవినయముపేత్యైవమవదత్ । విభో మాతంగీకాప్యధివసతిహి
ద్వారమధునా భవంతం ద్రష్టుంసాస్పృహయతిభవాన్పశ్యతుమనాక్ ॥
౨ ॥ ఇత్థమనయానివేదితంభాషితమాకర్ణ్య పురస్తాన్నిరీక్ష్యచ సమస్తా
నపి సభాస్తారానుద్ఘోషః ప్రవేశ్యతామిత్యాదిదేశ ప్రతీహారీమయ
ముర్వీపతిః ॥ ౧౩ ॥ ప ॥ తదనునిజసమీపంప్రాపితాంద్వారరక్ష్యాధురి
కువలయనేత్రాం ప్రేక్ష్యమాతంగపుత్రీం । నరపతిరపి మేనేవిస్మయాంభో
ధిమగ్నస్సరసిజభవసృష్టిర్భూతలేన్యాదృశీతి ॥ ౧౪ ॥ తతః ॥ క్షోణీనివిష్ట
కరజానుయుగా ప్రణమ్య రాజానమేనమవదద్ధరిణేక్షణాసా । రాజన్న
కోయమతి చిత్రచరిత్రపాత్రమిత్యాకలయ్య తవసన్నిధిమద్యనీతః ॥
కించ ॥ భోవిభో శ్రుతిముఖాసు శుకోయంశిక్షితశ్చసకలాసు కలాసు । వే
త్తిసర్వమపిభూతభవిష్యద్వర్తమానజననాంతరవృత్తమ్ ॥ ౧౫ ॥ ఏవంత
యామృగదృశావినిగద్యపశ్చాదుద్ఘాట్యపంజరముఖంసహసావిసృష్టః । ఉ
ద్ధృత్యదక్షిణపదంనృపసమ్ముఖస్సన్నార్యామిమాం పరిపపాఠ శుకోయము
చ్చైః ॥ ౧౬ ॥ తథాహి ॥ స్తనయుగమశ్రుస్నాతంసమీపతరవర్తి హృద
యశోకాగ్నేః । చరతివిముక్తాహారం వ్రతమివభవతోరిపుస్త్రీణాం॥౧౭
ఆకర్ణ్యకర్ణమధురాంగిరమేతదీయాం చిత్రీయమాణహృదయోసతిభూ

మిహాలే । అశ్రాంతధీరపటహస్వనితానుసారీ మధ్యాహ్నశంఖనినదఃప
థముజ్జజృంభే ॥ ౧౮ ॥ గ ॥ తదను ధరణీపతిరయం విసర్జితరాజలోకః
లోకబంధురివ సుమేరుశృంగాదుత్తుంగాదాస్థానమంటపప్రతిష్ఠితాదు
త్థాయ సింహపీఠాదయం కీరకిశోరః క్షీరాదిభిరాహారైర్లాలనీయః పరం
దేవీభిస్తదయమభ్యంతరం ప్రవేశ్యతామితి తాంబూలకరండవాహినీం వి
శ్రమ్యతామితి చండాలకామినీంచాదిశ్య, భుజిష్యోపదిశ్యమానమార్గః
స్నానగృహమాసాద్య వారవరవర్ణినీనికరకరకమలపరికలితశాతకుంభ
కుంభనికురంబసంభృతనీరధారావిశదీకృతసర్వాంగః నిర్మోకపరిలఘునీ వి
మలే దుకూలే వసానః నిర్వర్తితనిఖిలమాధ్యందినసమయకృత్యస్సమానవ
యోరూపైస్సహ భూపైరాసేవితాభ్యవహారమహోత్సవస్తాంబూలచర్వ
ణాతామ్రాధరదళః నాతిదూరవర్తిన్యా ప్రతీహార్యావితీర్యమాణహస్తా
వలంబః అంతఃపురసంచారసముచితపరిజనమాత్రపరివారస్సమాసాద్య
సభామంటపం సకీరశిశురానీయతామిత్యాదేశానుపదమేవ ప్రతీహార్యా
నీతమేతం శుకపోతమిత్థమవోచత్ ॥ ౨౦ ॥ వ ॥ కస్త్వం కౌ పితరౌ త
వక్వ వసతిః కింనామధేయః కథం చండాలాంగనయా హృతో౽సి నిఖిలా వి
ద్యాః కుతశ్శిక్షితాః । జాతం తేజననాంతరస్మరణమప్యేతత్కథం త్వం సురః
కీరాకారధరో౽సి కిం వద కుతో మత్సన్నిధిం ప్రాపితః ॥ ౨౧ ॥ గ ॥ ఇత్థ
మభిహితవంతం నరపతిం తం నిరీక్ష్య నితాంతసంతుష్టస్వాంతో యమిత్థమ
భాషత ॥ ౨౨ ॥ తథాహి ॥ వ ॥ రాజన్నపూర్వచరితశ్రుతిసన్ముఖీనం స్వాం
తం నితాంతమధునా యదితావకీనమ్ । ఆకర్ణ్యతామతివిచిత్రచరిత్ర
మేతన్నిస్సీమకౌతుకభృతాఘనతా సమస్తమ్ ॥ ౨౩ ॥ మృగుకస్సవిధాయినీ
సముపిభాతి వింధ్యాటవీ ఘటోద్భవసనాథగా వహతి తత్ర గోదావరీ ।
నదజ్జలచరాండజం లసతి తత్ర పంపాసరస్తదంతికతటే మహాజ్జయతి శాల్మ
లీపాదపః ॥ ౨౪ ॥ గ ॥ తస్యకిలానేకశకునికాయనిర్మితనీడనివహానిబిడీ
కృతశాఖాశిఖస్య శాఖినః కస్మింశ్చిత్కోటరే పత్న్యాసహానివసత్యాం ప.

శ్చైమేవయసి వర్తమానాయాం మత్ప్రసూతిసమకాలమేవ దుస్సహప్ర
సవవేదనయా లోకాంతరముపగతాయాం మదంబాయాం పితృవిహితవి
విధపోషణేన కించిదప్యజ్ఞాతజననీమరణక్లేశోఽహం చిరమవసమ్ ॥ ౨౫ ॥
వ ॥ జాతు ప్రాతః కరాళప్రశిథిలవిదలద్భ్రుక్కైశ్యః కరాత్తప్రాసాసి
క్షేపణీయత్రిశిఖశరగదాద్యాయుధగ్రామఘోరః । ఉద్యత్తూర్యారాట్టహా
సత్రాసకుపితహరిస్వానమూర్ఛద్దరీకః కాంతారంతత్ప్రపేదే ఖగమృగమృ
గయాకాముకో భిల్లలోకః ॥ ౨౬ ॥ ఖడ్గైః ఖండయ ఖండయ ప్రకుపితం
శుణ్డాలషండం పురస్సింహం సంహర సంహర ప్రహరత్వైర్దేహ్యద్య దేహ్యా
శుగాః । కోదండం తాడయ తాడయేతి పరుషం క్రైరాతకోలాహలం శ్రుత్వా
పక్షపుటాంతరం పితురహం భీతస్తతః ప్రావిశమ్ ॥ ౨౭ ॥ గ ॥ తదను
క్షణాదేవ ప్రశాంతేచ తస్మిన్మృగయాకలకలే మూకీభూతేచ కాంతా
రాంతరాళే కించిదున్ముక్తసాధ్వసోఽహం కిమేతదితి చిత్రీయమాణచిత్తః వి
దృక్షయా పితురుత్సంగాదీషత్కంధరాం ప్రసార్య ॥ ౨౮ ॥ వ ॥ కాలా
నీకప్రతీకాశం కాలాంజనసమప్రభమ్ । భల్లాద్యాయుధభీమం తద్భిల్ల
సైన్యం వ్యలోకయం ॥ ౨౯ ॥ తన్మధ్యే వర్తమానం కుటిలశిరసిజం వృత్త
రక్తాక్షియుగ్మం స్థూలోష్ఠం బంధురాంసం కఠినకరయుగన్యస్తకోదండబా
ణమ్ । కల్పాంతాంభోదనీలం సతనుమివకలిం క్రూరకర్మైకమూర్తిం భీ
మం మాతంగకాఖ్యం శబరపతిమహం దిశ్యపశ్యం ప్రతీచ్యామ్ ॥ ౩౦ ॥ గ ॥
తదను సతానత్కాంతారసంచారపరిశ్రమపరిజిహీర్షయా తస్యైవాస్మ
దావాసభూతస్య శాల్మలీతరోరధస్తాదుపవిశ్య కేనచిత్పులిందతరుణేన స
సంభ్రమముపనీతాని పంపాసరోమృణాలఖండాని జగ్ధ్వా పీత్వాచ కమ
లినీదళజలం సాకం సైనికైర్యథాగతం నిజగామ ॥ ౩౧ ॥ గ ॥ అతిక్రాం
తేచ దృష్టిపథం పులిందసైన్యే తస్మాదప్రాప్తక్రవ్యః క్రవ్యాదివాప
రః క్రూరాకృతిరన్యతమో జరచ్ఛబరః ఆమూలాగ్రమాలోక్య శాల్మలీమ
ధిరోహణిమివారుహ్య పలాయననిలీనాన్యఖిలాన్యపి శుకకులాన్యాక్ర

ష్యాకృష్య విధాయ శిరోధిభంగం పాతయన్నధస్తాత్క్రోడేణాష్టన్నిఢ
షి విన్యస్తహస్తస్తాతమాకృష్య పాటితకంఠనాళమారచయ్య తత్పక్షపు
టాంతర్వర్తినమనాలోక్యైవ మామప్యధఃపాతయామాస ॥ ౩౨ ॥ గ ॥
తదను మూలదేశనిపతితజీర్ణపర్ణరాశేరుపరినిపతనాత్సావశేషత్వాచ్చా
యుషః దూరనిపతితోప్యనున్ముక్తజీవితస్తదవరోహణాదర్వాగేవ శనైశ్శ
నైః కస్యచిత్తమాలమహీరుహస్య మూలదేశముపాసరం ॥ ౩౩ ॥ వ ॥ అ
వరుహ్యతతఃకిరాతవృద్ధః భువికీర్ణాన్పరిగృహ్యపక్షిణస్తాన్ । అవబధ్య
దృఢంలతాభిరేతాంస్తదనూధ్వాసయథాగతంజగామ ॥౩౪॥ గ ॥ తదనన్తర
మన్తరిక్షమధ్యమలంకుర్వాణే భగవతివాసరమణౌ పరుషతరాతపతాప
తప్తసర్వాంగః నిరతిశయపిపాసావిశోషితనాసాపుటాభ్యంతరః అనుత్ప
న్నపక్షత్వాదంబరతలోత్పతనాసమర్థతయా చరణాభ్యామేవమండూ
కవదుత్ప్లుత్యోత్ప్లుత్య జలాన్వేషణాసక్తచేతాః కించిద్దూరమహమగ
చ్ఛమ్ ॥ ౩౫ ॥ తత్ర ॥ వ ॥ భస్మత్రిపుండ్రపరిమండితఫాలదేశఃరక్తాబ్జ
కోమలకరాగ్రధృతాక్షమాలః । మద్భాగధేయమివమూర్తిమదగ్రభా
గే జాబాలిసూనుర్హారీతనామావిరాసీత్ ॥ ౩౬ ॥ దృష్ట్వాయంకరుణారసా
ర్ద్రహృదయః నిక్షిప్యహస్తేశనైర్ద్రాగానీయసరస్తటంజలకణైఃపక్షౌ
నిషిచ్యస్పృశన్ । శోత్యగ్రార్పితతోయబిందురథమామంభోజపత్రా
న్తరే సంస్థాప్యక్రమశశ్చకారనిఖిలంస్నానాదికృత్యంస్వయమ్ ॥౩౭ ॥ ము
నికుమారకదంబసమావృతస్తదనుమాంవినివేశ్యపునఃకరే । శమితవైరమృ
గంసయనోత్సవప్రదమసావనయన్నిజమాశ్రమమ్ ॥ ౩౮ ॥ గ ॥ తత్ర చా
ఖిలరమణీయే బ్రహ్మలోకకల్పే తపోవనమధ్యే వర్తమానస్యాతిమహతఃరక్తా
శోకతరోరధస్తాత్స్థితవాంసం నిరన్తరబ్రహ్మానుసంధానసంప్రాప్తమహామహ
ష్ఠైర్మహర్షిభిరనుస్యూతోపాస్యప్రదేశం నిరతిశయకరుణారసధుర్యైవస
శరీరబంధయా సత్వగుణప్రశస్త్యైవసమూర్తిమత్యా పాండురయా జరయా
విశదీకృతసర్వశరీరం నిస్సీమతపస్తరూద్గతకుసుమస్తబకాయితాభిరాయ

శాభిర్జటాభిరలంకృతం సంజాత కండూవినోదనపరహరిణశాబాళీంజా
ఛాళిం భగవన్తమహామదాశ్రమ్ ॥ ౩౯ ॥ వ ॥ మాంతస్యైవ తరోర్మి
ఛాయసవిధే తాతంమునీన్పాప్య వాగాన్నత్వాసన్నకుశాసనస్థితమముం దృ
ష్ట్వాచమాంతాపసాః । తాతాః పాళుక శాబక శకథయక ళకుత్రా యమాసాది
తః నీతశ్చాద్యకిమర్థమాత్రమమిమం శంసేత్యపృచ్ఛన్ముదా ॥ ౪౦ ॥ గ ॥
తతస్తానిత్థమభ్యర్థయమానాన్నిరతిశయ విస్మయాపన్నమానసానఖిలానపి
మునీన్నిరీక్ష్యాయంవాచమేవమాచచక్షే ॥ ౪౧ ॥ప॥ వాపీంస్నాతుమితో
గతేనమయిపథిశ్రాన్తతపోష్మిణా కృతే నీడాద్బాపతితంలుఠంతమధికప్రమ్లా
నచంచూపుటం । ఏనంకీరశిశుంనిరీక్ష్యనితరామస్మాకమేతాదృశప్రాణి
త్రాణమనుత్తమం సుకృతమిత్యాలోచ్యఖల్వాహరం ॥ ౪౨ ॥ యావ
త్ప్రరూఢపక్షోసౌ గగనోత్పతనక్షమః । తావదత్రవసేత్పశ్చాద్యాతు
వాఞ్ఛితే ప్రతిష్ఠతు ॥ ౪౩ ॥ తతః ॥ మత్సంబన్ధకథాకుతేమునికులేజాబాలిర
ప్యుత్సుకః కించిద్వక్రశిరాః ప్రవీక్ష్యసతుమాంస ప్రత్యభిజ్ఞంముహుః।
స్వస్యైవావినయస్యకీరశిశునాప్యాగ్రంకృతస్యామునా స్వేనైసహ్యానుభూ
యతేఫలమితివ్యాహృత్యతూష్ణీమభూత్ ॥ ౪౪ ॥ ఏవంవ్యాహృత్యమూకీ
భవతిభగవతి ప్రాజ్యసంతోషయక్తా విజ్ఞాతైతత్ప్రభావా మునిపరిషది
యంవిస్మయాయత్తచేతాః । కోవాసీదన్యజన్మన్యవినయమకరోత్కిదృశం
వాకిమర్థం కింనామాస్యాభిధేహీత్యతివినయయుతాసాదరంపృచ్ఛతిస్మ ॥
౪౫ ॥ తదను సమునిపుంగవోప్యస్మాకం ప్రత్యాసీదతిస్నానసమయస్సం
ప్రతి సంసేవితాభిషేకాభ్యవహారకృత్యైర్భవద్భిః ఫలమూలాద్యాహారసు
ఖితేన సహాశుకపోతేనచాతిమహదతివిచిత్రమేతదాకర్ణనీయమాఖ్యా
నమతఃపరమయమేవ సర్వమపి సంస్మరిష్యతీత్యభిధాయ నిఖిలానపి ము
నీంస్తైస్సహాస్నానాదికం దివసవ్యాపారమఖిలమకరోత్ ॥ ౪౬ ॥ వ ॥
అత్రాన్తరే దినకరాంశురశ్మిభూరితోషీకృతాత్రమమహీరుహపల్లవాళిః।
సౌమ్యాతపస్సకలలోచనలాలనీయస్సమ్యగ్బభౌపరిణతో దివసః క్రమే

ణ ॥ ౪౭ ॥ సూర్యస్థాపితదృష్టిభిస్తు నిగణైరూర్ధ్వాననైరూష్మపైరాపీ
తాతపతాపపీషదివసః ప్రాపేవ కార్శ్యం శనైః । ఉద్వృత్తస్త్రమునీశమండ
లతనుసపర్శ ప్రహాణేచ్ఛయా సూర్యస్సంహృతపాదజాలఇవచాకాశాద
వాలంబత ॥ ౪౮ ॥ కల్పీభూతఫణీశ్వరోజ్వలఫణా రత్నప్రభారంజితం
పాథస్తల్పగతస్య కైటభరిపోర్నాభీమహాంభోరుహం । అస్త్రగపాథసి సా
ఘుబింబితమివ ప్రమ్లానరోచిర్జపారక్తంపశ్చిమవారిరాశిసలిలేసారంబ
భో మండలమ్ ॥ ౪౯ ॥ తతః ॥ భాస్కరేగతవత్యస్తం పశ్చిమాబ్ధితటో
ద్గతా । దీర్ఘావిద్రుమవల్లీవసంధ్యాసమ్యగరాజత ॥౫౦॥ సితగరుద్ధవళాం
బరధారిణీ కమలకోశకమండలుశాలినీ । కమలినీకురుతేపతిసంగమవ్రత
మియంధ్రువమద్యగతేరవౌ ॥ ౫౧ ॥ అపరార్ణవజలపతితేతపనే తత్ప్ర
తపఏగసంజాతాః । వారికణాగగనతలే లగ్నా నక్షత్రకైతవాద్భాంతి ॥
ఉన్ముఖర్షినికరోర్ధ్వవికీర్ణైర్వారిభిర్విరచితాంజలిదత్తైః । శ్లాఘ్యమాన
ఇవభాసురసంధ్యారక్తిమావ్యగళదాశుసమంతాత్ ॥ ౫౩ ॥ క్షీణాయామ
థసంధ్యాయాం తద్వినాశేనదుఃఖితా । రాత్రిః కృష్ణాజినమివధ్వాంతసం
దోహమావహాత్ ॥ ౫౪ ॥ రథాంగతరుణీగణేరుదతిదీనకంఠస్వరేచకోరత
రుణీగణే ప్రముదితేచమంజుస్వరే । నిజైర్దశదిశాంతరాణ్యపి కరైస్సము
ద్భాసయంస్తతస్సముదితశ్శనైరుదయశైలశృంగాచ్ఛశీ ॥ ౫౫ ॥ లాక్షా
రంజితరోహిణీపదకృతక్రీడాప్రహారేణవా పాంథస్త్రీపటలీకటాక్షరుచి
భిఃక్రూరాభిరేవాథవా । ఋక్షానీకపదార్థితోదయగిరిభ్రాజద్రజోభిశ్చ
వా చాంద్రంమండలమావిరాసనితరాంశోణీభవత్సర్వతః ॥ ౫౬ ॥ ప్రాం
శువ్యోమమహీరుహాగ్రవిలసన్నక్షత్రపుష్పావళిం లబ్ధుంవా గగనాప
గాంబుజమచాటోపాపనోదాయవా । అన్వేష్టుం కిమమిత్రమంధతమ
సం భూభృద్గుహాసంగతం మందంమందమరాజతేందురుదితః పూర్వాచ
లాగ్రాత్తతః ॥ ౫౭ ॥ కించ ॥ అభ్రాపగాసలిలమజ్జనధౌతదేవ కుంభీం
ద్రకుంభధవళేరజనీశబింబే । ఆగత్యసల్వలధియామృతసారపంకసంలగ్న

పాదఇవభాత్యచలఃకురంగః ॥ ౧౮ ॥ గ ॥ తదానీముదారతరసుధాకరకిర
ణవిశదీకృతాన్తరాళే దిక్చక్రవాళేహిమకణనిపతనమందీభూతగంధప్రస
రేషువిఘటమానకుముదపిసరేషునిద్రోన్ముఖహరిణశాబకాభినంద్యమానా
గమనేషురజనీముఖపవనేషు యామార్ధమాత్రాతీతాయాం త్రియామా
యాం సజాబాలిసూనుర్నిర్వర్తితాభ్యవహారమాదాయ మామఖిలైరపిము
నికులైస్సాకం నిజజనకసన్నిధిమాజగామ ॥ ౧౯ ॥ ప ॥ శశికిరణవళక్షే
స్వాశ్రమోపాన్తదేశే క్వచిదముముపవిష్టంజాలపాదాభిధేన । వ్యజనపరి
గృహీతాత్రేణచిద్వీజ్యమానం పితరమథసనత్వావాచమేవంజగాద ॥౨౦ ॥
తాతాసౌశుకశాబకః పరిహృతాయాసఃకృతస్తాపసవ్రాతస్సప్రణయఃక
థాశ్రవణసంప్రాప్తాదరశ్చాగతః । తస్మాత్తోయమనుష్ఠితంకిమమునాజ
న్మాన్తరేపాతకం కీదృగ్వాపురతోభవిష్యతికులః కీరత్వమస్యాప్యహో ॥
గ ॥ ఇత్థం నిరతిశయవినయేన నిజతనయేన సాదరమభియాచ్యమానస్సత
పోధనస్సమీపవర్తినం సామిసమీక్ష్యమాణం నిఖిలానపిమునివారాంస్తత్క
థాశ్రవణబద్ధాదరాన్బుద్ధ్వా శనైశ్శనైరిత్థముత్థాపయామాసగిరం ॥౨౧॥
యద్యస్తివఃకుతూహలమాకర్ణ్యతామతివిచిత్రమిదంచరిత్రం ॥ ౨౩ ॥

కథాప్రారంభః

॥ ప ॥ భిత్తిప్రత్యుప్తరత్నప్రకరకనకసద్జ్యోతినిర్ధూతభాస్వచ్ఛం
ద్రాగ్నిస్ఫీతదీప్తిర్ద్విజముఖపఠితామ్నాయనాదోజ్వలాశా । వ్యోమ
స్పృక్సౌధవాతాయనగతతరుణీవక్త్రదత్తేందుబుద్ధిర్గ్రాదిన్యాంరాజధానీవిల
సతినితరాముజ్జయిన్యాఖ్యయాయా ॥ ౨౪ ॥ రంభాసహస్రసంరాజదప్స
రఃకులకోటిభిః । ఊర్ధ్వలోకజయాద్యస్యాఉజ్జయిన్యభిధాభువి॥౨౫॥
అపిచ ॥ హేమాద్రింశ్రీశైలంరజతమచలం మందరగిరిం విహాయైతత్స
ర్వం ప్రియమపినిజావాసభవనమ్ । మహాకాలాభిఖ్యఃపశుపతిరపర్ణాస
హచరఃప్రకామంభక్తాళిప్రమదజనకోయత్రవసతి ॥ ౨౬ ॥ కించ ॥ గ ॥
యాకిలనిఖిలభువనతలతిలకభూతా కనకశంఖశుక్తిముక్తాప్రవాళమరకతా

చివివిధమణిగణరమణీయనిషద్యావిద్యోతమానపణ్యవీథికా సురాసురగ
రుడగంధర్వోరగప్రతిమాభాసురతయా గగనాగతైర్విమానైరివోద్భా
సితా శాలానికురంబైస్సుధావేదికోపశోభితోదపానోపాన్త నిఖాతఘ
టీయంత్రనిరర్గళనిర్గళదుదకసేకశ్యామీకృతోపవనవల్లరీకుసుమమరం
దఝరీపానగర్వితచంచరీకనిచయవిరచితవిరావవిశోభితోపశల్యవిలసితా
నిరన్తరశ్రుతిపఠనపరచటులవటుజనపటలజటిలానేక భాసురభూసురసదన
ప్రకోష్ఠా యౌవనమత్తావంతికామత్తకాశినీకుచకుంభస్తంభీకృతాంభసా
శిప్రాసరితా పరిష్కృతోపాంతా విటవిదూషకనటగాయకవైతాళిక వి
ద్వదుద్దామాద్యనేకనివాసిజనశాలినీ తావదుజ్జయినీ ॥ ౬౭ ॥ ప ॥ శూర
స్సర్వజనప్రియోతిచతురో జేతా పరేషాంమృధే త్రాతా సాధుజనస్య పు
ణ్యచరితో ధీరః ప్రగల్భశ్శుచిః । కల్యాణైకనికేతనం శమధనో విద్వాన్వ
శీకీర్తిమాంస్తారాపీడ ఇతి ప్రశాస్తి స్మ పతిస్తాం రాజధానీం కిల ॥ ౬౮ ॥ రా
జ్ఞస్తస్య సమస్తశాస్త్రనిపుణప్రజ్ఞస్తరస్వీ వళీధురస్సత్యపరో గుణీ సకరుణః క
కార్యే మదక్షః కృతీ । క్షోణీమండలభారధారణపటుస్స్వామన్తరాజానతో
నీతిజ్ఞశ్శుకనాస ఇత్యవహితో మంత్రీ ద్విజోఽవర్తత ॥ ౬౯ ॥ గ ॥ స తా
వదాజ్ఞా బాలపవనిర్జిత్య సప్తద్వీపవతీమపి వసుమతీమమాత్యవిన్య
స్తవిశ్వవిశ్వంభరాభారతయా విగతాన్యకర్తవ్యః కదాచిదవరోధవధూక
దంబైస్సార్థమాసేవితాపారసురతవ్యాపారః కదాచిద్వీణావేణుమృదం
గపణవానకగోముఖప్రముఖనిఖిలవాద్యవాదనపరః కదాచిదుపాహృత
విశ్వకద్రుకరౌద్రాకృతికిరాతవ్రాతనిగృహీతోపాన్తః కాంతారమభితశ్చ
రన్మృగయావ్యాపారేణ కదాచిదఖిలకలాకలాపమణిగణనిషద్యాయమా
నవిద్వదుద్దామపరివేష్టితో గోష్ఠీబంధైరేవమాద్యనేకవిహారైరేవ కాలం
నయన్నందనవదనారవిందసందర్శనానందమేకమన్తరా పరాం కాష్ఠాం
ప్రాపదఖిలానందస్య ॥ ౭౦ ॥ అనన్తరమతిధీరప్రకృతిరయమన్తరేవ త
నయరాహిత్యశోకముద్వహన్నేకదా నిఖిలావరోధవధూబృందప్రధాన

ఘూర్ణాయాః విలాసవత్యభిధాయాః స్వదయితాయాః ప్రాసాదమాససా
ద ॥ ౨౧ ॥ తత్ర ॥ వ ॥ హస్తాగ్రార్పితవామగండఫలకాం బాష్పార్ద్ర
పట్టాంశుకాం చింతానిశ్చలదీనదృష్టిమభితోలంబాలకాంతాంకృశామ్ ।
నిశ్వాసోచ్చలదంశుకస్తనయుగాం తాం దన్తపర్యంకికా రూఢామల్పసఖీ
యుతాం సచకితం దేవీమపశ్యద్విభుః ॥ ౨౨ ॥ దేవీం తాదృగవస్థాం దృ
ష్ట్వా రాజా ప్రభూతపరితాపః। ఏతత్పార్శ్వగతస్సన్నేనాం పప్రచ్ఛసా
దరంచకితః ॥ ౨౩ ॥ దేవి మ్లానమిదంముఖంభజతి తే ప్రాభాతికేందుప్ర
భాం ప్రాలంబిన్యలకావళీజలలవప్రస్యందినేత్రద్వయమ్ । దీనావా
క్చసగద్గదం కథయ నిశ్వాసాః క్రమేణాయతాః నిశ్శబ్దం కథమన్తరేవ నిత
రాం వల్గత్యురోదం రోదిషి ॥ ౨౪ ॥ కాంతే మదీయహృదయం త్వదధీనమా
స్తే కో వా ఖలస్సమకరోదధికాపరాధమ్ । ఏవంవిధం తవకదాపి న దుఃఖ
మాసీద్దేవి ప్రసీద వినివేదయ దుఃఖహేతుమ్ ॥ ౨౫ ॥ గ ॥ ఇత్థమనేకధా
ధరాపతినా సకరుణమభిహితాయామప్యనాలపంత్యామేవ విలాసవత్యా
మయి కుతస్తేన దీనస్తుఖేనేపి మయిపురేవ ప్రహసన్ముఖేనాభిముఖీభూయ
ప్రజల్పతీత్యతిశ్రద్ధాలూషితవదనామపదిశ్యతాంబూలకరండవాహినీ
మయమపృచ్ఛత్ ॥ ౨౬ ॥ వ ॥ అవకర్ణ్య గిరం మహీపతేరథతాంబూల
కరండవాహినీ । నితరాంనిటిలార్పితాంజలిర్నృపమూచే వచనం సగద్గదం॥
ఆసీత్పుత్రముఖావలోకవిరహోద్విగ్నా పురైవ ప్రభో సేయం కృష్ణచతు
ర్దశీతిథిమహాకాళంగతాభ్యర్చితుమ్ । తద్దేవాయతనే ద్విజాతిపతిత్రై
మస్యపఠ్యారతే నిష్పుత్రస్య గతిర్న హీతి గదితం శ్రుత్వాద్య ఖిన్నాభృశం ॥
శ్రుత్వాకర్ణకఠోరం వచనం తస్యా మహీపతిర్ధీమాన్ । దయితామపి తాం
వీక్ష్య ప్రబభాషే భాషితం మందమ్ ॥ ౨౮ ॥ గ ॥ సుతను విలాసవతి కి
మర్థమేవం నిరర్థకం పునర్దుఃఖయసి దుఃఖితమిమం జనం కింకర్తవ్య
మస్మాభిర్దైవాయత్తే వస్తున్యలమలమనేన శోకావేగేన యదద్యమానవ
యత్నసాధ్యం తదంగీక్రియతామితఃపరమారాధయ దైవతాన్యనుదయా

స్నాదినా కుబ్జవామనబధిరమూకాదీననాథానాహ్లాదయ దైవజ్ఞానాచర గోసేవామాలోకయ కృపయా శకునజ్ఞానాదర్శయ తాపసజనేషు భక్తి ప్రకర్షమేవమనుష్ఠితే ప్రాయశస్సుతముఖకమలసందర్శనసుఖం సుకర మితిజానీహి శ్రూయతేహిపురా చండకౌశికానుగ్రహాద్బృహద్రథోనామ మగధరాజః జనార్దనజేతారమాపకిలజరాసంధనామానం సూనుమపిచ సాకేతాధిపతిర్దశరథాభిధో ధరణీధవోపి ఋశ్యశృంగప్రభావాచ్చతుర్భుజాంశసంభూతాంశ్చతురః పుత్రాన్సన్నవ్యలభత ॥ ౧౦ ॥ అపిచ ॥ ప ॥ తనయసహితోత్సంగాం పీతాంబరావృతవిగ్రహాం కృశతనులతాం దృష్ట్వాదేవీం విపాండుముఖాంబుజామ్ । నయనయుగళానందం ప్రాప్స్యామ్యహంనితరాంకదాచిరమితిముహుర్ముహుర్యోనిత్యం ప్రియేసనుచిన్తయా ॥ ౧౧ ॥ అపిచ ॥ నాస్మాభిర్జననాన్తరేషుసుకృతంసంపాదితం తాదృశం భూయాత్పుత్రముఖావలోకనసుఖంజాదేతయేనప్రియే । వక్తుం దైవ్యనుభూయమానమపిమద్దుఃఖంనశక్నోమ్యహం తద్ధీరాభవకింశుచేతిమహిషీమాశ్వాస్యరాజాయయా ॥ ౧౨ ॥ తస్మిన్గతేసతివిలాసవతీతథాదిక్లేశంమహాన్తమపికించిదచిన్తయంతీ । చక్రేవ్రతానిసురగోద్విజపూజనాదీన్యన్యానిచాథతనయోద్భవసాధనాని ॥ ౧౩ ॥ తతః ॥ క్షీణాయాం నిశిపాండుతాముపగతేతారాగణేజాతుచిద్దేవీవక్త్రబిలేవిశన్తమమలంపూర్ణేందుబింబంనృపః । స్వప్నేవీక్ష్య తథానితాన్తమచిరాదానందపూర్ణాన్తరః ప్రాతస్తచ్ఛుకనాసమంత్రిపురతోవృత్తంశశంసాఖిలం ॥౧౪॥ గ ॥ తదనన్తరమసావపి శుకనాసశ్శ్రవణాంజలినిపీతతల్లపితామృతరసః అమందానందతుందిలహృదయారవిందః భోదేవ నందనవదనారవిందసందర్శనానందమవశ్యమచిరాదనుభవిష్యసీత్యాది వచనసందోహసంతోషితసర్వంసహాపతిస్స్వాంతః మయాకిలాధునా నిశావసానేస్వప్నే ధవళతరవాససా శాంతాకృతినా కేనచిద్ద్విజాతినా సితతరం సరసిజమేకముత్సంగే మనోరమాయా మత్కుటుంబిన్యాః ప్రక్షిప్తం ప్రత్యక్షీకృతమితి ని

జన్స్వప్నవృత్తాన్తనివేదనేన ద్విగుణితహర్షప్రకర్షం రాజర్షిరేన
ముద్వీక్ష్య పునరపి వాచమేవమాచష్ట ॥ ౨౫ ॥ ప ॥ స్వప్నోఽయం
క్షణదావసానసమయే దృష్టో చిరాదిష్టదః దేవత్వామధునాభజన్తి నియ
తం శ్రేయాంసిభూయాంసిహి । తస్మాత్త్వంభువనైకమంగళగుణం సర్వ
ప్రజారంజకం క్షీరాంభోధిరివేన్దుమాత్మతనయం ప్రాప్స్యసి కించిత్ప్ర
భో ॥ ౨౬ ॥ గ ॥ ఏవమాదికమమృతసమ్మితం వచనజాతముద్గిరతా తేనస
హ శుకనాసేన సమాసాదితవిలాసవతీప్రసాదస్తామానన్దయన్స్వకీ
యస్వప్నోదన్తనివేదనేన సర్వంసహాదయితోఽయం సుఖేన కంచిత్సమ
యం గమయామాస ॥ ౨౭ ॥ తతః ॥ ప ॥ వక్త్రం లోధ్రవిపాండురం
పృథుకుచద్వంద్వం వ్యక్తరోమాంకురసశ్యామంచూచుకయోర్యుగం బృహదభూ
త్తుంగత్వశాలోదరా । అంగానాముదభూత్ప్రమాదలసతాజాతంముహు
ర్జృంభణం స్త్రైణం దేవ్యథగర్భలక్షణమియం లబ్ధ్వావరరాజాధికం ॥ ౨౮ ॥
గ ॥ అథ కదాచిదన్తఃపురరక్షణనియమితా కులవర్ధనాభిధానా కాపి
వృద్ధాంగనా సుదివసే శోభనవేళాయాం నిశాముఖసమయే ప్రజ్వలిత
ప్రదీపికాప్రకరపరివృతం తారకారాజివిరాజితమివ ద్విజరాజం మహా
రాజమాస్థానమంటపగతముపేత్య రహః కర్ణమూలేన పరిజ్ఞాతదేవీ దౌ
హృదోదన్తమకరోత్ ॥ ౨౯ ॥ కదాచ్యశ్రుతేనామృతసమ్మితేన తల్లపి
తేనాప్యాయితకరణః [illegible] నదీరితేనాప్యాకృతిదర్శనమాత్ర
విదితసకలోదంతేన [illegible] స సమాసాదితవిలాసవతీనివా
ససదనః ప్రస్ఫు[illegible] విలోక్య తయాసహసవి
లాసాని వచాంసి కంచిత్కాలమ[illegible] నిజసదనం చాత
క ఇవ వర్షాగమం ప్రతీక్షమాణ[illegible] సుఖేనాయమ
వతస్థే ॥ ౩౦ ॥ ప ॥ కదాచి[illegible] ప్రసవదివసే దిక్షుముదయప్ర
సన్నే సంతుష్టి [illegible] స । సులగ్నే మధ్యాహ్నే కమల
నయనం సుందరతను [illegible] పూర్ణేన్దూపమముఖమసూతాత్త

జమియేమ ॥ ౯౧ ॥ గణకగదితైకాంతే గత్వావిలాసవతీగృహం సపదిసవ
పుస్సాంగోపాంగంప్రేక్ష్య ప్రహృష్టమనాస్తతః । ఇదమయిసఖి పుత్రోపశ్యప్రి
జేశ్వరలక్షణం స్ఫుటమితినృపఃపార్శ్వస్థం తం స్వమంత్రిణమూచివాన్ ॥
గ ॥ తత స్తస్మిన్నపి క్షోణీపతిసుతసంలక్షితాన్యనేకాని క్షితిపతిలక్షణా
న్యాచక్షమాణౌ విచక్షణౌ శుకనాసే సద్యఏవ సంతోషభరకంటకితసర్వ
గాత్రః ప్రీతివిస్తారితనేత్రః మంగళాకృతిః మంగళకనామాకోపిససం
భ్రమముపసృత్య దేవదిష్ట్యా వర్ధసే ప్రతిహతాస్తే ప్రతిపంథినః జయద్య
యుగపదనుగ్రహాద్దైవస్యశుకనాసస్యాపిధర్మపత్నీ మనోరమాభిధానా
పుత్రరత్నమజనీతి సుధాసారసరసేన వచసా మహీపతిమానసమానంద
యామాస ॥ ౯౩ ॥ ప ॥ శ్రుత్వాకర్ణరసాయనం తదుదితం మత్వాను
కూలంవిధిం దత్వామంగళకాయసద్బహుమతింలబ్ధ్వా ప్రమోదంపరం ।
గత్వామంత్రియుత స్తదీయభవనంకృత్వాంఘ్రిసంక్షాళనం దృష్ట్వామంత్రి
సుతాననాబ్జమచిరాత్ప్రాప మోదంనృపః ॥ ౯౪ ॥ తదను దశమే ప్రా
ప్తే పుణ్యే శుభేహని కోటిశః కనకతిలభూగోధాన్యాదీన్యదాద్ద్విజరాజ
యే । యదమలశశీదృష్టస్స్వప్నే విశన్దయితాననే తదయమకరోచ్చంద్రా
పీడాభిధాంతనయస్యసః ॥ ౯౫ ॥ విప్రకులోచితనామ్నాపశ్చాద్దేశా
దశేహ్నిసచివోపి । వైశంపాయనఇతితంనిజసుతమహ్వాజుహావసంతుష్టః॥
కృతచూడాకరణాదిర్బాలక్రీడారతస్సహానేన । చంద్రాపీడస్సుతరాం
రేజేతిక్రాంతశైశవస్తదను ॥ ౯౬ ॥ గ ॥ కదాచిన్మాఘమాసికసమీరితే
సుముహూర్తే బాలజనోచితక్రీడాప్రసక్తిపరిజిహీర్షయా బహిర్న
గరమనుశిప్రాతటమారచితమతివిశంకట మఖిలోపకరణోపస్కృతమతి
సుందరం విద్యామందిరం ప్రాపయ్య మహతాయత్నేన సకలదిగంతా
నీతనిరవద్యవిద్యావిద్యోతమానవిద్వదుద్దామవశంవదమారచయ్య సహ
వైశంపాయనేన చంద్రాపీడం స్వయమప్యసకృదసకృదాగత్య తనయమల
వనకమలవిలోకనసుఖమనుభవన్సకళత్రామాత్యః క్షితిపతిస్సప్రమోద

మవర్తత ॥ ౯౮ ॥ కతిపయదినానన్తరమేవాయముపనిపతితనయః శ్రుతి
స్మృతి వేదాన్తతర్కవ్యాకరణపురాణమీమాంసాకావ్యనాటకాలంకారా
ఖ్యాయికాఖ్యాయికాదండనీతిగాంధర్వగణితశకునవాస్తుమంత్రతంత్రరా
మాయణభారతభాగవతేంద్రజాల గజాశ్వాద్యారోహణసంతరణ లఙ్ఘన
లంఘనాదికాసు సకలాస్వపికలాసు నిరతిశయం నైపుణ్యమాసాద్య కృత
శ్రీమాంస్తాంస్తానపి గురూనానందయామాస ॥ ౯౯ ॥ ప ॥ శ్రవణపీడ
నఖాదితకుంజరం తమవనీపతిపుత్రమసావపి । సశుకనాససుతః ప్రతిభా
దికైరనుససారమహద్బలమన్తరా ॥ ౧౦౦ ॥ తతః కీర్త్యాసాకం ధవళమభవ
ల్లోచనయుగం సహామిత్రైః కృష్ణ్యంసపదికృశతాం ప్రాపనితరాన్ । ద్వి
షత్కాన్తాకక్షైస్సహపరమవాలంబతభుజద్వయంచంద్రాపీడో లసదభఙ్గ
దేవం నవవయః ॥ ౧౦౧ ॥ గ ॥ అనన్తరమతిప్రశస్తేహని నిఖిలకలాకలాప
నిస్సీమనైపుణ్యం సమాసాదితాభినవతారుణ్యమాచార్యానుమోదితం ని
జసుతమవగమ్య తమానేతుమాదిశతా మహీభృతా సంప్రాప్తనియోగః
వరూథినీనాయకో బలాహకః వరూథినీపరివృతస్సమాసాద్య విద్యాసదనం
దౌవారికానుమతప్రవేశః ప్రవిశ్యాభ్యన్తరమాలోక్య చంద్రాపీడం
మస్తకవిన్యస్తహస్తపల్లవః ప్రణమ్య సవినయమాశ్రితస్వసముచితాసనః
కుమారతావకీనసకలకలాకలాపప్రతిమపాండిత్యం సమాకర్ణ్య నిరతిశ
యానందభాజా మహీభుజా త్వదానయనాయాహం ప్రేషితః పురా పారసీక
పృథివీశేన సమర్పితమంబుధిసముద్భవమింద్రాయుధాభిధమతివిచిత్రమె
తదశ్వరత్నమారుహ్య సకలయా నాగరికనయనసముదాయేనానన్దమిత్యకథయత్ ॥
ప ॥ ఆకర్ణితాఖిలబలాహకవాగ్భావం సంతుష్టదేశికగణానుమతప్ర
యాణః । ఇంద్రాయుధం ప్రథమమిహ నయతేతి భృత్యాన్స ప్రేత్యాదిదేశ గమ
నోన్ముఖచిత్తవృత్తిః ॥ ౧౦౩ ॥ భృత్యానీతమనేకవర్ణముపయాన్నూత్నాకా
రనాసాపుటం స్తబ్ధశ్రోత్రయుగం విలోలనయనం దృష్ట్వా తమశ్వోత్త
మమ్ । దేవో నాదనుజో ఘనాముపయుజాపాతి మాంపంక్తితాం స్త్రాం

పీడ్యగపేక్షితానపేంయాపాజిత్యయింవిస్మితః ॥ ౧౦౪ ॥ సశనైరుపసృత్య తంతురంగం కులదైవంమనసాతతః ప్రణమ్య । త్వమసాధ్వధిరోహణాప రాధం ప్రసహస్వేతి వదం స్తమారురోహ ॥ ౧౦౫ ॥ ఆరుహ్య తందుతగతిస్సహసేనయాసావాసాద్య పౌరనిబిడాంకులరాజధానీమ్ । ప్రాసాదజాలవివరోల్లసదాననానాం శుశ్రావపౌరసుదృశాం సగిరస్తదేవమ్ ॥ తథాహి ॥ ఉన్నత్రైపురతః ప్రపశ్యతిజనష్టూసాలోపిధేహి స్తనౌ ముగ్ధే సంయమయన్నఘాంకచలతిం ఖన్నాకిమర్ధ్యంసఖి । మాంనిష్పీడయిసేకుతఃకుచయుగే నాళీతినోవేత్సికిం నిర్లజ్జేహరిణీదృశామనుచితాంభంగీంనచాంగీకురు ॥ ౧౦౬ ॥ అపిచ ॥ సంకల్పకేళిసుఖమీలితలోచనాంతాం రోమాంచితాఖిలతనుంగళితోత్తరీయామ్ । విస్పష్టనాభికుహరాంచలితాధరాం త్వాం దృష్ట్వాపిశాచితరుణాగవ్రిహసంతిపశ్య ॥ ౧౦౭ ॥ ఏవంవిధానిసరసానివచాంసిచాన్యాన్యాకర్ణయన్నభినవస్మరసుందరాంగః । ఆసాద్య రాజభనాంతికమాశుతస్మాదింద్రాయుధాదవతతారసరాజసూనుః ॥ ౧౦౮ వైశంపాయనస్తమూలమవలంబ్యాసాద్యరాజాలయం ద్వాఃస్థాసివేదితపద్ధతిస్సరభసం సామన్తరాజానతః । వారస్త్రీజనపాణిచామరమరుల్లోలోత్తరీయాంచలం సత్వాతాదృశవైభవంస్వపితరంపార్శ్వేవస్యషీదత్తతః ॥ తతస్సచివనందనేనృపతికల్పితాలింగనే తదంతికనివేశితంమణిమయం శ్రియత్యాసనమ్ । విలోక్యచిరమాత్మజంనరపతిస్తవమంతఃపురం ప్రవిశ్యజననీశుచం పరిహరేతితంప్రాహిణోత్ ॥ ౧౦౯ ॥ గ ॥ అనన్తరమన్తఃపురమాగతవన్తం నవీనయావనోదయవిశేషవిభాన్తం హసన్తమివ నిజాననకాంత్యా నిశాకాన్తం మూర్తిమన్తమివ వసన్తం సాక్షాదాగతమివ జయన్తం లతికాన్తమివవిగ్రహవన్తం నమన్తం నిజసుతం తం నిరీక్ష్య సమీపవర్తిన్యపి నిదేశకరణనిపుణే పరిజనే స్వయమేవోపసృత్య విహితావతరణమంగళయా బలాదనిచ్ఛంతమప్యాకృష్య నిజాంకమారోప్య సుచిరమాలింగ్య గక్త్రరాజీవసపశోదరేణ నిజకరోదరేణ వ్యృదయస్కంధా

శికదేశేషు ముహుర్ముహురామృశంత్యా చుబుకమున్నమయ్య్యా వత్స చం
ద్రాపీడకఠోరచేతాః కిలపితా తే యదిదమతికోమలమఖిలలోకలలని
యం శరీరమి[illegible]త్ర క్లేశపాత్రమకరోత్[illegible]వాత్యా
యామమిమమనవ్యభూ[illegible] యథా తాతపా[illegible]నుగ్ర
హాదఖిలాభిరపి కలాభిరుపేతః ప్రత్యుడీక్ష్య స్తథైవాచిరాదనురూపాభి
స్సురూపాభిస్సుదతీభిరుపేతముద్వీక్ష్య కదాహమమందమాసాదయిష్యా
మీనయనానందమిత్యభిధాయ త్రపావనతమదనీయాస్యసరసిజం సంచుం
బ్య విలాసవత్యా చిరేణ విసృష్టస్తథైవ సర్వాంతఃపురాణ్యాలోక్య శుక
నాసదిదృక్షయా నిర్గత్య రాజద్వారస్థితమింద్రాయుధమారుహ్య సచి
వసదనసవిధగతస్తస్మాదవరురోహ ॥ ౧౧౨ ॥ వ ॥ తదగారగతస్స మంత్రి
పుత్రస్సకలోర్వీపతిమధ్యసన్నివిష్టం । శుకనాసమవేక్ష్య రాజసూనుశ్శి
రసాదూరత ఏవ తం వవందే ॥ ౧౧౩ ॥ దృష్ట్వాదూరతఏవ తం నృపసుతం సా
కం మహీవల్లభైరుత్థాయాభిముఖార్పితాత్మచరణన్యాసః ప్రహృష్టాంతరః।
ఆలింగన్నిజసూనునా సహ సమానీతేపి సింహాసనే తత్త్యక్త్వా వసుధోపవి
ష్టమముముద్వీక్ష్య ప్రహృష్టోబ్రవీత్ ॥ ౧౧౪ ॥ సంప్రాప్తాఖిలవిద్య
మాత్తవయసం సర్వప్రజారంజకం పుత్రం త్వామధిగమ్య సంప్రతి విభో
స్సర్వే ప్రసన్నాస్సురాః । అద్యైతత్ఫలితం భవాంతరకృతం పుణ్యం స
మస్తం న చేదేవం తస్య భవాదృశాస్తనయతాం మే లేభజేయుః కథమ్ ॥ ౧౧౫ ॥
తదితః పరముచ్ఛ్రితానుభావస్సహ పిత్రా పరిపాలయాఖిలోర్వీం । ఇతి
వాచముదీరయంత్సదత్వా వసనాదీని తతస్తముత్ససర్జ ॥ ౧౧౬ ॥ గ ॥ విసృ
ష్టశ్చ స రాజకుమారః ప్రవిశ్యాభ్యంతరం నిజమాతృనిర్విశేషమాలోక్య మ
నోరమా[illegible]మహాశ్వేం చంద్రాయుధః జనకకల్పితం రాజకులక
ల్పం చ్వా[illegible]ద్వయం పరిజనపరికల్పితపల్లవాది
తోరణా[illegible]దబధిరీకృతదిశాముఖం ధరా
మరనికరాపచితనిఖిలనికేతనప్రవేశమంగళమభినవమని[illegible]పనమాసాద్య

శ్రీమంటపావస్థితాయాం శయ్యాయాం క్షణం విశ్రమ్యోత్థాయ సమాన
వయోభిస్సహ వసుమతీపతితనయైర్యెగభిషేకాదిషు కృత్యస్తమఖిలమపి దివస
విధిమాకలయ్య స్వశయనీయగృహాభ్యన్తర ఏవేంద్రాయుధావస్థితిమప్యా
దిదేశ ॥ ౧౧౭ ॥ తతః ॥ వ ॥ స్వీయప్రభాభిపిహితమధ్యఖిలందినశ్రీపా
దాత్తశోణమణినూపురమేకమద్య । వ్యోమస్థలీగతివశాత్తపనచ్ఛలేనస్ర
స్తంపపాతకిలపశ్చిమశైలశృంగే ॥ ౧౧౮ ॥ గ ॥ క్రమాదస్తగిరిమస్తకతల
మలంకుర్వతి భగవతి భాస్వతి త్రియామాకామినీకర్ణావతంసీకృతా
భినవపల్లవాయితే గళితే సంధ్యారాగే దిగంగనాకుచకలశకలితకస్తూరి
కాయితేషు లబ్ధప్రసరేషు సర్వతస్తిమిరనికరేషు విఘటమానకోకమిథున
దీనతరనినాదబధిరేషు దిగన్తవివరేషు గంధతైలావసిక్తదీపికానికరనిరస్త
తిమిరేషు రాజకులప్రాసాదాభ్యన్తరేషు నిజకరసరసిజయుగళగృహీత
ధనుస్సాయకే సరభసమన్తఃపురముపగతే యామిక ఇవ కుసుమకార్ముకే ॥
॥ వ ॥ తదాదీపాలోకప్రశమితతమాఃప్రాప్య సదనం పితుఃపా
ర్శ్వే స్థిత్వా చిరమథనిజాం వీక్ష్య జననీమ్ । తతశ్చంద్రాపీడస్స్వభ
వనగతశ్శారదశశిప్రభంతల్పం భేజేభుజగపతిభోగంహరిరివ॥౧౨౦॥గ॥అ
నన్తరమపగతాయాం నిశీథిన్యామయముత్థాయ శయనతలాదవాప్తజనకా
భ్యనుజ్ఞః ప్రత్యగ్రమృగయావిహారవికృష్యమాణమానసస్సమారూఢేం
ద్రాయుధశ్శార్దూలచర్మకర్బురచేలోష్ణీషధారణచారుతైః కనకశృంఖ
లానియంత్రితవిశ్వకద్రుగణవిశోభితోపాంతైర్ముసలముద్గరప్రాసశరాసఖ
డ్గఖేటక్షేపణీయగదాశక్తితోమరవాగురాదిప్రహరణప్రశస్తహస్తైస్స
ముదగ్రశ్మశ్రుభీషణవదనైః కంధరాలంకృతకపర్దికాకలితహారైస్సహాశ
ఖైరనేకమృగకులశరణ్యమరణ్యమాససాద ॥ ౧౨౧ ॥ తత్ర ॥ వ ॥క
ర్ణాంతాకృష్టముక్తైఃపరుషతరశరైః క్షోభయన్పుండరీకాన్ఖడ్గేనాఖండితా
ఙ్గం సపదివిరచయన్ఖడ్గషండంప్రచండం । భిందన్క్రూరాన్మృగేంద్రా
న్ప్రసభమగణయంస్తాడయన్క్రోడషండం చంద్రాపీడస్తదైవం వనభువి

మృగయాలీలయా సంచచార ॥ ౧౨ ॥ తదను నభసో మధ్యం ప్రాప్తే ప్రభాకరమణ్డలే సపది తురగారూఢస్సాకం క్షితీశ్వరసూనుభిః । స్వసదనగతస్సన్ త్యక్త్వా మాత్రార్పితాభరణాదికం నిఖిలమప్యానన్దత్వాన్యకృత్వాకరోత్సహాభోజనమ్ ॥ ౧౩ ॥ ౪ ॥ ఉపసృత్య చ గృహీతతామ్బూలస్తత్రైవాహారమణ్టపే సహ వైశంపాయనాదిభిస్సుహృద్భిః కృతవాన్వినోదగోష్ఠీం ముహూర్తముపవిశ్య పదాభ్యామేవాప్తేన్ద్రాయుధసవిధస్సత్యపి భృత్యవర్గే స్వయమేవ సస్పృహముపసృత్య తదగ్రార్పితబాలతృణః నిర్గత్య సమాసాదితరాజసదనస్సవినయం ప్రణమ్య రాజానం సంప్రాప్తనిజనివాసస్తాం త్రియామామత్యవాహయత్ ॥౧౪॥ పరేద్యుః ప్రభాతసమయే విభూషితవివిధవిభూషణయా విలసదుదయద్యౌవనయా రక్తాంశుకప్రావృతవిగ్రహయా తరుణహృదయకురంగసంగ్రహణసాధకమారవీరకిరాతకరాత్తవాగురాసందేహసంచాయిశిరోజనిచయయా శారదచన్ద్రచన్ద్రికాసున్దరమన్దహాసబన్ధురవక్త్రప్రభాముకుళీకృతభవనవాపికా సరోజవిసరయా మృణాళదణ్డాఖర్వగర్వఖణ్డనపణ్డితోద్దణ్డదోర్దణ్డమణ్డితకంకణగణభారాదివారుణతరకోమలకరకిసలయయా మదనమహారాజమహీమణ్డలజయమహాభిషేకమంగళకలశసంశయజనకకుచకుమ్భసముత్తుంగవక్షస్స్థలయా లలితోరుదణ్డవిడమ్బితరమ్భాస్తమ్భాడమ్బరయా మఞ్జుశిఞ్జితమఞ్జీరారఞ్జితపదపంకజయా జగచ్చకోరసున్దర్యా కయాచిద్వామలోచనయా సహ సమాయాన్తమన్తఃపురాధికృతం పృథ్వీపతిప్రియతమం కైలాసనామకం కఞ్చుకినమయమద్రాక్షీత్ ॥౧౫॥ స తావద్విరచితప్రణతిస్సముపసృత్య భూతలవినివేశితవామేతరపాణిపల్లవః కుమారమహాదేవీ విలాసవతీ కుమారమేవమాజ్ఞాపయతి ॥ ౧౬ ॥

వ ॥ పూర్వం జిత్వా కులూతక్షితిపతిమధునా తత్పుత్రికాం కోమలాంగీమానీతాం తాతరాజ్ఞా సుచిరమపి మయా పాలితాం స్వారసీపత్ । వోఢుం తామ్బూలధానీం భవతు ఇతి మయా ప్రేషితాం పత్రలేఖానామ్నీమేనాం గృహాణ క్షితిపతి

తనయాం మా వమంస్థాః కుమార ॥ ౧౨౭ ॥ బాలాపల్లాలనీయా స్వమతిరి-
షమనశ్చాపలాద్వారణీయా శిష్యవత్ప్రేక్షణీయా సుహృదివ రహాంసి వ్యా-
హృత్యైస్తోషణీయా । ప్రాయస్స్వైర్యోగికుమారీరుచిరనిజగుణైస్త్వప్రీణయేమే-
త్తూర్ణమేషా కింత్వా బాల్యాదముష్యాముఖరయతి హి మాం పోషణస్నే-
హవశమ్ ॥ ౧౨౮ ॥ ఇతి మాతృవాక్యమభిధాయ కంచుకిన్యధిగత్య మాన-
మవిదూరతస్స్థితే । జననీయథాదిశతి మామితీరయన్నథతాం సరాజతన-
యో గ్రహీన్ముదా ॥ ౧౨౯ ॥ తతః ॥ సా పత్రలేఖా న దివా న రాత్రౌ ఛా-
యేవ తస్య ప్రముమోచ పార్శ్వం । క్షోణీంద్రపుత్రోపి తదాదితస్యామ-
తీవ సంప్రీతమనా బభూవ ॥ ౧౩౦ ॥ ******************

ఇతి శ్రీమద్వాధూలకులకలశజలనిధిసుధాసూతేః
శ్రీవాజపేయరామదీక్షితస్య సూనునా శ్రీకంఠకవినా విరచితే
అభినవకాదంబర్యభిధే చమ్పూప్రబంధే ప్రథమాశ్వాసః

॥ ప ॥ వాధూలవంశమణినా శ్రీకంఠమనీషిణా విరచితాయామ్ ।
అభినవకాదంబర్యాం పూర్వాభోగాదిమాశ్వాసః ॥౧॥

అథ ద్వితీయాశ్వాసప్రారంభః.

ప ॥ కతిపయదివసేషు ప్రవ్యతీతేషు సూనోర్నృపతిరథచికీర్షుర్యౌ-
వరాజ్యాభిషేకమ్ । ఉపకరణమశేషం తూర్ణమాహర్తుమాజ్ఞామదిశద-
ధికహర్షః ప్రేష్యవర్గాయ సోయమ్ ॥ ౧ ॥ అత్రాన్తరే నృపసుత ని-
జదర్శనార్థం స్వావాసమాగతమశేషకలాప్రగల్భమ్ । నవ్యాగ్నిసీతమ-
హితం శుకనాసమంత్రికతుంగనీతతరమేవమవోచ దేవః ॥ ౨ ॥ గ ॥ తా-
త చంద్రాపీడ నిఖిలకలావిలాసినీవిలాసవిరచితస్వయంగ్రహావిధః వినయని-
ధేః కరుణారసజలనిధేః మహారాజమహాకులమహాంబుధిసుధానిధే స్తవసనా-
స్త్వయిసనా స్వల్పోప్యవదేశవిషయః ॥ ౩ ॥ ప ॥ స్వల్పం వాంఛితవాప

దేవ్యమధునాజాగర్తి కింతుస్వతస్సూర్యాలోకమధఃకరోతినితరాం దీప
ప్రభాంసిహ్నులై । భాస్వత్ప్రత్నరుచిం భిన త్తిసతతంచంద్రప్రభాం దేవ్
ష్టిచ ప్రాయోయౌవనసంభవంహితిమిరంధీమ స్తమప్యంగపయేత్ ॥ ౪ ॥
గ ॥ ఇత్యతో౽పి స్తరేణాహమభిధాస్యే శృణోతుభవానవహితః ॥ ౫ ప॥
గర్భేశ్వరత్వంనవయౌవనత్వంసురూపవత్త్వంప్రభుశక్తిమత్త్వం । ఏతే
ష్వథైకైకమనర్థహేతుర్భవేత్ప్రభూణాం కిముతాత్రసర్వం ॥ ౬ ॥
శాస్త్రాంబునంక్షాళసనిర్మలాపి ప్రాయేణయూనాం కలుషైవబుద్ధిః । సం
ప్రాప్తదీవ్యద్ధవళప్రభాపి దృష్టిస్సరాగైవభవేదమీషామ్ ॥ ౭ ॥ ఇం
ద్రియమృగకులహారిణ్యుపభోగమరీచికామురంతేయమ్ । వాత్యేవశుష్క-
పత్రం ప్రకృతిఃపురుషంసుదూరమపహరతి ॥ ౮ ॥యౌవనోదయ
కషాయితచిత్తవృత్తిరాస్వాద్యమానమధికంవిషయస్వరూపమ్ । జ్ఞానాత్య
నుత్తమతమం మనసాసదైవ ప్రాయోవినాశయతితంవిషయాతిసంగః ॥
భవాదృశాఏవభవంతియోగ్యాగురూపదేశస్యవిశుద్ధచిత్తాః । శుద్ధేహిచేత
స్యుపదిష్టవాచోయథార్థభాసస్స్ఫుటికేవిశంతి ॥ ౧౦ ॥ భవతిహి గురు
వాక్యంపాపినఃకర్ణశూలం భవతిసుకృతభాజఃకర్ణభూషైవ । తి
మిరమివశశాంకజ్యోతిరజ్ఞానదోషం హరతిహిగురుభక్త్యా కింనసాధ్యం కు
మార ॥ ౧౧ ॥ అసావపవాదాస్వాదితవిషయసారస్యభవతః సమీచీనఃకా
లఃకిలసదుపదేశస్యనితరామ్ । విశుద్ధేపిస్వాంతే మదనశరవిద్ధేనలి తదా
గళత్యేతత్సర్వం గురుభిరుపదిష్టంజలమివ ॥ ౧౨ ॥ దుర్నయస్యనకులంన
చశాస్త్రంకారణంభవతిచందనజన్మా । కింనకింనదహతిజ్వలనఃకింవర్షతె
నపయసాబడబాగ్నిః ॥ ౧౩ ॥ అకాంచనవినిర్మితం రుచిరకర్ణికాభూష
ణం నిరస్తపలితాదికం భవతిచాజగంవార్ధకమ్ । సమస్తమలనాశనో ని
రుదకో౽భిషేకః ప్రజాగరఃపరమమీలనఃకిలగురూపదేశో భువి ॥ ౧౪ ॥ లా
త్త్రిలోకీశ్వరాణాం మదమలినధియాంనోపదేష్టారఏవ ప్రాయస్సంత్ర
స్యలోకః ప్రతిగనఇవతద్వాక్యమేవానుగచ్ఛేత్ । దర్పాధిస్తబ్ధకర్ణా

గురువచనమపి నైవశృణ్వంతి కించిచ్ఛృణ్వంతోపి త్యజన్తః ముకుళితనయ
నాబోధకాన్ఖేదయంతి ॥ ౧౫ ॥ లోకేమంగళకాముకః ప్రథమతశ్శ్రీ
రూపమాలోచయేన్నత్యాగాగ్రగ్రచరీయమాత్మసహజాతాసాం వియోగాస
హే। రాగంచందనపల్లవాచ్చపలతాముచ్చైశ్శ్రవస్తోమదం మద్యాన్మోహ
భరంవిషాత్కుటిలతామిందోఃకిలాహాంబుధేః ॥ ౧౬ ॥ లబ్ధాపీయంవరా
కీక్షణరుచిచపలాహాల్యతేహిశ్రమేణ ప్రత్యక్షం మందిరగజేత్సమదగజ
ఘటాపాలితాపి ప్రయాతి। యాత్యేవాఖర్వగర్వోద్భటభటవిచలత్ఖడ్గధా
రావితాపి శ్రీమత్యేవాచిరేణ ప్రథితగుణగణ ప్రగ్రహాసంజితాపి॥౧౭
నశీలంనోరూపంనహిపరిచయంనోత్తమకులం నసత్యంనాచారంనచచతుర
తాం నశ్రుతమపి। నధర్మంనత్యాగంననయమపినోలక్షణశతంవరాకీయం
లక్ష్మీర్గణయతిచలాజాతుచిదపి ॥ ౧౮ ॥ ధీరందూరతరంజహాతిగుణినంనా
లోకతేపండితం నప్రాప్నోత్యభిజాతమీష్యతిమనాగ్జ్ఞాత్యేతిసభ్యా
నపి। ఆర్యంనాశ్రయతేనపశ్యతి శుచిం నోదారముద్వీక్షతే నోజానాతి
కులక్రమం నమనుతేలక్ష్మీర్వినీతంజనమ్ ॥ ౧౯ ॥ దోషాన్వర్ధయతే ధు
నోతిసుగుణాంత్సద్వృత్తమున్మూలయత్యాశాం సంజనయత్యలం సుచరితం
లుంపత్యసౌపాపినీ। దుర్ధ్యేషాపచయంలునాతిసుకృతం మోహంసముత్పా
దయత్యన్ధంకలయత్యసారవిషయావేశాభిసంధాయినీ ॥ ౨౦ ॥ ఈదృ
గ్దురాచరణదూషితయాగృహీతా లక్ష్మ్యావివేకవికలాః పృథివీశకేశాః। కు
ర్వంత్యమీసకలలోకవిడంబితాని కర్మాణినాపిగణయంతిజనాపవాదమ్ ॥
తథాహి ॥ భూపాస్సంప్రాప్తరాజ్యాయదిభవనితదాదూషితంచిత్తమే
షాం దాక్షిణ్యంయాతిదూరం గళతిగుణగణఃకుత్రచిత్క్షాంతిరేతి। నిర్దా
స్తేసాధువాదాః పరగతిమసనం నాస్తిసంపద్భిరేవం నశ్యంతీభిః ప్రకా
మం ప్రతిహతహృదయావిహ్వలత్వం ప్రయాంతి ॥ ౨౧ ॥ పాపాపూరి
తవిగ్రహాఇవపరంపీనాఃపిశాచాఇవ త్రస్యత్ప్రాణివిహింసకాఃకిలచరా
క్షిత్యక్షుల్లకరాఇవ। నోపశ్యంతిసమీపమప్యత్యపణవాసనాన్నిస్స్వబంధూన

పి. స్వీయాంగాన్యపి ధారయంతి న హి తే ప్రాప్తప్రహారా ఇవ ॥ ౨౩ ॥ స్వాభోగోత్పాదనమాత్రపూర్ణహృదయా గుప్తక్రియావంచకా అస్థానామ్బుజనీబకా ధనవలగ్రాసోగ్రగృధ్రాః ఖలాః । భూపానామనుజీవినః పునరమీ దోషాంశ్చ తత్తాదృశాం స్తాదృక్షంగుణపక్షమేవ నితరామారోపయంత్యగ్రతః ॥ ౨౪ ॥ తథాహి ॥ ద్యూతం నిశ్చిన్తతేతి శ్రమ ఇతి మృగయాం మత్తతాం ధీరతేతి స్వస్త్రీత్యాగక్రియామవ్యసనమితి పరాక్షేపశాంతిం క్షమేతి । పానం లీలేతి పూజ్యానమతిమపరాధీనతేత్యాత్మవంది వ్యాఖ్యాతస్తోత్రజాలం య ఇతి హృదయే తే హసన్తః స్తువంతి ॥ ౨౫ ॥ ఇతి నిజోదరపూరణతత్పరైర్వితథమప్యనుజీవిభిరీరితమ్ । అవితథం పరిచిన్త్య విచేష్టితం నిజమసాధ్వపి సాధ్వితి మన్వతే ॥ ౨౬ ॥ అన్తర్భాగనివేశితాపరభుజద్వంద్వం నిజం విగ్రహం చర్మచ్ఛన్నతృతీయదృక్స్వనిటిలం సంచిన్త్య నీచా నృపాః । దేవాన్న ప్రణమంతి దేశికజనాన్నారాధయంతి ద్విజాన్నేక్షంతే దురహంకృతిప్రతిహతస్వాంతా నితాన్తం భువి ॥ ౨౭ ॥ విద్వజ్జనాన్పరిహసంతి శపంతి వృద్ధాన్నాకర్ణయంతి నితరాం సచివోపదేశాన్ । న ప్రీణయంతి హితవాదిజనాంశ్చ మాన్యాన్నో మానయంతి దురహంకృతిదూషితాస్తే ॥ ౨౮ ॥ కించ ॥ యో హార్నిశం విరచితాంజలిరుజ్ఝితాన్యకార్యశ్చ నౌతి కులదైవమివ స్వమేవ । పూజ్యస్స ఏవ స సఖా చ స హేష్టబంధుస్సర్వం స ఏవ భువనే త్ర భవేదమీషామ్ ॥ ౨౯ ॥ ఏవం కష్టతరా హి రాజ్యపదవీ మోహప్రదా యావనం తన్నాన్నోపహసంతి తాత గురవో నిందన్తి నో పండితాః । స్నిగ్ధా నాభిభవంతి వక్రమతయో నో వంచయంతే విటా రాజ్యైశ్వర్యమదో యథా న భజతి త్వాం సంయతేథాస్తథా ॥ ౩౦ ॥ కామం భవాన్ననునిసర్గత ఏవ ధీరః పిత్రా ప్రయత్నకారివిమలీకృతచిత్తవృత్తిః । సత్వాంధనాని మదయన్తి తథాపి కించిన్నామవ్రతాపకగుణో ముఖరీకరోతి ॥ ౩౧ ॥ శూరం వాప్యభిజాతమప్యురుతరప్రజ్ఞం గుణాఢ్యం చిరం ధీరం వాపి ఖలీకరోతి పురుషం లక్ష్మీరితి ప్రత్యహం । స్మారం స్మారమమ పితృపూర్వపురుషైరూఢాం ధరిత్రీం

నిజాన్బంధూనుస్న మయద్విషశ్చనమయ ప్రాప్తాభిషేకోత్సవః ॥ ౩౨ ॥
స సప్తద్వీపవతీంజితామపిపురాపి త్రాఖిలాం మేదినీం జిత్వారబ్ధహరిర్జయః
పునరపిస్ఫీతంయశః ప్రాపున్నహి । ఇత్యుక్త్వా శుకనాసమంత్రిణి తతో
మానంసమాజగ్ముషిశ్రుత్వాతద్వచనంసచాయమగమత్స్వవచ్ఛాంతరస్స్వం
గృహం ॥ ౩౩ ॥ గ ॥ తదనంతరమతిక్రామత్సుకేషుచిద్దివసేషు ॥ ౩౪ ॥
వ ॥ తతస్తారాపీడస్సకలధరణీపాలసహితస్సులగ్నే పుణ్యాహ్నె స్వకరకమ
లోత్క్షిప్తకలశః । సమ్భృతైస్సర్వత్ర తీర్థ్యైస్సహామణిఫలైశ్శోషధిరసైస్స
మస్తైరంభోభిస్సుతమభిషిషేచ ప్రముదితః ॥ ౩౫ ॥ తత్ర ప్రాటితదిక్త
టిఃపృథుభయ స్తంభీకృతాశాగజస్సంభుగ్నీకృతకుండలీశ్వరఫణాస్సంప్రాప్త
భూమండలః । హేమాద్రీంద్రగుహాప్రసుప్తమృగరాట్పీట్కారతారస్త
దావ్యోమాగ్రం రురుధేనితాన్తరుచిరః కల్యాణవాద్యధ్వనిః ॥ ౩౬ ॥ గ॥
అనన్తరమఖిలావరోధవధూపరివారపరివృతవిలాసవతీకరకమలపరికలితసు
రభిళపరిమళసంలిప్తసకలశరీరః నాతిచిరోన్మీలితధవళకుసుమసముదయోస
మ్పాదితశిరోభూషణః గోరోచనారోచమానమూర్తిః బాలతృణప్రవా
ళప్రకల్పితమనోహరకర్ణపూరః ఆయతాంచలశారదచంద్రచంద్రికా
భాసురవసనయుగళవిశోభితః పురోహితగ్రథితకౌతుకతంతుమంజుళపా
ణితలః అనతిచిరాగతరాజలక్ష్మీకరయుగళకలితకమలనాళసందేహసంపా
యిరుచిరతరహారవిరాజితోరస్థ్సలః తదాకిలకరాంచలకలితకనత్కనకవే
త్రయష్టినానిజజనకేనపురస్తాదారబ్ధోత్సారణకృత్యస్సద్యస్సమాసాద్య
సభామంటపం సురరాజఇవ సుమేరుశృంగంచంద్రాపీడస్సింహపీఠమలం
చకార ॥ ౩౭ ॥ వ ॥ తదాత్వపవమథ్యమానసింధుఘోషభీషణం గభీర
మష్టదిగ్జయప్రయాణకాలసూచకమ్ । అజాండభాండఖండనప్రచండ
దుందుభిధ్వనింనిశమ్యపార్థివేంద్రసూనురుత్థితస్సభాస్థలాత్ ॥ ౩౮ ॥ ప్రి
ష్ఠాయాథకక్షీతీంద్రప్రకరపరివృతశ్శూరసేనాసమేతో మాతంగారూఢమ
న్త్ర్యాత్మజసహితనిజోపాన్తభాగః ప్రవీరః । అగ్రస్థేంద్రాయుధశ్చప్రథ

ష్మిభవభూం పత్రలేఖాధిరూఢామారుహ్యాఖండలాశాం ప్రతివిమత
భయోత్పాదకోయం ప్రతస్థే॥౩౯॥ అథాభియాస్యంత్సముదస్తతోరణాం
ప్రకల్పితానేకతృణాలయావృతామ్। ప్రవిశ్యదివ్యత్పటమంటపాంస్థలీం ని
నాయరాత్రింపురవాత్రయైవసః॥ ౪౦ ॥ప్రాతరుత్థాయసజయీకృతపౌర్వా
హ్ణికక్రియః। పృతనాశోభితోపాన్తః ప్రతస్థేదిగ్జిగీషయా॥౪౧॥శత్రూ
న్నానమయన్ స్నృదాంశ్చ విజహద్భీతాంత్సమాశ్వాసయంత్సంరక్షన్శరణా
ర్థినోవిటపకానున్మూలయంత్సర్వతః।పాదాబ్జావతితాం స్వజనప్రథిగతా
నుత్సాదయన్కంటకాన్రత్నవ్రాతముపార్జయన్నపి కరాన్గృహ్ణాంశ్చ
చాధావనీమ్ ॥ ౪౨ ॥ ప్రాచీదక్షిణపశ్చిమోత్తరదిశో భ్రాంత్వా త్రివర్షం
క్రమాజ్జిత్వాహేమజటాభిధాంశ్చశబరాన్కైలాసశైలాంతికే । ఊరీకృ
త్యతదాస్పదం మణిపురంపూర్వాబ్ధ్యదూరస్థితం భూఖండభ్రమణశ్రమా
పనుతయేతత్రావసజ్జాత్వయమ్ ॥ ౪౩ ॥ గ ॥ అథైకదాసచైకఏవ యువ
రాజస్సమారూఢేంద్రాయుధః మృగయావినోదమనుబుభూషుస్సకలమృ
గకదంబకాననం కాననముపగతః ఉతశ్చిచ్ఛిఖరిశిఖరాదవతీర్ణకిన్నర
యుగళనిగళితనిజనయనయుగళః అపూర్వతన్మిథునసందర్శనసంజాతతద్గ్ర
హణకుతూహలః కశాభిఘాతద్విగుణీకృతవేగతురగముహూర్తమాత్రా
తిక్రాన్తదశయోజనః కించిదద్రికూటమధిరూఢేచ తస్మిన్కిన్నరమిథునే
శనైశ్శనైస్తదనుసారినివృత్య నయనయుగళమశిశిరరవికరనితాన్తతాన్తతను
లతః కించిదివస్మిత్వాంతరేవేత్థమాలోచయామాస ॥ ౪౪ ॥ వ ॥ బాలేనే
వమయాకిమర్థమవిమృశ్యాత్మా వృథాయాసితః ప్రాజ్యః నిష్ఫలకిన్నరాను
సరణేనాసాదితంకింఫలమ్ । మార్గ్యంకేదృగహోకిమర్థముదితా వ్యర్థక్రి
యాయాంరతిః పంథాఃకోపినదృశ్యతేతృణలతాచ్ఛన్నంవనంఖల్విదమ్ ॥
నిఖిలజనపదానాంభూమిసీమాన్తరేఖామణిపురమథసాన్యారణ్యమస్యోత్త
రేణ । తదనురజతశైలోదేవసంచారయోగ్యః ప్రథమమితిమయార్యైః
కథ్యమానంశ్రుతంహి ॥ ౪౫ ॥ అపిచ ॥ అధికతురగవేగాతిక్రాన్తకిన్నరస్యత్వ

దృష్టిర్ధూర్జటిమణిపురమార్గం నాహమాలోకయం ప్రాక్ । రవిరపి దినమ
ధ్యం ప్రాప్తవానస్ఫూరితప్రస్నుతగమనఖేదాన్నివర్తయితుం చాప్యయథో౽పి ॥
తతః ॥ వాపీ కాపి విలోకితా యదిహాయం తం పాయయిత్వా జలం స్నాత్వా
తత్ర సుశీతవారిణి తరోః కస్యాపి మూలం శ్రియేత్ । మార్గాయాసనిరా
సనం విరచయన్న్యాస్యామి పశ్చాదితి వ్యాపృత్తాత్మతురంగమస్సలిలపానే
చ్ఛుశ్చచారాటవీమ్ ॥ ౪౮ ॥ నాగాకృష్టమృణాళజాలజటిలం క్రోడాం
ఘ్రిపంకాద్రితం కల్హారాంబుజకుట్మలైరవిరళం మార్గం వ్యతీత్యాగ్రతః ।
కైలాసోత్తరపూర్వదిగ్విలసితం నీరంధ్రమత్స్యాయుతం దృష్ట్వా వృక్షకదంబ
కం ప్రముదితస్సో౽యం వివేశాన్తరమ్ ॥ ౪౯ ॥ గ ॥ తస్య చానేకానోక
హనివహస్య మధ్యభాగమలంకుర్వాణముదీచీ కామినీకరకమలాముక్తము
క్తామణిమయముకురసందేహ సంపాదకం మజ్జనాగతమహేశమస్తకమ
ధ్యవిద్యోతమానశశలాంఛనబింబవిగళితసుధారసధారామిళితసలిలం ము
హుర్ముహురంభోజసంభవహస్తోదస్తకమణ్డలు పూరణ సంజాతహరివారివి
రావం వాలఖిల్యాద్యఖిలమునికులావగాహనపావనపానీయం శంబరారిసంగ
రసంగతపరిశ్రమపరిజిహీర్షాగత కుబేరాన్తఃపురవరవర్ణినీ గభీరతరనా
భీబిలాపీతనీరం సజ్జనస్వాన్తస్వచ్ఛమగచ్ఛదక్షిపథం క్షితిపతితనయస్స్వ
చ్ఛోదాభిధానం సరః ॥ ౫౦ ॥ వ ॥ తద్దృష్ట్వాతిమనోహరం ప్రముదితస్స్వాం
తో నితాన్తం జవాదేతద్దక్షిణకూలసన్నిధిగతో వాహాదవతీర్ణస్తతః । పల్యా
ణం వ్యపనీయ పీతసలిలం స్నాతం చ కృత్వా సతం బద్ధ్వాగ్రే స్వకృపాణలూన
యవసం క్షిప్త్వాథ సస్నౌ స్వయమ్ ॥ ౫౧ ॥ గ ॥ స్నాతోత్థితశ్చ సయుపరా
జశ్చాతక ఇవారచితజలమయాహారః కోకాండజ ఇవ ఖండితబిసకాండః భు
జంగ ఇవాభినందితతరంగశిశిరసమీర కిశోరః పిండీకృతోత్తరీయమండితశి
రస్థానం శిశిరశిలాతలాస్తీర్ణపర్ణశయనమాసాద్య ముహూర్తమాత్రం వి
శ్రాంతిసుఖమనుభవంస్తత్తటాకోత్తరతటప్రకటీకృతం పరిత్యక్తతృణకబళ
నిశ్చలకర్ణయుగళే తదభిముఖోన్నమిత కంఠనాళం చాప్యయథాకిణః త

పూర్వం శ్రవణసుభగం కరం వీణాగుణక్వణనరమణీయం కమపిగాననినా దం నిశమ్య కుతోయమత్రామానుషసంచారోచితేదేశే సంగీతశబ్దస్స్యా ద్భవఇతి చిత్రీయమాణచిత్తవృత్తిరుత్థాయ బద్ధపల్యాణమింద్రాయుధమా రుహ్య తమేవ గానరవమనుససార ॥ ౫౨ ॥ వ ॥ ప్రదేశాంతంప్రాప్య క్షితిరుహానికాయైఃపరివృతం పురశ్శూన్యంసిద్ధాయతనమభిగచ్ఛంస్తదు దరే । అపశ్యచ్ఛ్వేతాబ్జార్జితమమలమూర్తింసగిరిజం చతుర్వక్త్రందె వాసురసతపదం త్ర్యంబకమయమ్ ॥ ౫౩ ॥ తస్య దక్షిణముఖార్పితేక్ష ణాం శారదేందురుచిరామలప్రభామ్ । గానలోలదధరాం వ్యలోకయ త్కామపిస్త్రియమమానుషాకృతిమ్ ॥ ౫౪ ॥ సోయిందీర్ఘజటావిశోభి శిరసం భస్మత్రిపుండ్రోల్లసత్ఫాలాంత్ర్యమ్బకపాదుకాంచితజటాంవల్కో త్తరీయావృతామ్ । కంఠాలంకృతమాక్తికాక్షవలయాం ధౌతోపవీతోజ్వ లామేనాంపాశుపతవ్రతాతిసుభగాంద్రుష్ట్వాప్రహృష్టోభవత్ ॥ ౫౫ ॥ ౫ ॥ అనన్తరమవతీర్య సమీపపాదపనిబద్ధేంద్రాయుధమారచితశంకరపద పంకజప్రణామం తామేవ దివ్యవనితామనిమిషనిశ్చలేన లోచనాంచలె న ముహుర్ముహురాపిబన్తం తదాకృతికాంతిశాంతిప్రముఖగుణగణరా మణీయకవిలోకనద్విగుణితవిస్మయం విశాంపతితనయమేనమేవమాకులీ చకారచిత్రీయమాణం చిత్తమ్ ॥ ౫౬ ॥ తథాహి ॥వ ॥ చిత్రాదైవగతిః పురాహిమృగయాపీతిర్యదృచ్ఛావశాజ్జాతా కిన్నరయుగ్మకానుసరణాద్ద్ర ష్టావరందేవభూః । తోయాన్వేషణతత్పరేణహిమయా దృష్టంప్రకృష్టం సరః పశ్చాద్గీతరవశ్శ్రుతస్తతఇయందివ్యావధూర్వీక్షితా ॥ ౫౭ ॥ అపిచ॥ మాంద్రుష్ట్వానాప్యదృశ్యాభవతిసురపథం నోత్పతత్యద్రిశృంగం నారో హత్యద్యయస్మాత్తదహముపగతస్సన్నిధింతూర్ణమస్యాః । కాత్వంకింతె భిధానం ప్రథమవయసితె కింవ్రతంవేతిసర్వంపృచ్ఛామీతిప్రతీచ్ఛన్న వసితిసమయంస్తోత్రగీతేస్సతస్థౌ ॥ ౫౮ ॥తతస్సాగీతాంతెరచితశివపాదా మ్బుజనతిః కటాక్షైస్సస్నేహంసుచిరమవలోక్యైనమవదత్ । కుతస్త్వ్యః

కింవాలేపరమతిథయేస్వాగతమితో మహాభాగః కస్మాద్విపినభువమేనా-
ముపగతః ॥ ౪౯ ॥ తదుత్తిష్ఠానుగచ్ఛాద్య ప్రభూజాలగృహ్ణీష్వ మత్కృతాం।
ఇత్యుక్త్వోయం వ్రజంతీంతామనువవ్రాజశిష్యవత్ ॥ ౫౦ ॥ ప్రత్యూపక
రణాన్వితామయమ ప్యేత్యతస్యాగుహాం కృత్వా మతిథిసత్కృతిం సవినయం
గృహీత్వాతతః ।। స్వవృత్తమఖిలం క్రమాత్తదనుయ క్తమాపేదయన్నిజం
తురగమాత్మనోత్తమపనీతపల్యాణకమ్ ॥ ౫౧ ॥ గ ॥ అథైనామప్యభిన-
దితాహారాం సాధితసంధ్యాసమయసముచితసముదాచారామాసన్న శిల
శిలాతలసన్నివిష్టాముపసృత్యాంగీకృతముహూర్తమౌనోపవేశన్స్సంద్రా
పీడస్స ప్రణయమేవమభాణీత్ ॥ ౫౨ ॥ వ ॥ భగవతి త్వదనుగ్రహావర్జి-
తాసపదిమానుషతాసులభాబలాత్ । ముఖరయత్యనయోగవతీహినా
నయదిఖేదకరం కథయాద్యతత్ ॥ ౫౩ ॥ గంధర్వివాదానపివాసురీవా య
క్షీవాత్వంపన్నగీకిన్నరీవా । సర్వంహిత్వానూత్నతారుణ్యసౌఖ్యం ప్రా
ప్తాసిత్వంకాననంకింనిమిత్తమ్ ॥ ౫౪ ॥ అపిచ ॥ భగవతిసుకుమారం భూ
రిపాండుప్రభం తే వపురిదమపికుత్రాప్యశ్రుతాదృష్టపూర్వమ్ । స్వచరి
తకథనేనస్ఫీతకౌతూహలంనశ్శమయతుభవతీతి ప్రాంజలిర్వ్యాజహార ॥
ఇతివదత్యవనీశసుతేహ్యసౌ క్షణమియంపరిదీర్ఘమవ్యథ । అవిరళాశ్రు
నిమీలితదృక్చలత్కుచపటీకిలరోదితుముద్యతా ॥ ౫౫ ॥ గ ॥ ఇత్థందురం
తచింతాతంతుసంతానసంధానితస్వాంతాం నిశాన్తనిశాకాన్తకలామివ ని
తాన్తతాన్తతనులతాకాన్తిం శాంతాకృతిమేతాం దివ్యసుదతీమాలోక్య స
మాసాదితమానసపీడస్సంద్రాపీడః సతానసదల్పకాలేనైనవిశ్రామమను
భావాః పాత్రీభవంతిశోకానాంబలవంతీనభోవేదవ్యసనసనిదానమిత్యాలోచ్య
దుఃఖకారణస్మరణానుయోగకరణాదాత్మానమాక్షేపకృత్వాగన్ధా
నః పదనసమ్మార్జనాయ నిజాంజలిసమానీతమాసన్నప్రస్రవణసలిలంచే
తస్యైదిదేశ ॥ ౫౭ ॥ తతః ॥ వ ॥ ప్రమృష్టవక్త్రాక్షిద్వంద్వాస్పృష్టసుతేనసమా
నీతసలిలైస్సుధీసుతాం నిశ్వస్యన్యస్తేతవతివేపనం రవసదత్ । అభాగ్యా

హం పాపాకరినహృదయాకింతవఫలం మమోపన్యస్తశ్రీత్యా యదిమతుకమా
కర్ణయమనాక్ || ౧౯ || భూయస్స్యాస్స్వర్గలోకేప్సరసఇతిపరాస్సన్తి
కన్యా ఇతీదం ప్రాయశః కల్యాణినస్త్రైశ్రవణనిపతితం స్యాద్యథాకర్ణయాసాం ||
మేధస్స్వాన్తాగ్నివేదామృతపవనజలార్కాంశుమృత్యుస్త్ర రేభ్యో విద్యుద్ధ్యః
క్షుక్షితిభ్యశ్శశధరకిరణాచ్చావిరాసన్కులాని || ౨౦ || దక్షప్రజాపతిసు
తేకిలమున్యరిష్టే తాభ్యాంకులద్వయమిదంసురగాయకానామ్ | జాతంహి
సర్వమిళనాత్సురకామినీనామేవంచతుర్దశకులానికిలావిరాసన్ || ౨౧ ||
జ్యేష్ఠాదక్షసుతాతుషోడశసుతాన్ప్రాసూత తేషుప్రథమః ఖ్యాతశ్చిత్రరథ
స్సురేశ్వరసుహృద్గంధర్వరాజఃకిల | వర్షేకింపురుషాభిధేత్ర సవిధే త
ద్ధేమకూటాచలే రాజ్యంపాలయతే సధీరహృదయోగంధర్వసేనావృతః ||
ఏతచ్చైత్రరథాభిఖ్యముద్యానం తేననిర్మితమ్ | ఇదంస్థానితమచ్ఛోద
మయంశంభుః ప్రతిష్ఠితః || ౨౨ || షణ్ణామరిష్టాతనుజన్మనాంతు జ్యేష్ఠా
యతస్మాత్ప్రభృతిహంసనామ్నే | ద్వితీయగంధర్వకులాధిపత్యం దత్వా త
మస్థాపయదేషతుష్టః || ౨౩ || యత్విందుద్యుతిభవమప్సరఃకులంతత్సంజా
తా త్రిభువనలోచనాభిరామా | గౌరీనామ్నుప్రదవహచంగనాథహంసం
తత్ప్రీత్యావగమయాద్యమామభాగ్యామ్ || ౨౪ || మత్తాత స్త్వనపత్యతాన్వి
న్మదుత్పత్త్యాతిహర్షితః | పుత్ర ఇత్యేవమాంమత్వా పుత్రికామపి పి
ప్రియే || ౨౫ || అథాహ్నిదశమే ప్రాప్తే కృతవంశోచితక్రియః | మహా
శ్వేతేతినామాసౌ యథార్థమకరోన్మమ || ౨౬ || తతః || తాతాగారేషీ
శేవాహం గంధర్వాణామంకాదంకమ్ | ప్రీత్యారూఢాజ్ఞాతక్లేశాబాలక్రీ
డాం సేవేసర్వామ్ || ౨౭ || కతిపయకాలేగతవతిపశ్చాత్ | ఉరుమహి
మాపంతరుణిమలక్ష్మీమ్ || ౨౮ || ౫ || అథైకదా కిలకిలత్పికశుకప్రముఖ
నిఖిలఖగకులరుచిరవిపినభాగః సుందరతరచంద్రచంద్రికాభాసురబంధు
రచంద్రశాలాగ్రభాగసంఘాతభూరిసుగతామందానందకందళితహృదయా
రవిందసుందరీజనానందితదయితబృందః ప్రథమానారవిందకుందాదికుసుమ

మకరందబిందుసందోహానందితమిళిందబృంద. మంథరగమనవిశోభితాఖిలాశా
వకాశః పంచశరవంచితపథికకామినీహృదయోత్తాలితాజనకకాలేయకక
లికాకలితః అశోకవిటపితాడనసమయమంజుశింజితమంజీరవిరావముఖరి
తదిఙ్ముఖః కోకిలకులకాకలీకాన్తకాన్తారాన్తరః పంచాశుగపంచాననవి
లాసవిపినదేశస్సురభిమాసస్సమాజగామ. ॥ ౭౯ ॥ కించ. ॥ ప ॥ ఆలో
హితానికుటిలాన్యనిలేరితాని మార్గాన్తరాళపతితానిచకింశుకాని । యా
త్రాతివిద్ధపథికావళివత్సమాంసఖండాంచితాఇవశరామదనస్యభాంతి ॥
తాదృక్షమహితేవసన్తసమయే స్నాతుంస్వమాత్రా సహస్రోతస్యాదోఘ
దమిదంసరగప్రముదితారమ్యాన్లతామంటపాన్ । మాద్యత్కోకిలకాకలీ
సురుచిరాంమాకందవీథీంముహుః పశ్యంతీససఖీజనాహమచరంతత్తీరదేశే
తదా ॥ ౮౦ ॥ అథైకస్మిన్దేశే ఝుడితిపవనానీతమతులం సమాఘ్రాయా
పూర్వంకమపిసుమగంధంసకుతుకా । తదాకృష్టావేగాత్కతిచనపదా
న్యేత్యపురతస్తతగకంచిత్కామప్రతినిధిమపశ్యంమునిసుతమ్ ॥ ౮౧ ॥
గ. ॥ తదను భూర్జటినిటిలతటవిఘటితనయనప్రకటీకృతకృపీటయోనిభ
స్మీకృతస్మరవిరహవిధురతపస్విప్రమాణవస్తసంకాశేన. ఉత్తప్తతపనీయపిశ
ంగనిజాంగప్రభాతరంగేణ సతటిల్లతమివ కాననాన్తరాళమాతన్వతా వి
మలపులినలేఖాలాంఛితైకదేశసుగతరంగిణీప్రవాహానందేహసంపాదకభ
సితరాజివిరాజితలలాటతటేనానుత్పన్నశ్మశ్రులేఖముజ్జ్వలకళంకమివ శ
శాంకమాననకమలమాబిభ్రతా కరయుగళపరికలితస్ఫటికజపసరకమండ
లునా ధవళయజ్ఞోపవీతోపశోభితభుజశిఖరేణ నాతిచిరోద్గతకోమలరో
మరాజిశ్యామలోదరదేశేన జఘనపత్రివేష్టితమౌంజమేఖలాగుణేన పరిక
లితమందారతరువల్కలపరిధానేన స్వసహచరానురూపతాపసతనయా
న్వితేన స్నాననిమిత్తమేతదేవాచ్ఛోదసరస్తీరముపాగతేన తేనమునిసుతేన
కర్ణావతంసితం మకరందబిందుసందోహనిష్యందినమదృష్టపూర్వం కమ
పి కుసుమగుచ్ఛమప్యాలోక్య నిజవైభవాస్తరితాస్యపరిమళః పరిమళో

యమస్యైవ భవేదిత్యాలోచ్య, తత్ప్రీత్యాతిశయమోహితహృదన్తరా తే-
త్రైవ చిరమవాతిష్ఠమ్ ॥ ౮౩ ॥ ప ॥ అగణితగుణదోషశ్చారుతాపక్షపా-
తీ నవతరుణిమగమ్యః పంచబాణః కఠోరః । నవకుసుమమరందప్రస్రవత్స్వ-
చ్ఛరీ కామినీపరవశచిత్తాం మామపాకార్షీత్త్వదానీమ్ ॥ ౮౪ ॥ దృష్ట్వా తం
వదనాన్నిర్యదధికశ్వాసాస్త్రపానిర్వ్యయా కుత్రాపి స్ఫురితాంచలం కు-
చయుగం గాత్రం చకంపేఽఖిలమ్ । రోమాంచా మమ సంభ్రమావుదజని స్వే-
దోద్గమశ్చాంగకాద్వ్రీడాపేశలపావిపేశహృదయం భిన్నాస్మి చైవం తదా ॥
శాంతాత్మన్యదరీకృతాధికతపస్యుత్సృష్టమోహాపదం దూరీభూతరతోత్స-
వే మునిజనే లగ్నం మనో మే కుతః । ప్రాయో భుస్యబలాజనస్య హృదయం
జ్ఞానాతి నో పాత్రతాం క్వేదం ధామ మహౌజసాం చ తపసాం క్వానంగదు-
శ్చేష్టితమ్ ॥ ౮౬ ॥ కించ ॥ నియతమయమిదానీం మామనంగాభిభూతా-
ముపహసతి నితాన్తం చేతసా విస్మితేన । కుసుమశరవికారం నైవ శక్నోమి
గోప్తుం తదపసరణమస్మాద్దేశతో మే ద్యయుక్తమ్ ॥ ౮౭ ॥ ఏవం విచిన్త్య
మనసాఖిలపూజనీయా సేయం హిజాతిరితి తత్స్వవిధం ప్రపద్య । ఆలోలతా-
రకమదంచలపక్ష్మమాలమస్మై నమస్కృతిమహం కృతవత్యదూరాత్ ॥ ౮౮ ॥
అథ మయి కృతనత్యాం మన్మథోస్యాపి చిత్రం లఘు మరుదివ దీపం చంచలం
చాకార । పులకితమఖిలాంగం సన్తతశ్వాససాతః కరగతజపమాలా
కంపితా తస్య సద్యః ॥ ౮౯ ॥ దృష్ట్వా తాదృగవస్థం మునిబాలం విస్మయాం-
బుధినిమగ్నా । స్మర ఏవ మునిర్నిషారస్పృతరామిత్యహమవెత్య కష్టాస్మి ॥ ౯౦
పుఖోలముఖదాధపత్స్వహచరం ద్వితీయం రహః ప్రపద్య భగవన్నసౌ కిమ-
భిధశ్చ కస్యాత్మజః । కుతః కుసుమమంజరీతదవతంసితా సాఖితా పదత్వమి-
తి వాదినీం సతుమిహాన్యమామబ్రవీత్ ॥ ౯౧ ॥ తథాహి ॥ అస్తి త్రిలోకత-
ఘుషీ హృదయాపహారిరూపః కృతాధికతపాః పరిశుద్ధకీర్తిః । గీర్వాణసిద్ధగ-
ణవందితపాదపద్మో యశ్శ్వేతకేతురితి విష్ణ్వవతారభూతః ॥ ౯౨ ॥ గ ॥
తమ్మేన మేకదా దేవపూజాసరోజార్చనార్థం మమన్తరంగిణీతీరమవతరన్తం

రమణీయతరతరుణిమవైభవం సాదరమాలోకయంతీ అచిరోద్గతామందజృ
మ్భారంభమంథరముఖారవిందానుమితరతిపతివికృతిః కమలాలయాపి తద
వలోకమాత్రసంప్రాప్తసురతసుఖా తస్మిన్నేవనిజాసనభూతే పంకజా
తే కృతకృత్యతామాపన్నా నాతిచిరప్రసూతంనిజసుతమంకేనాదాయ
భగవంస్తావకోయమర్భక ఇత్యభిధాయ తస్మై శ్వేతకేతవే సమర్పయామా
స ॥ ౬౩ ॥ తదనన్తరమయమపి విరచితశిశుజనోచితకృత్యః పుండరీకజ
ననాత్పుండరీక ఇత్యేవ యమాజుహావ స ఏవాయమితిజానీహి ॥ ౬౪ ॥ ఇ
దానీమేవ చతుర్దశీతిభగవన్తం భవానీకాన్తముపాసితుమమరలోకా
త్కైలాసశైలం ప్రతి మయాసహ ప్రయాన్తం పంచశరకోటిసుందరత
రశరీరమేనమాలోక్య మహనీయకమనీయాకృతేరస్యోచితోయమలంకార
ఇతి నందనవనదేవతయా సవినయం సమర్పితా సురాసురమథితక్షీరసాగ
రప్రత్యుద్గతపారిజాతపాదపసముద్భూతా కిలమంజరీయమిత్యుదీర్యవిరతభా
షితాబభూవ ॥ ౬౫ ॥ విరతవచనేచ తస్మింత్స్వమునితనయోపిసాకూతమా
విష్కృతమందస్మితః కృతం కృతమనుయోగసంభ్రమేణ యది కుతుకమే
తస్యామంగీకురుమంజరీమిమామితినిగద్య సద్యఏవ నిజకర్ణశిఖరాదా
దాయ మామకీనకర్ణదేశమేనామానినాయ ॥ ౬౬ ॥ తతః ॥ వ ॥ రో
మాంచాంచితమత్కపోలఫలకస్పర్శాద్విలోలాంగులీ విస్రస్తాంజపమాలి
కాం స్మరపరాధీనోన మేనే మునిః । అప్రాప్తక్షితిమేవతాంకరయుగేనా
దాయతద్దోర్లతా గాఢాశ్లేషసుఖంచిరాదనుభవంతీవానయత్కంధరాం।
అథసముపగతామాంఛత్రధారిణ్యవోచత్సదనగమనవేలాసన్నిధత్తేకుమా
రి। ఇయమపితవమాతాయాతిగేహంహితస్మాత్త్వమపిపయసిమజ్జ్యాప్లవతూ
ర్ణమాయాహియామః ॥ ౬౭ ॥ ఇత్థంకర్ణవిదారణేనవచసా తస్యాస్త
తోహందృఢం గంభీరాంకుశతాడనేనకరిణీమాత్మగ్రహేవార్దితా। తదవ
స్తాంబుజలగ్నమీక్షణమపాకృష్యశ్రమేణద్రుతం స్నానాయోదచలంత
తోమునిసుతందీనంద్వితీయోబ్రవీత్ ॥ ౬౮ ॥ సఖేపుండరీకక్వతేబ్రహ్మచ

త్యం క్వ తే తద్వశిత్వం క్వ తే సా ప్రశాన్తిః । క్వ తే చిత్తశుద్ధిః క్వచార్యోప
దేశః క్వ వా తే శ్రుతాని క్వ వైరాగ్యబుద్ధిః ॥ ౧౦౦ ॥ నైతత్త్వయ్యుచితం భు
జంగచరితే మాగే పదం మా నిధాః ధీరాస్తే ఖలు సాధవో న మనుషే స్రస్తా
క్షమాలామపి। సత్వం ప్రాకృతవత్ప్రణత్సి వికలీభూతం న చిత్తం కుతస్త్వచ్చే
తద్వ్యనివార్య కామమపహృత్యాతనా వ్యసనయా పాపయా॥ ౧౦౧ ॥ గ ॥ ఏవమే
తదుదీరితం భాషితమాకర్ణ్య కించిదుదంచితాపత్రపేణ సఖా కపింజల
మామన్యథా మామన్యథా స్వం ప్రత్యనార్యయా నార్యానయా గృహీతా
మహం నాలక్షయం కిలాక్షావలీమితి నిజసహచరముదీర్య కపటకోపప్రయ
త్నప్రకటీకృతభ్రుకుటీకుటిలనిటిలేన వరాకిభవసరభసమర్పయ మాసరైవ
కపటమపీతి తేనైవమభిహితా ప్యహం మదత్త్వైవ తామక్షమాలికామాత్మ
కంఠాదవతార్య రైకావళీమయి భగవంస్త్వక్క్రియతామక్షమాలికేతి ప్రసా
రితే తదీయకరకమలే తామాధాయ మజ్జనమవచ్ఛాదమగచ్ఛం ॥ ౧౦౨
తదను సతతమన్తరంగిత మేపవిచిన్తయంతీ ప్రయత్నపరికల్పితస్నానాదిని
త్యకృత్యా సఖీకదంబాసాంబా చసదనమాసాద్య సద్యస్సన్త్యక్తసకలవ్యా
పారా కన్యకాన్తఃపురం ప్రవిశ్య తదాదితద్విరహవిధురా సమారూఢకుమా
రీపురప్రాసాదశిఖరా విసర్జితసఖీజనా ప్రతిషేధితసకలపరిజనప్రవేశా
స్వయమేకాకిన్యేవ వాతాయనవివరవినివేశితవదనకమలా తామేవాశాం
ససృహమాలోకయంతీ తద్దిశాగతం వాతమపి తదుదన్తమనుయోక్తుమ
భిలషంతీ తదీయవిరహచకితజీవితాశ్వాసినీమక్షమాలికాం కంఠేన తా
మపి పారిజాతమంజరీం కర్ణాంచలేన చాదధానా చిరమహం తత్రైవ ని
ష్పన్దమవాతిష్ఠమ్ ॥ ౧౦౩ ॥ వ ॥ స్నాతుం యా పరిచారికా తరళికా నా
మ్నీ సహాగాన్మయా సా పశ్చాత్సుచిరం విలంబ్య శనకైరాగత్య మామబ్రవీత్ ।
యావచ్ఛోదసరస్తటే మునిసుతౌ దృష్టావతయోరేకకః కేయం కస్యసుతా
క్వ గచ్ఛతి చ కిం నామ్నీతి పప్రచ్ఛ మామ్ ॥ ౧౦౪ ॥ గ ॥ ఇయం కిల నిఖిల
గంధర్వనికరవికటమకుటతటఘటితమహనీయమణిగణరుచినిచయనీరాజి

తచరణరాజీవాత్సుందరతరాకృతేర్గాంసాదింసుకిరణసమ్భూతాప్సరగ కుల
జాతాయాం గౌర్యామావిర్భూతామహాశ్వేతానామ దుహితాస్వావాస
భూతం హేమకూటధరాభృతం ప్రతి సంప్రతిసంప్రయాతీతి మయోదితే
సతావద న్తగకిమపి విచిన్తయన్నిస్మృతపక్ష్మపాతేనలోచనప్రాన్తేనమాం
సుచిరముద్వీక్ష్య సానునయమయిబాలికేమామకీనమిదం మానసమాప్తజ
నోచితే కృత్యే యోక్తుం భవతీమభివాంఛతీత్యభ్యర్థయామాస ॥ ౧౦౫॥
తదనన్తరమయిభగవన్కిమేవంకథయసి త్రిలోకవందనీయా భవాదృశా
మాదృశేషు ప్రాకృతజనేషు నపాతయంతిదృష్టిమపి కింపునరాజ్ఞాం తద
ద్యయథాకామమాదిశ్యానుగృహ్యతామయంజనఇతి సవినయమాపృచ్ఛం
తీం మాం సస్పృహం సుచిరమాలోక్య నిజోత్తరీయవల్కలదశామాచ్ఛి
ద్య తాపింఛకిసలయరసేన తత్రకిమప్యాలిఖ్య తస్యై రహస్యేకాకి
న్యై దేయమియంపత్రికేత్యభిధాయ తస్త్రై ప్రేషితాం పత్రికామాదాయ త
త్రవిలిఖితామార్యామిమామపఠమ్ ॥ ౧౦౬ ॥ ప ॥ దూరం ముక్తాలత
యాబిససితయావిప్రలోభ్యమానో మే । హంసఇవదర్శితాశో మానసజ
న్మాత్వయానీతః ॥ ౧౦౭ ॥ తాందృష్ట్వాస్మరవిక్రియాకలుషితస్వాంతానితా
న్తంతతః పార్శ్వస్థాం ప్రసమీక్ష్యతాంతరళికే దృష్టస్త్వయాసౌ కథం ।
కింకిం ప్రాహకియన్తమస్యసవిధేకాలంస్థితాసీత్యమూంపృచ్ఛంతీదినమత్య
వాహయమహం తత్రైవసౌధేరహః ॥ ౧౦౮ ॥ *************

ఇతి శ్రీమద్వాధూలకులకలశజలనిధిసుధాసూతేః
శ్రీవాజపేయరామదీక్షితస్యసూనునా శ్రీకంఠకవినా విరచితే
అభినవకాదంబర్యభిధే చమ్పూప్రబంధే ద్వితీయాశ్వాసః
॥ ప ॥ వాధూలవంశమణినాశ్రీకంఠమనీషిణావిరచితాయామ్ ।
అభినవకాదంబర్యాంసమ్పూర్ణోభూద్ద్వితీయఆశ్వాసః ॥

అథ తృతీయాశ్వాసప్రారంభః

॥ వ ॥ కణ్ఠద్వయాన్తరసుధారససారవర్షితత్పుండరీకచరితం నిఖిలంనిశమ్య । చింతాత్రపాప్రమదవిస్మయబాష్పకంపవైస్వర్య చిత్రితమనాః క్షణమస్మితూష్ణీమ్ ॥ ౧ ॥ గ ॥ తదను చరమగిరిశిఖరకుహరగతగురుతిమిరనికరకరటిఘటావికటకరటతటపాటనపటుదినకరకిరణగణకేసరినికరే పశ్చిమధరాధరకాంతారసంచారబద్ధాదరే ఛత్రగ్రాహిణీ సా సవినయముపసృత్య భర్తృదారికే తయోర్మునిబాలయోరేకస్సమాసాదితప్రతీహారదేశః బాలికే సోహమక్షమాలికాం యాచితుమాగతోస్మితదద్యావేదయమహాశ్వేతాయై సత్వరమితివదతి తదుపరిప్రమాణం కుమారీతిసాదరమావేదయామాస ॥ వ ॥ శ్రుత్వాతద్వచనంప్రపద్యతదనుద్వారం తమత్రానయేత్యాజ్ఞాన న్తరమేవకంచుకిసమానీతం సమీక్ష్యాదరాత్ । నత్వాపీఠనివేశితస్యచరణౌ ప్రక్షాళ్యచేలాంచలె నామృజ్యాథతదంతికె క్షితితలేహ్యుపవిష్టాస్మ్యహమ్ ॥ ౩ ॥ అథ కిమపివివక్షుర్మత్సమీపస్థితాయాం సపదితరళికాయాం న్యస్తదృష్టిర్బభూవ । కథయవిగతశంకోనాస్మదేషావిభిన్నేత్యహమధిగతభావాత్రతం ప్రత్యవోచమ్ ॥ ౪ ॥ అయెకిం వావచ్మిక్వనుమునిజనఃక్వాపివిషయప్రపంచోయంనీచం కలయతిజనం మారహతకః । నజానేవల్కానాం సమముతజటానాం సముచితం సుహృత్ప్రాణారక్ష్యాఇతిహికథయామ్యద్యభవతీమ్ ॥ ౫ ॥ త్వత్ప్రత్యక్షం తథాహం పరుషతరగిరంవ్యాహరన్తంవిహాయ క్రుద్ధోన్యం దేశమాపంత్వయితదనుసరస్సాన్నహేతో గ్రప్రయాంత్యామ్ । ఏకాకీకింకరోతీత్యఖిలమపి వనంసంచరన్క్వాప్యదృష్ట్వా ఖిన్నః కుంజేక్వచిత్తం చకితమభినవాకారమద్రాక్షమేనమ్॥ ౬ ॥ గ ॥ తతస్తం తత్తాదృశీమతిదీనామవస్థామాపన్నం విస్మృతనిమేషేణ విలోచనేన సుచిరంనిరీక్ష్య శోకాతిరేకచింతాసంతానవిస్మయకల్మాషితచిత్తవృత్తిస్సమాశ్రితతత్పార్శ్వదేశస్తదీయభుజశిఖరవిన్యస్తహస్తపల్లవస్సఖె కిమిదమితి సాదరమపృచ్ఛమ్ ॥ ౭ ॥ అథాస్మి

న్ననవరతరోదనవశాదతిలోహితం లోచనయుగళం కించిదున్మీల్య దీన
యా దృశా భృశం నిరీక్ష్య నిశ్వస్య చ మందాక్షమందాక్షరమయి కపింజ
లబాధమహమసమర్థస్తుభ్యమిదానీం మామకోదన్తమాఖ్యాతుమితి శ
నైర్భాషమాణే దుర్నివారవికారోయమథాపి మిత్రేణ మిత్రం దుస్సర
ణేర్వారణీయమితి విచిన్త్య తమేవమవోచమ్ ॥ ౮ ॥ ప ॥ గంభీరస్యాత
వాద్య కుత్ర పతితం ధైర్యం సఖే తాదృశం మారం తర్జయ శాంతిమేహి విష
యం నిస్సారమాలోచయ । తత్త్వం నిశ్చినుమా విషీద గళితస్తావాన్వివేకస్త
వ క్వేత్యాకర్ణ్య మదీయహస్తమవలంబ్యాహ స్మ దీనం వచః ॥ ౯ ॥ యత
స్త్వం కఠోరాణాం మదనవిశిఖానామవిషయస్సఖే తస్మాదేవం వదసి చ పర
స్యోపదిశసి । వినా తాం కో బంధుర్జగతి మమ యతాభాగ్యమచిరం తదే
తత్కృత్వా మాం వ్యథితమధునా జీవయ భృశమ్ ॥ ౧౦ ॥ ఇత్థమత్యర్థకృ
చ్ఛ్రేణ వచనమాఖ్యాయాత్యుచ్ఛ్రితామధిగచ్ఛతి మూర్ఛామేతస్మి
న్వ్యర్థీకృతోపదిష్టార్థః దుర్వారస్మరశరప్రకరప్రహారపరంపరావి
శకలితచిత్తవృత్తిరుపేక్షితశ్చేదయమిదానీం క్షణమాత్రేణైవ మరణపా
త్రం భవేన్నియతమితి విచిన్త్య తమేనమానీతాచ్ఛోదసరస్సరసకు
లయకమలకల్హారాదికుసుమరచితశయనశాయినమసకృదాకలయన్స్మృదిత
చందనపల్లవరసైరసకృదాలిమ్పన్నిశిరసలిలసిక్తకదళీదళవ్యజనైరసకృద్వీ
జయన్నహమారచితమేతాదృశముపచారమఖిలమపి వ్యర్థీభూతమాలో
క్య మనస్యేవమచిన్తయమ్ ॥ ౧౧ ॥ ప ॥ క్వవా కాంతారస్థో హరిణ ఇవ ము
గ్ధో మునిజనః మహాశ్వేతా క్వేయం సరసతరలీలాదయఖనిః । అహో కిం క
ర్తవ్యం కిమిహ శరణం కిం సముచితం కయా యుక్త్యా జీవేదయమితి తదా చిన్త
యమహమ్ ॥ ౧౨ ॥ త్వత్సంబంధమపాస్య చైకమపరం నోపాయమాలో
చయన్నద్యాప్యద్యతనైవ సన్నిధిగతో వార్తామిమామిత్యహమ్ । త్వం ప్రీ
మత్యపి వారయేరనుచితవ్యాహారిణం మామితి త్రాసాద్ద్రాగనివేద్య తే ద్య
సవిధం ప్రాప్తోఽస్మి నాథగకురు ॥ ౧౩ ॥ ఏవం నిగద్య కిమియం పదతీతి హా స్త్రా

న్మద్వక్త్రసక్తనయనేథకపింజలేన్మిన్ । శ్రుత్వా నితాన్తపులకాంచితగాత్రయష్టిర్హ్వాషాబ్ధిమగ్నహృదయాహమచిన్తయంహి ॥ ౧౪ ॥ తథాహి॥ దిష్ట్యాయంమదనస్తుమామివతమప్యద్యానుబధ్నాత్యహోస్వప్నేవాపి కపింజలస్యవదనాన్నిర్యాననిష్క్రామతి । తస్మాత్సంప్రతికింవదేయమితిమయ్యాలోచయంత్యాంమహాదేవి త్వామవలోకితుం సమ్యాపగతేత్యాహస్మదౌవారికా ॥ ౧౫ ॥ తచ్ఛ్రుత్వాసకపింజలోపిజనసమ్మర్దాదతిభీతోజవాదుత్థాయాద్యహిరాజపుత్రిభగవానస్తంరవిర్గచ్ఛతి । యాస్యామ్యాదిశసామ్ప్రతంతదసవస్సంరక్షణీయాస్త్వయాప్యేతస్మై పరమోపకారఇతి మాముక్త్వాతతోనిర్యయా ॥ ౧౬ ॥ తతోమదంబయాగత్య కిముక్తం కిం విచేష్టితమ్ । వినష్టమానసాసాహం నాపికించిదలక్షయం ॥ ౧౭ ॥ గతాయామంబాయాంగతవతితతోస్తందినకరేసఖిమగ్రేదృష్ట్వా ననుతరళికేమామునిరగాత్ । మమస్వాన్తంకస్మాన్నహిగణయసివ్యాకులమిదం మయాకిం కర్తవ్యంతదుపదిశసద్యోయదుచితమ్ ॥ ౧౮ ॥ అపిచ ॥ లజ్జాధైర్యాపవాదాన్వినయమపికులంశీలమాచారమద్యత్యక్త్వాచేద్యామి నైతత్సముచితముతకిం మృత్యుమంగీకరోమి । మత్ప్రాప్త్యాశావిభంగాత్సమునిరపిమృతిఃజాతుచిద్యాతిచేత్తత్పాపందుర్వారమేవ ప్రియసఖితదహం కింకరోమికవ్రయామి ॥ ౧౯ ॥ ఇత్యాలపంత్యాంమయిచాగతాథనిశాబభౌనిర్మలచంద్రపాదైః । తయాగజస్యాపి నితాన్తశోభాంప్రాపుఃకిలామీసితచంద్రపాదాః ॥ ౨౦ ॥ ఉదితంవిలోక్యరజనీశమండలంకుసుమాస్త్రబాణవివశీకృతాన్తరా । అథఘూరిబాష్పపరిపూరితేక్షణా వినతాననాహమధికంవ్యచిన్తయమ్ ॥ ౨౧ ॥ తథాహి ॥ ఏకత్రాద్యవసన్తదక్షిణమరున్మారాదయస్సంగతా ఏకత్రాయమతీవచంద్రహతకః పాపీఘునోత్యేవమామ్ ।దుర్వారస్మరవేదనాంతనుమిమాంవోఢుంనశక్నోమ్యహం కింకుర్యామితిచిన్తయంత్యతితరాంమూర్ఛామవాపంతదా ॥ ౨౨ ॥ X ॥ నాతిచిరాదేవ శిశిరోపచారపరంపరాప్రాప్తచేతనాం మామాసాద్య విరచితచరణప్ర

ణామాం బద్ధాంజలిం భర్తృదారికే కిమేతయా విఫలయా చిన్తయా మా
మాదిశసమానయిష్యామి చిత్తచోరం తంజనం యాతువాభవతీత్యేవంవా
దినీం తరళీకృతచిత్తవృత్తిం తరళికాంనిరీక్ష్య తదుత్తిష్ఠజీవంతీ సంభావ
యిష్యామి జీవితేశ్వరమితి తయాసాకముత్తిష్ఠంత్యుత్థానసమకాలమేవ
దుశ్శకునసూచకదక్షిణాక్షిస్పందసంజాతశంకా కిమిదమపరముపక్షిప్తం వి
ధినేతివిచిన్తయంతీ ముహూర్తమాత్రమతిష్ఠమ్ ॥ ౬౩ ॥ తదను రుచిరత
రశశధరకిరణమంజులే దశదిగన్తరాలే అమందానంద సందోహాందోళిత
హృదయారవిందే కాముకజనబృందె సుదతీతతిప్రహితదూతికానికరస
నాథే రాజపథే నీలచెలావకుంఠితసర్వగాత్రాసు స్వైరిణీసీమంతినీషుస
ర్వతస్సంచరంతీషు ప్రాణిప్రకరమహోత్సవమయే ప్రదోషసమయె
కరతలకలితకుసుమానులెపనపిష్టాతకతామ్బూలయా తరళికయానుజ్ఝిత
ప్రాన్తప్రదెశా రక్తాంశుకాకలితశిరోవకుంఠనా నిజపరిజనైరవ్యవిదిత
నిజాకృతిః ప్రాసాదాదవరుహ్య ప్రమదవనపథేన ప్రయాంతీ తరళి
కామాత్రపరిజనమాత్మానమాలక్ష్య సఖిసమారోపితశరాసనవిన్యస్తవిశి
ఖమదనానుస్మృతానాం రాగరచితకరావలంబానాం సోత్కంఠానాం వ్రీ
డెంద్రియాలంకృతపృష్ఠపురోదేశానాం మాదృశీనాం సుదృశీనామితరప
రిజనైః కింఫలమితి తయాసహ సవిలాసాని వచాంసి వ్యాహరంతీ దేశం
తమాసాద్య దూరాదేవ కమప్యార్తరవమాకర్ణ్య కిమిదమితి తామేవా
పృచ్ఛంతీ కంపితగాత్రయష్టి స్తదభిముఖమతిత్వరితపదమధావమ్॥౬౪॥
తత్ర ॥ ప ॥ హాహానంగపిశాచనిర్ఘృణమహాపాపిం స్త్వయా కింకృతం
హాహాదుష్కరకార్యకారిణిమహాశ్వేతేకుత స్త్వంగతా । హాచండాలశశా
ఙ్కదుష్టచరితత్వంహాకృతార్థోఽసికిం హాహాదక్షిణవాత తేభిలషితం సిద్ధం
మహాద్వ్యాధికమ్ ॥ ౬౫ ॥ హాహాసఖికిమిహమామఘునైకమేవ హిత్వా గ
తోఽసిపరలోకమిదంనయుక్తమ్ । త్వామ స్తరేణ సహసామ్యవనౌకచాపి
త్యక్తుం కపింజలసచక్ష్మ్య్రితమెవదూరాత్ ॥ ౬౬ ॥ ఆకర్ణ్యతత్కూర్త

కఠోరవాక్యం సంభ్రాన్తచిత్తా సవిధం ప్రపద్య । హాహా మహాభాగ్యమప
శ్యమేనం పరాసుమత్యన్తకఠోరచేతాః ॥ ౨౭ ॥ తం దృష్ట్వాఽనుమూర్ఛి
తాఽహమభవం ప్రాణాస్తదా నిర్గతాశ్చేదేతద్వ్యసనం న జాతు భవితాఽస్య
స్థావ్యహం స్యాం కిల । హా హా సాదితచేతనా పునరహం భూత్వా నిజం విగ్ర
హం భూధూళీషు వివేష్టమానమవలోక్యైవం రుదంతీ స్థితా ॥ ౨౮ ॥ తథా
హి ॥ హా నాథ జీవితనిబంధన మామనాథాం త్యక్త్వా క్వ గచ్ఛసి తవైతదసా
మ్ప్రతం హి । పృచ్ఛాధునా తరళికాం కృపణాం దశాం మే నీతోఽయమేకది
వసో యుగలక్షకల్పః ॥ ౨౯ ॥ కరోషి న దయాం కుతో వద మయాపరాద్ధం చ
కిం ప్రసీద సకృదాలప ప్రియతమేషదాలోకయ । భవన్తమపహాయ మే
వద గృహేణ కిం వాంబయా కిమద్య జనకేన కిం పరిజనైశ్చ కిం బంధుభిః ॥ 30 ॥
హా హా నిర్ఘృణ దైవ దర్శయ దయాం హా తాత కైలాసమామాపన్నామవహా
మ్బ మేదిని కృపా నో కిం జనే మాదృశే । హా హా భో వనదేవతాః కురుత మయ్యా
ద్య ప్రసాదం మనాక్ హా హా హే భవితవ్యతే శమయ మాం దీనామనాథాం
స్త్రియమ్ ॥ 3౧ ॥ హాంబ మేదిని పూర్వజన్మని కిం కృతం బహుదుష్కృతం
యేన మత్పతిరేష శైశవ ఏవ మృత్యుముపాగతః । జానకీమివ మాం విలోకయ
దేహి మే వివరం ద్రుతం హా వృథాఽనుజీవనం మమ భూతలే దయితం వినా ॥ 3౨ ॥
జటామాలే గండే నిటిలభుజయోర్వక్షసి ముహుస్స్పృశంతీ చాటూక్తాన్య
హమనుపదిష్టాన్యకథయమ్ । యదుక్తం సమ్మోహాదనునయశతం తత్కథ
యితుం న శక్యం కిం వా తైక్ష్ణకఠినహృదయా ప్రాణిమి దృఢమ్ ॥ 33 ॥ ఇత్థ
మాత్మచరితం కథయిత్వా మూర్ఛితాం దృషది తాం నిపతంతీమ్ । రాజసూను
రవలోక్య కృపాళుచారికప్రసారితకరోద్ధృతవాంస్తామ్ ॥ 3౪ ॥ పశ్చా
త్తాం శిశిరోపచారసుఖితాం సోఽయం విదిత్వా బ్రవీదాత్మోదన్తనివేదనైర్గల
మలం శ్రోతుం న శక్నోమ్యహమ్ । ప్రత్యక్షానుభవవ్యథాం కలయ తే వృ
త్తం వ్యతిక్రాన్తమప్యేతత్తే కిము తేతి తం ప్రతి పునః ప్రాహాస్మ సేయం తతః ॥
అహం తస్మిన్కాలే మరణశరణా తాం తరళికాం విలోక్యోత్తిష్ఠ త్వాం కఠిన

హృదయేరోదిమికియత్ । చితాంకర్తుంకాష్ఠాన్యుపనయసఖీత్యుక్తిసమ
యే దివసకోప్యాగచ్ఛన్ ఝడితిమృతమాధత్తతమముమ్ ॥ ౩౬ ॥ అంకే
దధత్తమథమామవలోక్యదీనాం వత్సే నిరర్థకమసూన్నపరిత్యజాద్య ।
భూయోమునాసహభవిష్యతిసంగమస్తేప్యేవంపితేవ కథయన్దివముత్పపా
త ॥ ౩౭ ॥ కిమేతదితివిస్మితాథతరికపింజలంకౌతుకాదపృచ్ఛమయిముత్తరం
నకథయన్మమాగ్రజవాత్ । అరేసుహృదమద్యమేనయసికుత్రకస్త్వంవ
దేత్యనూదపతదేకదాదివమమిత్రయః ప్రావిశన్ ॥ ౩౮ ॥ X ॥ తతః
కిలకపింజలగమనద్విగుణితశోకాయాం కిమేతదపి జానాసి కథయేతి తర
ళికామాపృచ్ఛంత్యాం మయిసాఖలుమామకమరణశంకాకంపితతనురయి
భర్తృదారికేన కిమపిజానామ్యహమపితుదివ్యాకారేణ తేనాథునైవమ
హాపురుషేణారచితమాశ్వాసనమాకర్ణితమేవ త్వయాప్యతస్త్వమాత్మహ
త్యాయత్నాదస్మాద్విరమవిరమసజీవోయది కపింజలస్త్వామనవలోక్యనతి
ష్ఠేదన్యత్రక్షణమాత్రమపి తావదేవప్రాణధారణమవశ్యమాకలనీ
యమిత్యసకృన్మదీయపాదయోఃప్రాణంసీత్ ॥ ౩౯ ॥ పాపకారిణ్యహ
మపి తత్కాలే తదేవసాంప్రతమితి సంచింత్యానుత్సృష్టజీవితా కాళ
రాత్రిప్రతిమామత్యాయామాం తాంత్రియామామత్రైవ సరస్తటే నీ
త్వా ప్రాతరుత్థాయ తత్సరోవరకల్పితాభిషేకకృత్యా పరిగృహీతతదీయ
కరకచీరజపసరాదిపరికరాపరిత్యక్తజననీజనకపరిజనప్రకరా నిగతిశయ
తపఃప్రపంచవంచితవిషయాభిలాషాదురితాంబుధికుంభసమ్భవమముం శ
మ్భుముపాశ్రితాస్మి ॥ ౪౦ ॥ ప ॥ తాతఃపరేద్యురుపలబ్ధమదీయవృత్తాః ఖి
న్నసబంధురధిగత్యసహామ్బయామామ్ । భూయోరుదన్బహువిధైరపి తై
రుపాయైశ్చ కైర్గృహానుగమనాయమహాప్రయత్నమ్ ॥ ౪౧ ॥ నిజంప్రో
క్తంవాక్యంవిఫలమితిమత్వాపినితరాం సుతాస్నేహాత్తాతఃకతిపయదినా
న్యత్రనివసన్ । మయాసంత్యక్తోయంకఠినమనసాశూన్యహృదయోనిరా
శస్త్యక్త్వామాం సదనమతికృచ్ఛ్రాదుపగతః ॥ ౪౨ ॥ తాతేగతేసతి త

ఘాదిహతంశరీరం వన్యైఃఫలైశ్చనియమైశ్చవిశోషయన్తీ। స్నాత్వాతత
స్సరసిమన్త్రగణంజపన్తీసాహంచిరంన్యవసమీశ్వరమర్చయన్తీ ॥ ౪౩ ॥
విఫలజీవితయాఖిలయామయా కిమనయావిహితద్విజహత్యయా। ఇతినిగ
ద్యపిధాయముఖాంబుజం నిజపటేనచిరాయరురోదసా ॥ ౪౪ ॥ చన్ద్రాపీ
డస్తుతస్యాశ్శమవినయదయారూపదాక్షిణ్యవాగ్భిస్సంహృష్టఃపూర్వమేవ
స్వచరితకథనేనాద్యతుప్రాజ్యహర్షః। ఏవంప్రాహస్మవాక్యంభగవ
తిరతికుంత్యుత్తరాదుశ్శశౌద్యా నాసన్కింభర్తృహీనా స్తదియమనుమృ
తిస్సర్వథానోచితాహి ॥ ౪౫ ॥ అచిన్తనీయోహిసతాం ప్రభావస్సంసార
వృత్తిర్నితరాంవిచిత్రా। తత్ప్రాణదానాయతదీయదేహం హృత్వాగ
తోసావితితర్కయామి ॥ ౪౬ ॥ ప్రాగురుఃఫణిమృతాం ప్రమద్వరాం
సవ్యసాచినములూపికాపిసా। రాఘవోద్విజసుతంరమాపతిస్తంరరక్ష మ
రణాత్పరీక్షితమ్ ॥ ౪౭ ॥ అపిచ ॥ సాందీపనిద్విజతనూజమసౌ ముకుందః
పూర్వంకృతాన్తనగరాద్భువమానినాయ। నూనంభవిష్యతికథంచిదిదం త
థైవ శోకంత్యజేతి నితరాంససమాదధేతామ్ ॥ ౪౮ ॥ ౫ ॥తదానీముదా
రహృదయతోచాపహతదీర్ఘోదన్తశ్రవణవిషణ్ణఇవ కవోష్ణకిరణే వరుణది
శాధరణీధరశిఖరవిహరణపరాయణే సహస్రకిరణే వలమానసాయన్తనపవ
మాన ప్రకమ్పితపాదపపతిత ప్రసూనపరిమళమిళదళికులకలకలముఖరే
షు దిగన్తవివరేషు సుముఖీజనసుఖరసికహృదయే సుఖనిశాముఖే మంద
మందముత్థాయ మహాశ్వేతానిర్వర్తితవాసరవిరామకృత్యా శిశిరశిలాతల
శయనోపవిష్టా యథావిధివిహితసంధ్యోపాసనమాసన్నేతరప్రస్తరపరి
కలితపల్లవతల్పమాత్మచరితశ్రవణవిస్మితచేతసంవనవసతివ్యసన సమభాగ
భాక్పరిచారికా సాతరళికాక్వేదానీమితి సవినయమాపృచ్ఛన్తం క్షోణీ
శసూనుమేవమభాణీత్ ॥ ౪౯ ॥ మహాభాగపురైవకిల నిఖిలగంధర్వకుల
చూడామణిఖచితమణిగణకిరణనీరాజితచరణపాథోజశ్చిత్రరథఃపీయూ
షసముద్భూతాప్సరఃకులజాతాంమదిరాభిధాంప్రమదాంపరిణీయతస్యాం

కాదమ్బరీనామ్నీం కన్యకాముత్పాదయామాస ॥ ౧౦ ॥ ౭ ॥ ఇయం బాల్యాదేకాసనశయనస్నానాశనకరీ మమ ప్రేమస్థానంకిలపరమభూత్ప్రియసఖీ । మహాశ్వేతానూఢాయదినపరిణేష్యామ్యహమపీత్యముష్యాస్సంకల్పఃపితురుపగతఃకర్ణపదవీమ్ ॥ ౫౦ ॥ ఇతినిశ్చయమచ్ఛలంవిదిత్వా దుహితుశ్చిత్రరథోవిషణ్ణచిత్తః । స్వసుతాంగణయన్వివాహయోగ్యామితిమేదూతముఖేనసందిదేశ ॥౫౧ ॥ వత్సేకఠోరప్రతిజ్ఞాం ప్రసభమనునయప్రాప్యకాదమ్బరింత్వం నాస్మద్వాక్యంశృణోతీత్యథగిరమవకర్ణ్యార్ఘ్యసందేశరూపామ్ । అద్యోషస్యాహితాజ్ఞాసపదితరళికాతాం సమాధాతుమేషాతస్యాగ్రప్రాపత్సమీపం త్వమథనను మహాభాగపర్యాగతోసి ॥ ౫౩ ॥ ౮ ॥ ఇతి విరతభాషితాయాం మహాశ్వేతాయాం కళంకకైతవేన తపోధనతనయహననసముద్భవం కిల్బిషమాదధానఇవోదయతి సుధాసూతౌ కాశకుసుమనీకాశశశధరకరతిరస్కృతనిజద్యుతిషు తారకాతతిషు చంద్రాపీడస్తాం సమ్ప్రాప్తసంవేశాంమత్వా స్వయమపి కిసలయశయనసంవిష్టః మామకవిరహపరవశహృదయస్సధరాపతితనయస్స పత్రలేఖస్సఖల్వైశమ్పాయనః కథమిదానీమాలోచయతీతి చిన్తయైవ నిశీథినీం తాంనినాయ ॥ ౫౪ ॥ పశ్చాత్ప్రత్యుషసి ప్రబుద్ధాయాం ప్రకల్పితప్రాభాతికసంధ్యోపాసనాయాం సమీపగతశిలాతలమాశ్రిత్యాఘమర్షణాని జపంత్యాం మహాశ్వేతాయాం విరచితదినముఖవిధానస్సరాజసూనుష్షోడశవర్షదేశీయేన వివిధవిభూషణవిభూషితవిగ్రహేణ దివ్యాకారేణ కేయూరాభిధానేన కేనచిత్పురుషేణానుగమ్యమానామనకృదపాంగభాగేన కోయమనంగశతసుందరో రుచిరాకారఃపురుషఇతి కుతూహలేనాత్మానమాలోకయంతీం సవినయముపసృత్య ప్రకల్పితమహాశ్వేతాప్రణామాం తాంతరళికాం పరిత్యక్తపక్షపాతేన లోచనప్రాంతేన విలక్షశ్చిరమద్రాక్షీత్ ॥ ౫౫ ॥ అథానుపదమేవావసితజపాం తరళికేఅప్యవలోకితా కాదమ్బరీ అపికుశలినీవేత్యాత్మానమాపృచ్ఛంతీమేనాం

నిరీక్ష్య భర్తృదారికే దృష్టా సా భర్తృదారికా సర్వతః కుశలినీచవిని
వేదితశ్చ భర్తృదారికాసందేశస్సకలోఽపి తదను సబాష్పధారయా త
యా యత్సందిష్టమయమేవ తద్వీణావాహకః కేయూరకస్తదఖిలమావే
దయిష్యతీత్యభిధాయివిరరామ ॥ ౪౬ ॥ తదను సోఽయమపి విరచితప్ర
ణతిస్తస్మిన్దేశమాసాద్యసద్యస్తదీయసందేశమాఖ్యాతుమేవముపచక్రమే॥
తథాహి ॥ ప ॥ దేవీసాదృఢకంఠకల్పితపరీరమ్భాద్యకాదమ్బరీ త్వాంవి
జ్ఞాపయతిస్మసాతరళికామామేత్యయత్ప్రాహతత్ । కింమచ్చిత్తపరీక్షణం
కిమవదశకింప్రేమవిచ్ఛేదవాగ్లానీమేహ్యదయంతథాపిసఖిమాం వక్తుంనకిం
లజ్జసే ॥ ౪౭ ॥ అపిచ॥ తిర్యగ్జాత్యుద్భవాపిద్యుమణివిరహితాంపద్మినీంవీ
క్ష్యకోకీజహ్యాత్సమ్భోగసౌఖ్యంకిముత మృగదృశస్త్వాంవినాకోవివాహః ।
స్వప్నేవామాకృథాస్త్వం మనసి పునరిమంత్వర్థమిత్థంవదంతీ తూష్ణీ
మాసీత్కిలాసావితికథితమిదంతచ్ఛృణోతిస్మవాక్యమ్॥ ౪౯ ॥ ఆకర్ణ్య
తస్యవచనంసుచిరంవిచార్య కేయూరకాహమధునా స్వయమేవ గత్వా ।
కుర్యాంయథార్హమితిసావినిగద్యపశ్చాత్తం ప్రాహిణోన్నృపసుతం త
మువాచచైవమ్ ॥ ౫౦ ॥ భోరాజపుత్రరుచిరఃకిలహేమకూటః గంధర్వ
రాజనగరీనితరాంవిచిత్రా । కాదమ్బరీగుణవతీచమహానుభావాచేత్తద్ది
దృక్షురసిమామనుయాహిసద్యః॥ ౫౧ ॥ ఆదర్శనాద్భగవతిప్రవణఃకిలా
హమాదిశ్యతామభిమతేషుయథేచ్ఛమద్య । ఏవం వదంత్సహతయాక్షితి
పాలపుత్రః ప్రస్థాయితంగిరిమగాదథహేమకూటమ్ ॥ ౫౨ ॥ గ ॥ త
త్రతు విచిత్రతరశాతకుమ్భకుమ్భనికురమ్బసముత్తుంగశృంగసంఘసుంద
రం గంధర్వరాజమందిరముపేత్య చంప్రాపీడోఽయమతిక్రాన్తసువర్ణ
తోరణావళీవిలసితసప్తకక్ష్యాన్తరస్సమాశ్రితకన్యకాజనావరోధప్రతీహార
దేశః కుమారీజనప్రాయం కుమారీపురప్రాసాదాభ్యన్తరమాససాద ॥
తత్ర ॥ ప ॥ ముఖశ్రుభిశ్చంద్రాయుతమివ సృజంతీంకువలయాన్యపాం
గైర్నిందంతీం విధుముపహసంతీంస్మితరుచా । నతభ్రూలేఖాభిస్సపదిజన

యన్తీంస్మరధనుస్సహస్రాణ్యద్రాక్షీదయమథకుమారీజనసభామ్ ॥ ౬౪ ॥
అపిచ ॥ యాఃపాణిగ్రహణంసఖీజనకరాలమ్బేషుదత్తక్షతం తామ్బూలీ
దళఖండనేషుచరణాఘాతానశోకేషుచ । డోలాసుస్తన చాలనానినఖర
న్యాసానపిపీనాగుళేష్వభ్యస్యన్త్యఇవాతిరిక్తసురతం యోగ్యక్రియాకైత
వాత్ ॥ ౬౫ ॥ కించ ॥ యాసాంవక్త్రోజభారామణిమయముకురానీలకర్ణా
వతంసాశ్చక్షూంష్యేవాంగరాగాః ప్రహసితరుచయఃకుంకుమాన్యోష్ఠ
భాసః । హస్తాగ్రక్రీడామ్బుజాతాన్యతిమధురవచోవల్లకీవల్లునాదః దేహా
భాపచేలాన్యరుణనఖరుచిస్స్యాత్పదాలక్తలేపః ॥౬౬॥ లాక్షాప్యంఘ్ర్య
తిభారపదగమనప్రత్యూహకృన్మాలికా కాంచ్యప్యంశుకధారణంతనులతా
భారోంగరాగశ్శ్రమః । శీతేందీవరకర్ణికా భరణమప్యత్యన్తఖేదావ
హం యాసాంకోమలమంగళప్రతిసరః పాణిశ్రమోత్పాదకః॥ ౬౭ ॥౫॥
తస్యచైవంవిధకుమారీజనమనోహరస్య కుమారీపురప్రాసాదస్య కించిద
న్తరమతిక్రమ్య సర్వతస్సంచరతః కాదమ్బరీపరిజనస్య సవిలాసానిసపరి
హాసాని వచాంస్యాకర్ణయన్నేవాయం కాదమ్బరీసదనసవిధమాసాద్య
విభూషితోపవనకుసుమమధుమత్తమిళిందబృందఝంకారమనోహరం
సర్వతస్సమావేష్టితసేవాగతవారవనితాజనతా బంధురమతిసుందరం మన్ది
రమనుప్రవిశ్య తన్మధ్యవిద్యోతమానసముత్తుంగశాతకుమ్భస్తమ్భాగ్రస
ఙ్ఘటితస్ఫాటికసాలభంజికాహస్తతలవిన్యస్తప్రాలమ్బముక్తామాలికాక
లాపం శ్రీమంటపమాలోకయామాస ॥ ౬౮ ॥ తస్యచ మధ్యభాగే సమీ
పసమాకలితమండలాకారోపవేశేన రమణీయతరవేషేణ కుమారికానికుర
మ్బేణ కరమ్బితాసన్నదేశాం నీలనిచోళాచ్ఛాదితదంతపర్యఙ్కైకదే
శస్థాపితశ్వేతోపబర్హాఞ్చలవిన్యస్తహస్తపల్లవాంఅవిరతవీజనవిలోలభుజ
లతాయుగళతయా విసారిశరీరరుచినీరపూరముత్తరంతీభిరవచామరగ్రాహి
ణీభిరభితోవీజ్యమానాం నూపురఘటితారుణమణికిరణవిభ్రమభ్రమజన
కకోమలాంగులీవిలసితాభ్యాం పాదామ్బుజాతాభ్యాముద్భాసమానాంక

మలాసనకరారచితనిష్ఠురనిష్పీడనపీడితమధ్యభాగాన్నితమ్బబిమ్బశైలా
హతిద్విధాసముద్భూతసౌన్దర్యసారనీరపూర శంకాకరోరుయుగళవిరాజితాం
గురుతరపయోధరద్వన్ద్వస్థగితలపనచంద్రసన్దర్శనవిరహేణేవ కృశతామధి
గతేన మధ్యభాగేనాంగీకృతకాంచీకలాపాం గభీరతరనాభీబిలాలవాలో
ద్గతరోమావళీలతాగ్రసంజాతఫలయుగళశఙ్కాకరేణ కుచభరేణ విరాజ
మానాం నిర్మలదేహచ్ఛవిజలతరంగరింఖదభంగురబాహుబిసాంచల విలసి
తకోమలకోకనదేన కరద్వయేన కమనీయాం నవతరుణిమప్రభంజనప్రక
మ్పితరాగరత్నాకరచఞ్చలకల్లోలావివ పల్లవప్రతిమల్లావధరావాబిభ్ర
తీం దర్పకదర్శనీయదర్పణలలితేన కపోలఫలకేన విలసితాం సమాసాదిత
తిలప్రసూనభాసానాసావంశేన విశోభితాం తరుణహృదయహరిణగణవి
దారణసమయసంగతరక్తరంజితరతిపతిబాణేనేవ శోణకోణేనేక్షణయుగె
న ప్రకాశమానాం సకలలోకవిజయోద్యతకామకార్ముకసందేహసన్దా
యినా భ్రూయుగ్మేనవిభ్రాజమానాం మనశ్శిలాకర్దమరచితతిలకబిందు
సున్దరఫాలపట్టికాం శోణీకృతలలాటతటపద్మరాగచూడామణీరమణీయ
సీమన్తరేఖాపథాం మంజుశింజితమంజీరక్వణపలాయిత హంసమిథునాన
యనాయ మరాళపాళీమాజ్ఞాపయంతీంక్షణదాజాగరణఖిన్నకోకమిథున
సంవేశాయ లీలావాపికాకమలధూళిభిస్సైకతాని కల్పయంతీం విభూష
ణహరిన్మణికిరణచర్వణోద్యతహరిణశిశవేసమాసన్నసఖీకరోపనీతం య
వాఙ్కురమర్పయన్తీం స్వవర్ధితవల్లరీప్రథమపుష్పోదయనివేదనాయా
తాం ప్రమదవనపాలికాం బహుభూషణార్పణేన బహుమానయన్తీంపంజ
రగతహారీతరుతిశ్రుతికల్పితదుష్టస్మితాంచామరగ్రాహిణీం లీలాకమలేన ని
టిలె కుట్టయన్తీం చన్ద్రాపీడగుణప్రశంసనపరేణ కెయూరకేణ సాకంత
త్సమ్బద్ధమాలాపమాకలయన్తీం కాదమ్బరీమద్రాక్షీత్ ॥ ౯ ॥ ప ॥ ఉ
దయత్తరుణిమరుచిరాం సున్దరరూపామపారలావణ్యామ్ । లలనాశిరోమ
ణింతాం పశ్యన్నాలోచయన్మనస్యేవమ్ ॥ ౧౦ ॥ శేషేన్ద్రియాణ్యపి కు

తోక్షిమయాని నాసన్నిం వాకృతం సుకృతజాలమనేనపూర్వమ్ । ఏనాం యదేతదనివారితమేవపశ్యత్యాన్మూలమాళిఫలితంహో మదక్షిపుణ్యమ్ ॥ ౭౧॥ తతః ॥ ఏనాంకల్పయతో విధేఃకరపరామర్శవ్యథానిస్సరద్బాష్పామ్బుకణసమ్భవా కువలయాబ్జాదిహేమపుష్పావళిః । ఏవంచిన్తయతోస్యచక్షురపతత్తన్నేత్రయుగ్మే రసాదాశ్చర్యస్తిమితంతదీక్షణయుగంతస్మిన్నపాతాచిరాత్ ॥ ౭౨ ॥ ప్రత్యగ్రయౌవనయుతంపృథివీశపుత్రమేనంనిరీక్ష్య నవమన్మథసున్దరాఙ్గమ్ । రోమోద్గమైః ప్రథమమాభరణైరవాప్య కాదమ్బరీసరభసంతదనూదతిష్ఠత్ ॥ ౭౩ ॥స్విన్నాఙ్గీపులకాఞ్చితాఖిలతనుః ప్రాష్టారుకమ్పోదయానిశ్వాసోచ్చలదంశుకస్తనలసద్ధస్తా సబాష్పేక్షణా । సీత్కారస్థగితాధరా సరభసం కాదమ్బరీసా మహాశ్వేతాంతాం కతిచిత్పదాన్యతిముదాగత్వాలలింగాదరాత్ ॥ ౭౪ ॥ గ ॥ అథ మహాశ్వేతాపి సమర్పితగాఢతరాలింగనా సఖీ కాదమ్బరీ భూమణ్డలమణ్డనాయితభరతఖణ్డపుణ్డరీకకర్ణికాయమానావన్తీదేశమధ్యవిద్యోతమానోజ్జయినీ రాజధానీ రాజన్యస్య నిరవధికనిజతురంగపరమ్పరాఖుగతరఖురోత్కీర్ణరేణురూషితచతుఃపారావారస్య ఖణ్డితప్రజామణ్డలపీడస్య తారాపీడస్య నిజభుజవిక్రమక్రీతధరాపీడస్య చన్ద్రాపీడాభిధానస్సూనుస్సకలదిగన్తవిజయార్థమాగతో యమేనమాలోక్య సఫలయతు లోచనయుగళం ప్రియసఖీ మామపి భూమిమానీత ఇత్యాచఖ్యౌ ॥ ౭౫ ॥ ప ॥ చన్ద్రాపీడోపదాగ్రనమతి సతి తతస్తిర్యగాలోకయన్త్యాః కాదమ్బర్యా దృగన్తాద్ధిమజలశిశిరానన్దబాష్పైః పపాత । వ్రీడానమ్రంముఖాబ్జంస్మితరుచిరుదభూదున్ననామైకికాభ్రూరాలోలాకుఞ్చితాగ్రా స్వనయనయుగళీ జృమ్భికాజృమ్భతేస్మ ॥ ౭౬ ॥ సవిభ్రమకృతానతిస్తదనుసాపి కాదమ్బరీ కనత్కనకవిష్టరంభజతి రాజసూనావపి । నివారితవిపఞ్చికా మురజవేణుగీతధ్వనిః పవిత్రపయసాకరోత్ప్రియసఖీపదక్షాళనమ్ ॥ ౭౭ ॥ కాదమ్బరీవయస్యా మదలేఖాఖ్యాథభూమిపతిసూనోః । స్నేహాదనిచ్ఛతోపి ప్ర

క్షాళితవత్యముష్య పదయుగ్మమ్ ॥ ౭౮ ॥ తతః ॥ తాటఙ్కద్యుతిరఞ్జితం భుజశిరః ప్రేమ్ణా స్పృశన్తీ ముహుః పర్యస్తం శ్రవణోత్పలం శ్రుతిశిరస్యా యోజయన్తీ ముహుః । సైషాపృచ్ఛదనామయం ప్రియసఖీం కాదమ్బరీం సాపునస్తత్ప్రశ్నక్రమలజ్జితాథకుశలం తస్యై జగాద స్మితాత్ ॥ ౭౯ ॥ శా॥ తచాత్వ్వేవ వర్ణత్రయపరిమండితకంఠభాగేన కింశుకప్రసూనసపర్ణ తోత్రోటీపుటేన హరిన్మణిద్యుతివక్షతినా శుకేనానుగమ్యమానాయామువ సృత్య భర్తృదారికే కాదమ్బరిమామనుబధ్నన్తమేతం శుకత్రహాతకం ననివారయసి యది సద్య ఏవ సత్యం మృత్యుమంగీకరిష్యామి పురతస్తవైవే త్యభివదంత్యాం సారికాయాం కిమేతదిత్యవిదితోదన్తమహాశ్వేతానుయు క్తయా మదలేఖయాత్ర్వియం కాళిందీనామికా సారికా భర్తృదారికయా పరిహాసకనామకస్య శుకస్యాస్య పత్నీపదం ప్రాపితాద్య ప్రాతరేవ భర్తృదారికా తాంబూలకరండవాహినీం తమాలికామేకికామాలాపయ న్తమేనమాలోక్య తదాదిబహువిధమస్మాభిరాశ్వాసితాపి న ప్రసీదతీతి సమీరితం భాషితమాకర్ణ్య చంద్రాపీడో యం విహస్య కాదమ్బరీపరి చారికాంతమాలికాం కామయమానః పరిహాసకనామకశ్శుకః కామమప రతంత్రో గతానపిదివసాన్న జానాతీత్యుదంతో యమస్మాభిరపి కర్ణాక ర్ణికయా కర్ణితఏవ తదేనమితరకామినీకాముకం పరిహాసకం కిమర్థ మియం ననివారయతి కాదమ్బరీ కిమర్థం వా శఠస్యాస్య పత్నీపదమ ప్రా పయత్ప్రథమమిమాం ఇదానీమియమపి వరాకీ సారికా కింకుర్యాదతియు స్సహం కిల సాపత్న్యసమ్పాదనమంగనాజనానామిత్యభిధాయ నిఖిలా అ పి సుముఖీః ప్రహసితముఖీరకార్షీత్ ॥ ౮౦ ॥ వ ॥ తచ్ఛ్రుత్వా పరి హాసేతిపపిలె రేఘూర్తరాజాత్మజ ప్రాజ్ఞాపంచయితుం నశక్యతఇయం జాతు త్వయాన్యేనవా । జానాతీదృశవక్రభాషితశతాన్యేషైవ కింజల్పసీ త్యాఖ్యత్యేవ తదాబ్రవీదథ మహాశ్వేతాం ద్రుతం కఞ్చుకీ ॥ ౮౧ ॥ త్వామా యుష్మతి వీక్షితుం సమదిరా దేవోద్య వాఞ్ఛత్యసౌ వాయాహీతి నిశమ్య రా

జితసయం కౌదుంబరీశాసనాత్ । క్రీడాశైలశిరస్థితే మణిగృహే సంస్థాపయి
త్వా ద్రుతం ద్రష్టుం చిత్రరథం యయావథ మహాశ్వేతాపి తత్సన్నిధిమ్ ॥
౫ ॥ తదానీం కిల వీణావేణుపణవానకగోముఖప్రముఖనిఖిలవాద్యవాద
నకుశలైస్సహ కుశీలవైః క్రీడాపర్వతకమణిమందిరం ప్రతిగతే చ తస్మిం
శ్చంద్రాపీడే గన్ధర్వరాజకుమారీ పరిమితసఖీపరివారపరివీతా సౌధశిఖరమా
రుహ్య రమణీయశయనీయశాయినీ మందాక్షవిలక్షీకృతచిత్తవృత్తిః కిమి
దమారచితం నిరపత్రపయా మయా మహాశ్వేతాయా మవివాహితాయా
మహమపి న పరిణేష్యామీతి ప్రకల్పితా ప్రతిజ్ఞాపి విస్మృతా కిమర్థ
మత్రాగతోఽయం సముత్పాదితహృదయపీడశ్చంద్రాపీడః ధిగిదం మ
మలజ్జాకరం జీవితమితి బహుధా విచిన్తయంతీ కఠోరతరస్మరశరవిసరప్ర
హారపరవశీకృతచేతాః పునరపి చంద్రాపీడోన్ముఖమానసా భూత్వా సము
త్థాయ వాతాయనవివరవిన్యస్తవదనా తమేవ క్రీడాపర్వతకం సాదరమా
లోకయంతీ చిరమతిష్ఠత్ ॥ ౬౩ ॥ ప ॥ మణిగృహమథ గత్వా సోఽపి రా
జేంద్రసూనుః కరధృతపదపద్మస్తేన కేయూరకేణ । శ్రవణసుభగగానైర్వినోది
తో గాయకానాం సపది చపలచిత్తశ్చిన్తయామాస చైవమ్ ॥ ౬౪ ॥ తథా
హి ॥ గంధర్వరాజదుహితుస్సహజాః కిమేతే మద్గోచరాః కిమథవా రుచి
రావిలాసాః । తిర్యగ్విలోకయతి మాం కుటిలైరపాంగైర్దృష్టా మయా స్మిత
ముఖీ ముఖమావృణోతి ॥ ౬౫ ॥ అపి చ ॥ లిఖతి పదనఖాగ్రైర్మేదినీం నమ్ర
వక్త్రా శ్రమజలచితమాస్యం వీజయత్యంగులీభిః । కిమపి సహ సఖీభిర్భాష
మాణా మయి ద్రాగనిమిషనయనా సా సాదరం తచ్ఛృణోతి ॥ ౬౬ ॥ కించి
న్తయామ మవృథా యది సత్యమేషా మయ్యేవ గాఢమనురక్తహృదన్తరా స్యా
త్ । రాగం క్రమేణ కిల సూచయతీతి మత్వా సౌధాధిరోహమకృతోపవ
నం దిదృక్షుః ॥ ౬౭ ॥ దృష్ట్వా తం చిరయత్యసావితి మహాశ్వేతాధ్వసద్దర్శ
నవ్యాజాదగ్రిమసౌధశృంగమచిరాదారుహ్య కాదమ్బరీ । పశ్యన్తీ క్షితి
భృత్సుతం చిరతరం నానావిహారోత్సుకా ప్రాసాదాదవరుహ్య సేయమక

రోత్సాహనాదికృత్యం శ్రమాత్ ॥౮౯॥ కృతాహారస్థిత్వా మరకతశిలాయాం తరళికా ద్వితీయామాయాన్తీం తదను మదలేఖాం చ పురతః । తయానీతం శ్వేతాంశుకకృతపిధానే పటలకే గృహీతం సోపశ్యద్ధవళతరహారం సురుచిరం॥ గ ॥ తదనన్తరమియం కిల మదలేఖా సాదరముపసృత్య తస్మిన్నేవ మరకతశిలాతలైకదేశే క్షణమాత్రముపవిశ్య స్వయమేవోత్థాయ చన్దనానులిప్తగాత్రం పరిధాపితదుకూలయుగళం ధారితజాతీకుసుమవిరచితాపీడమారచయ్య చన్ద్రాపీడం జలనిధిజలసముద్భూతాం శేషాభిధానాం ప్రచురకిరణజాలామతివిమలాం మాలామేకామాదాయ కరద్వయేన గిరమిత్థముత్థాపయామాస ॥ ౯౦ ॥ ప ॥ తారం హారమిమం పురా జలనిధేః ప్రాప్తః తతస్తత్స్పృహ్యద్దేవశ్చిత్రరథస్తతోస్య తనయా జగ్రాహ కాదంబరీ । సేయం సంప్రతి సాదరం స్పృహయతే వాత్యంతమేనం హితే స్వామిం త్వీ వపురు మా తిరస్కురుతమిత్యుక్త్వా బబంధోరసి ॥ ౯౧ ॥ సితదుకూలవిలేపనమాలికారుచిరమూర్తిరసౌ ముదితస్తతః । కిమియమాహ వచః కథయేతి తాం ముహురపృచ్ఛదుపాత్తకుతూహలః ॥ ౯౨ ॥ గ ॥ తదను మదలేఖాయామప్యఖిలమాఖ్యాయ నిర్గతాయాం పృథ్వీపతిపుత్రం ప్రేక్షితుం ప్రతిషిద్ధపరివారా తమాలికామాత్రసహచరీ గంధర్వరాజకుమారీ సముత్తుంగం సౌధశృంగమధిరుహ్య వివిధవిలాసవిలసితైర్విలోకితైర్విచేష్టితైరప్యచూచురదంతరంగమేతస్య ॥ ౯౩ ॥ తథాహి ॥ ప ॥ అంసలమ్బితచేలయోజనలోలవామకరాఞ్చలా మేఖలాపదకల్పితాపరదోర్లతాస్థిరతారకా । సుందరామలమందహాసవిశోభితాననపఙ్కజా లక్షయంత్యముమాదరాదియమాదినాంతమవర్తత ॥ ౯౪ ॥ అథాస్తంమార్తాండే గతవతి వికాసిన్యుడుగణే నవే సంధ్యారాగే గళతి తిమిరే విష్వగుదితే । శనైశ్చంద్రాపీడో వ్యయమవతతారాద్రిశిఖరాదియం కాదమ్బర్యప్యథ సహ సఖీ సౌధశిఖరాత్ ॥ ౯౫ ॥ చంద్రాపీడోథ యాతి సత్వవనీశసూనుం ముక్తాశిలామధిశయానముపేత్య సద్యః। దేవీ భవంతమవలోకితుమాగతేతి కేయూరకస్సవినయం

కథయాంబభూవ ॥ ౯౬ ॥ గ ॥ స రాజతనయోపి సరభసముత్థాయ పు
రస్తాదాగచ్ఛన్తీం పరిమితసఖీపరివృతాం చిత్రరథసుతాం పృథివ్యామే
వోపవిశంతీం ప్రసమీక్ష్య స్వయమప్యసకృదనుబధ్యమానోపి మదలే
ఖయా పరికలితభూతలోపవేశకృత్యః స్థిత్వా క్షణమనుయోక్తుమేవముప
చక్రమే ॥ ౯౭ ॥ వ ॥ దాసేదృష్టినిపాతమాత్రముదితే దేవిప్రసాదః
క్రియాన్నామాజ్ఞాపయకింకరోమి భవదాయత్తంశరీరంమమ । ఇత్యాకర్ణ్య
కుమారతిష్ఠతుతథాకాదంబరీలజ్జితా వాగ్రిత్యాతవఖిద్యతేపరమితిప్రోవా
చతంతత్సఖీ ॥ ౯౮ ॥తతః॥ కథంతారాపీడఃకథయశుకనాసఃకథమసౌ మ
హాదేవీకీదృక్కువానుభరతవర్షాలంకృవానగరీ । ఇదంపృష్ట్వావిశ్యస్వపరిజనమ
స్యాంతికశయంస్వయంకాదంబర్యప్యథశయనసౌధాగ్రమభజత్ ॥ ౯౯ ॥
గ ॥ తత్ర కిల విచిత్రతరధవళప్రచ్ఛదపటరమణీయం శయనీయమధిశ
యానాయాం గంధర్వరాజతనయాయామయమపి చంద్రాపీడస్తదేవ శి
లాతలమధిశయ్య కేయూరకకరయుగపరిగృహీతపదపంకజః కాదంబరీగు
ణగణస్మరణవిసర్జితస్వాపః క్షణమివ క్షణదాంక్షపయిత్వా క్షపావసా
నేచ క్రమోదితేభగవత్యరవిందబంధౌ శిలాతలాదుత్థాయసంక్షాళితవదనః
కృతసంధ్యావందనః పరిజ్ఞాతకేయూరకవినివేదితమహాశ్వేతా నివాసదే
శః మంథరసౌధాధస్థితవేదికోపవిష్టాం పాశుపతవ్రతనిరతపరివ్రాజికాప
రివారపరివృతాం మహాశ్వేతాం సహకాదంబర్యానమస్కృత్య తదనుమ
త్యా సమాసన్నాసనేక్షణమాసీనః మందస్మితవిచ్ఛురితకపోలాభ్యన్తరస్నా
కూతం మహాశ్వేతా ముఖకమలమాలోకయామాస ॥ ౧౦౦ ॥సాతు ॥వ॥
సోయంకాదంబరిత్వద్రుచిరగుణగణైర్బాఢమార్ద్రీకృతాత్మావ్రీడాద్వక్తుం
నశక్తోజిగమిషతికిలక్షిప్రమస్మైదిశాజ్ఞామ్ । నిర్విణ్ణంరాజచక్రం ద్రుతమ
యమధునాయాతుదూరస్థయోరప్యమ్భోజిన్యుష్ణరశ్మ్యోరివ సఖియువయోః
ప్రీతిరస్త్వత్యభాణీత్ ॥ ౧౦౧ ॥ కింవక్ష్యామ్యధునాత్వహం సఖిమహాశ్వే
తేకుమారస్యఖల్వాయత్తేత్యభిధాయరాజతనయ స్సార్ధం భూమిమానీయ

తామ్। ఇత్యాప్తాన్నిజకింకరాన్ప్రతివదంతీంరాజపుత్రీంమహాశ్వేతామప్యభివాద్యసాయమవదన్నిర్గంతుకామ స్తదా ॥ ౧౨౨ ॥ కిం వచ్మి దేవిబహుభాషిణమేషలోకో నశ్రద్దధాతిననుదాసకథాప్రసంగే। స్మర్తవ్యఏషజనఇత్యభిధాయిసోఽయం గంధర్వబాలసహిత స్తదనూచ్చచాల ॥ ౧౨౩ ॥ కేయూరకానీతహయాధిరూఢోఽయాస్యన్నిమగ్నో విరహోదముష్యాః। పశ్చాత్పురస్తాదపిపార్శ్వదేశే కాదంబరీంతాంపరితోఽదదర్శ ॥ ౧౨౪ ॥ ***

ఇతిశ్రీమద్వాధూలకులకలశజలనిధిసుధాసూతేః
శ్రీవాజపేయరామదీక్షితస్యసూనునా శ్రీకంఠకవినా విరచితే
అభినవకాదంబర్యభిధే చమ్పూప్రబంధే తృతీయాశ్వాసః

॥ ప ॥ వాధూలవంశమణినాశ్రీకంఠమనీషిణావిరచితాయామ్ ।
అభినవకాదంబర్యాంసమ్పూర్ణోభూత్తృతీయఆశ్వాసః ॥

అథ చతుర్థాశ్వాసప్రారంభః

॥ ప ॥ అయమథనిజంస్కంధావారంనిరీక్ష్యనివృత్త్యతాంత్స్వసదనగతోఽదృష్ట్వాసర్వాంత్స్వఖినవనీశ్వరాణ్। సపదిరుచిరైర్గకాదంబర్యాద్యుదన్తనివేదనైఃప్రమదభరితాన్కుర్వన్నైతాన్నినాయదతద్దినమ్॥ ౧ ॥ తచ్చిన్తయైవరజనీమపితాంవినీయ ప్రాతఃపరేద్యురుదయత్యరుణాంశుబిమ్బే।ద్వారికేణసహతూర్ణముపాగతంతం కేయూరకంసభయమేషదదర్శదూరాత్ ॥ ౨ ॥ గ ॥ తదను సరభసముపసృత్య సాదరమాలింగ్యకేయూరకశంసకింకుశలినీసపరివారా కాదంబరీ భగవత్యాసహ మహాశ్వేతయేతి చంద్రాపీడేన సప్రమోదమభిహితః కేయూరకోఽపిసవినయమంజలిమాబధ్య దేవ సర్వతఃకుశలినీసపరివారా దేవీత్యుదీర్య బిసతంతుసందానితముఖం సరసపరిమళమిళితకోమలమృణాళవలయాంకం కమలినీపత్రపుటముద్ఘాట్య తత్ర చిత్రరథపుత్రికయా విన్యస్తాని పూగీఫలతామ్బూలీద

శకర్పూరమలయజవిలేపనాని వినివేద్య దేవస్తూ హారామణినిబద్ధపద్మరా
గమణిగణరంజితాంగుళినా కోమలాంజలినా కాదంబర్యా సకలాలింగనే
న కుశలప్రశ్నేన మహాశ్వేతాచపాదవందనేన మదలేఖాచ పదపంకజ
పరాగపరామర్శేన పరిజనాశ్చ దేవమర్పయంతీత్యాఖ్యాయ దేవయదా
దిష్టం మహాశ్వేతయా తదాకర్ణయ కుమార చంద్రాపీడభవదపగమా
నన్తరమేవ నితాన్తమస్వస్థశరీరా సఖీకాదంబరీ పునరపి మదనమోహానం
చంద్రాననం భవన్తమాలోకితుమభివాంఛతితదిదానీమనుపేక్ష్య మద
భ్యర్థనామనుపదమేవాగన్తవ్యమవశ్యం మహాభాగేన శయనతలవిస్మృ
తోసావపి శేషహారస్సమ్ప్రీతి సమ్ప్రేషితఇతి నిజోత్తరీయాంచలగ్రథిత
మేనం చామరగ్రాహిణీపాణితలేసమర్పయామాస ॥ ౩ ॥ చంద్రాపీడో
పి సామోదంతదఖిలమంగీకృత్య విలేపనవిలిప్తవిగ్రహస్సుందరతరహారబం
ధురకంధరః పరిగృహీతతామ్బూలశ్చోత్థాయ కేయూరకవామేతరభుజశి
ఖరవిన్యస్తవామహస్తపల్లవః పరిత్యక్తరాజలోకస్సైన్యైర్గంధమాద
నాభిధం గంధద్విపమాలోకితుమాసాద్య తదావాసం స్వయమేవ పుర
స్తాదవకీర్య యవసంమందురాభిముఖంప్రస్థితః ముహుర్ముహుస్తిర్యగావ
ర్జితకటాక్షనిరీక్షితానుచరనికరస్తదవలోకనమాత్రవిదితేంగితైర్దౌవా
రికైరుత్సారితే నిఖిలే పరిజనే కేయూరకమాత్రసహచరః ప్రవిశ్యమం
దురామింద్రాయుధపృష్ఠగళితం కుథాంశుకంసమమాయోజయన్నయనప
థప్రతిరోధకం కేసరికలాపముత్సారయంత్సమాసన్నస్తంభసంబద్ధశరీర
స్సకౌతుకమేవంకథయామాస ॥ ౪ ॥ వ ॥ అయిమయిగతే కీదృగ్గంధర్వ
రాజకులస్థితిః కిమవదదియంకాదంబర్యత్యగాద్దివసంకథం । ఇయమపిమ
హాశ్వేతాకింమాంస్మరేదితివాదినం నరపతిసుతంద్రుష్ట్వా హర్షాద్వ్యజి
జ్ఞపదిత్యసౌ ॥ ౫ ॥ నిర్గతేత్వయిసఖీజనావృతా సాతుచిత్రరథపుత్రికా
ద్రుతమ్ । సౌధశృంగమధిరుహ్యాపద్ధతిం త్వేదదర్శహయఘూళిధూసరాం॥
పశ్చాద్వ్యతీతేత్వయిదృష్టిమార్గం ప్రాసాదశృంగాదవతీర్యకృచ్ఛ్రాత్।

క్రీడామహీధ్రం తమవాప్య తత్ర చచార దేశానభివీక్షమాణా ॥ ౭ ॥
అత్ర స్నాతమిహార్చితః పశుపతిర్దేవేన భుక్తం స్థితం చాత్రేత్యాళ్యుపదర్శి
తాని నిఖిలాన్యాలోక్య చిహ్నానితే । తత్రైవాభ్యవహారమప్యథ నిషేవ్యా
స్తం ప్రియా తే గవా శయ్యాగేహముపేత్య శూన్యహృదయా కృచ్ఛ్రాదనై
షీన్నిశామ్ ॥ ౮ ॥ ఉషస్యాహూయ మాం దేవీ దేవవార్త్తోపలబ్ధయే । తూ
ర్ణమాజ్ఞాపయామాసేత్యసౌ కేయూరకోఽబ్రవీత్ ॥ ౯ ॥ X ॥ తత్క్షణమసా
వపి విశ్వంభరాపతికుమారః ప్రతిష్ఠాసుస్స్వసదనాన్నిర్గత్య దత్తప
ర్యాణమింద్రాయుధం సపత్రలేఖస్సమధిరుహ్య సంస్థాప్య స్కంధావా
రే సపరిజనం వైశంపాయనమితరతురగాధిరూఢేన కేయూరకేణ సాకమా
సాదితహేమకూటస్సత్వరం సమ్ప్రాప్త కాదంబరీసదనప్రతీహారదేశస్స
మతీర్య దౌవారికార్పితతురంగమస్సహాతయా పత్రలేఖయా ప్రవిశ్య
క్వ తత్ర దేవీ కాదంబరీత్యభిముఖాగతం వర్షవరమాపృచ్ఛ్య క్రీడాపర్వ
తకాధస్థితవనరుహవనవాపికాతీరవిరాజితం హిమగృహమధివసతీతి త
న్నివేదితం భాషితమాకర్ణ్య కేయూరకప్రదిష్టపద్ధతిః ప్రమదవనపథే
న ప్రస్థాయ కదళీవనమధ్యవిద్యోతమానం హిమగృహముద్వీక్ష్య తత్రి
త్యేన హిమవాలుకాశైవాలమృణాళకమలాదిభిరారచితశిశిరోపచారేణ
కాదంబరీపరిజనేన ప్రణమ్యమానః పురస్తాదతిశిశిరం హిమగృహం ప్రవి
వేశ ॥ ౧౦ ॥ X ॥ తస్య చ హిమగృహస్యైకదేశే సఖీజనసమాజసమావృ
తాం కుల్యాయోజితకర్పూరరసప్రవాహపరివేష్టితస్య బిసకాండకల్పిత
మంటపస్యాధస్స్థలే శీతలకుసుమశయనశాయినీం మృణాళమయహారనూ
పురరశనాంగదధారిణీం ధవళానులేపనధవళీకృతపులకసంతతిసంపాది
తతారహారఘటితముక్తామణిగణకిరణసందేహామపాంగభాగనిరర్గళనిర్గ
ళితనీరధారాదూషితకపోలఫలకాం కర్పూరకలితకేతకీకలికారచితకర్ణ
పూరాలంకృతకర్ణప్రదేశాం నితాంతదీర్ఘశ్వాస పవనోచ్ఛలితోత్తరీ
యశూన్యీకృతస్తనకుంభవిన్యస్తహస్తపల్లవాం పార్శ్వస్థిత పణ్యాంగనా

పాణిపద్మపరివీజితప్రకీర్ణకపవనప్రకంపితపరిధానామసకృద్దోర్లతా
లింగితచండీప్రపదపుత్త్రికామసకృత్కపోలఫలకాశ్లిష్టకర్పూరసాలభంజి
కామసకృదతిశిశిర చందనపంకప్రకల్పితప్రతిమాప్రణిహితపదపద్మా
మసకృద్వక్షఃస్థలస్థాపిత మణిమయముకురా మసకృదభిముఖాగతోపవన
పవననివారణప్రసారితపాణికమలాం కాదంబరీం దదర్శ ॥ ౧౧ ॥ వ ॥
దూరాదాలోక్యహర్షాదథసుమశయనాదుత్థితాంసంభ్రమేణోద్విగ్నాం
కాదంబరీంతాం సపదిసహమహాశ్వేతయాసంప్రణమ్య । అస్మిన్నాసన్న
పీఠం గతవతిసతి దేవ్యస్యపీఠీకదండగ్రాహిణ్యేషేతి కేయూరకపరిగదితాం
పత్త్రలేఖామపశ్యత్ ॥ ౧౨ ॥ విరచితనతిమారాద్వీక్ష్యతాంకోమలాం
గీంసరభసముపసృత్యాలింగ్యచప్రేమగాఢమ్ । ఇయమథమణిపీఠం ప్రాప్య
సాకంతయాస్యా రుచిరకచకలాపంసంస్పృశంతీవ్యతిష్ఠత్ ॥ ౧౩ ॥ దృష్ట్వా
పితాదృశదశాంపురఏవదేవీం నశ్రద్దధాతిహృదయంమమముగ్ధమేతత్ ।ఆ
స్తామిదంనిపుణవాగ్భిరిమాంతుపృష్ట్వాజ్ఞాస్యామి భావమితిసోయమభాష
తైవమ్ ॥ ౧౪ ॥ తథాహి ॥ లబ్ధ్వాకామగతిం తవాయముదితస్సంతాపతీ
వ్రామయస్త్వామద్యవ్యథయత్యతీవహాయథాసోయంతథాస్తామపి । వా
ఞ్ఛామ్యద్యవిధాతుమత్రభవతీంసుస్థాంస్వదేహార్పణాత్పుష్పేషువ్యథ
యానిరీక్ష్యపతితాం దూయేభృశంకామిని ॥ ౧౫ ॥ అపిచ ॥జానేసాహ
మనంగదేవతనుభూలేదోర్లతే తేధునా దృష్ట్వా సుందరరిక్తతామరసతా
మంగీకరోష్యేతయా । సన్న్యస్తాభరణత్వమశ్రుకణికాపాతేన తేపత్త్రలేఖా
స్తంసూచయతిత్వదీక్షణయుగంచిత్తోద్భవాధింస్ఫుటమ్ ॥ ౧౬ ॥ గృహాణ
కాదంబరిమంగళాస్పదం స్వయంవరార్హంరుచిరప్రసాధనమ్ । నితాంత
దీవ్యత్సుమనశ్శిలీముఖానవీనవల్లీనితరాంహిభాతి॥ ౧౭ ॥ ఇతిగిరమవకర్ణ్య
సాపిలజ్జానతవదనాథవిహస్యమౌనమాప। నరపతితనయోప్యయంహిపశ్చా
న్నిపుణతరంమదలేఖయాభ్యధాయి ॥ ౧౮ ॥ తథాహి ॥ కుమారకథయా
మికిం సఖిలదుర్వచస్సంజ్వరః నకేనలభతేశ్రమం ససుకుమారభావాత్త్వ

యమ్ । శశిదినకరాయతే కిసలయస్య ఫలింగాయతే విలోకయహిమానిలై ర్మనసిజాయమానాంవ్యథాం ॥ ౧౯ ॥ ధీరత్వమేవనమజీవితధారణైకహేతుః ప్రకామమితియన్మదలేఖయోక్తమ్ । కాదంబరీస్వహృదయేనచకారతస్య ప్రత్యుత్తరంకిలతదేవవచస్తదానీమ్ ॥ ౨౦ ॥ తతః ॥ ఉభయార్ద్రతయాస్యసందిష్టోనృపపుత్రః ప్రతిపాదితాభ్యనుజ్ఞః । అథచిత్రరథాత్మజానికేతాత్ప్రతియాతుంశిబిరంసనిర్యయాద్రాక్ ॥ ౨౧ ॥ కాదంబరీ ప్రార్థనయావిసృజ్య తత్రైవతాం సోప్యథపత్రలేఖామ్ । స్వావాసమాసాద్యదదర్శలేఖహారంసమీపాత్పితురాగతంద్రాక్ ॥ ౨౨ ॥ తతః॥ కుశలీజనకస్సహాంబయాకింకుశలిన్యస్సకలాఅపి ప్రజాః । ఇతిపృష్టఉదీర్యసర్వతఃకుశలంపత్రయుగందదౌసతస్మై ॥ ౨౩ ॥ యువరాజోపితత్పత్రద్వయమాధాయమస్తకే । స్వయమేవతదున్ముచ్యపపాఠక్రమశస్తతః॥ ౨౪ తథాహి ॥ గ॥ స్వస్త్యుజ్జయినీతస్సకలధరామండలేశ్వరమండలశిఖండమండనీకృతపదపుండరీకః పరమమాహేశ్వరో మహారాజాధిరాజో దేవస్తారాపీడః కల్యాణినమాయుష్మన్తముదంచచ్చూడామణిమరీచిపుంజరంజితే శిరసిసాదరం పరిచుంబ్యానందయతి కుశలిన్యస్సకలాఅపి ప్రజాః కింతు కియానపికాలో భవతోనవలోకితస్యాతీతః బలవదుత్కంఠితమస్మదీయం హృదయం సావరోధాచ దేవీక్లిశ్నాతిపరమతఃకిలైతత్పత్రవాచనావిరామకాలఏవ ప్రయాణకాలతాం నేతవ్యఇతి తత్ర పత్రికాద్వయేప్యేవమేవాభిన్నార్థమాలిఖితమాలోక్య తయోరేకంశుకనాసప్రేషితం వైశమ్పాయనాయ విశ్రాణ్య ప్రతిష్ఠాసుస్తురంగమమారుహ్య సయువరాజస్తురగవరూథినీపరీతం సమీపస్థితంవలాహకసూనుం మేఘనాదనామానం సేనాధికారిణమేవమాజ్ఞాపయామాస ॥ ౨౫ ॥ తథాహి ॥ ప ॥ కేయూరకోపీద్రుతమాగమిష్యత్యేనాంధరిత్రీంసహపత్రలేఖః । విజ్ఞాపనీయానునతన్ముఖేన కాదంబరీసాదరమేవమేషా ॥ ౨౬ ॥ మాంసంభావయనాన్యథాహమధునాగుర్వోర్గురోరాజ్ఞయా యాస్యామ్యుజ్జయినీమసజ్జన

కథాకారాలేఖలంమాంస్మర। జీవేయంయదిదేవితావకపదామ్భోజాతసేవాం త్యజన్నస్థాస్యామినివేదయాఖిలసుహృద్భ్యోమత్ప్రణామానితి ॥ ౨౭ ॥ అథతాంతుపత్రలేఖామాదాయాశుత్వమేహీతి। ఆదిశ్య మేఘనాదంయువరాజోఽభూత్ప్రయాణసన్నద్ధః ॥ ౨౮ ॥ ౫ ॥ అథ చంద్రాపీడస్సఖేమ

డమనీకినీమాశ్వాసయతా భవతాపశ్చాదాగన్తవ్యమితి వైశమ్పాయనం స్కంధావారరక్షాభారే నియుజ్య స్వయమతిబహులేన తురగబలెనానుగమ్యమానస్తమేవలేఖహారకంపల్యాణలగ్నమసకృదుజ్జయినీవార్తామాపృచ్ఛన్ ప్రస్థాయ కేనచిచ్చ్ఛాన్యారణ్యేనగత్వా పరిణతేప్రభాకరమండలే వివిధధరణీరుహబృందనీరంధ్రవనమధ్యమండనాయితజరచ్ఛందనతరుశిఖరసంఘటితం జతురసలేపననీలచామరావచూడకల్పితదండమండనం స్థూలవరాటికామాలికాలంకృతాగ్రదేశమాశిఖరలంబమాన లోహశృఙ్ఖలాసంఘటితఘంటామాలేన ధవళచామరవిరాజితేన త్రిశూలేనాభ్యంకషం కమపి రక్తధ్వజం దూరాదేవాద్రాక్షీత్ ॥ ౨౯ ॥ ౬ ॥ తదనుతత్సవిధంప్రతిపద్యసక్షితిపసూనురుపాత్తకుతూహలః। కిమపిజీర్ణతరంధురిచండికాయతనమీక్షణగోచరమాతనోత్ ॥ ౩౦ తత్ర ॥విద్యుద్వల్లీవిలోలోద్ధతపృథురసనాచ్ఛన్నదన్తచ్ఛదోగ్రా ప్రత్యగ్రోన్నిద్రలోధ్రాదిమకుసుమలసన్మాలికాశాలికంఠా। భ్రూభంగక్రూరతారారుణమసృణజతుక్షోదలిప్తాక్షిరూక్షాధిరేణాలోకితేన ప్రచలదసిలతామండితాచండికాఽగ్రా॥౩౧॥ అవరుహ్యాథతస్తురంగమాదయమాసాదితచండికాగృహః। ప్రణిపత్యకృతాంజలిశ్చతాం హృదిదధ్యావరిమీలితేక్షణః ॥ ౩౨ ॥ ౭ ॥ తతస్తస్మాద్వినిర్గత్య చండికాయతనాత్పురత్రవిద్విశాల రసాలమూలతలేతస్థివాంసంస్థాణుభ్రమసమారూఢగోధికాసరటగణగవాక్షితాఙ్గం విస్ఫోటవ్రణస్థపుటితశరీరం శ్రవణాంచలవినిక్షిప్తరుద్రాక్షమాలికం స్ఫటికైకనయనాంజనదానాయ శ్లక్ష్ణీకృతాం దారుశలాకికాం కరేణనిరన్తరమాదధానం లిఖితకుహకమన్త్రతన్త్రయన్త్రతాలపత్రపుస్తకసంగ్రాహిణంసన్త

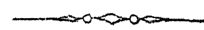
తపరిపఠ్యమానదుర్గాస్తుతిం నిధివాదధాతువాదాన్తర్ధానమన్త్రతన్త్ర ప్రయోగప్రగల్భం శ్రమవిధృతబృహదలావువల్లకీవాదనక్లేశితపథికప్రకరపరిత్యక్తం మశకరుతసదృశమన్తరేవ కిమపి కమ్పితశిరోధరం గాయన్తం పరిగృహీతఘోటకబ్రహ్మచర్యతయా దేశాన్తరాగతాధ్యుషితవృద్ధ ప్రవ్రాజికా వశీకరణాయ బహుకృతవస్సమ్ప్రయుక్తమోహనఃగ్గా నివాసనివారణపరికుపితపధికారబ్ధనియుద్ధప్రహారభుగ్నీకృతకటితటం కదాచిదపరాద్ధమాణవకానుధావనా వాఙ్ముఖపతనపాటితకరోటివ్యత్యస్తీకృతమస్తకం ఫలతాడనపరికుపితకపికులఖరనఖరచ్ఛిద్రితనాసాపుటం కుసుమాపచయసమయద్విరేఫదంశితాఖిలాంగం శ్రీఫలఫలపతననిమ్నోన్నతశిరసం ఖంజం బధిరం రాత్ర్యన్ధం చండికాపూజకం కమపి ద్రవిడ ధార్మికమాలోకయామాస ॥ ౩౩ ॥ ప ॥ అకారణానుక్షణజాయమానరుషాయమేతేన సహైవశశ్వత్ । లీలార్థమేతాన్కలహాయమానాన్నివారయామాసతదాత్మసైన్యాన్ ॥ ౩౪ ॥ అనునయశతైరేనంక్రుద్ధం కథంచనసాన్త్వయన్విభవగృహిణీవిద్యాపుత్రాన్వయైః ప్రమితింకులం। స్వజననభువంపృష్ట్వామిథ్యాత్మశౌర్యగుణోన్నతిప్రవచనపరాయాస్మైతామ్బూలమగ్ర్యమదాపయత్ ॥ ౩౫ ॥ తతః ॥ అస్తమితేర్కే భగవతిసకలభూపతిబృన్దే శ్రితతరుసవిధే । రాజసుతోయం వలయితతురగగ్రామమగాత్తత్సంశయనసదనమ్ ॥ ౩౬ ॥ కాదంబర్యాదిచింతాకలుషితహృదయశ్శర్వరీంతాంవినీయ ప్రాతస్స్నాయంయథేచ్ఛం బహుధననిచయైః ప్రీణయన్నర్చకంతమ్ । ప్రస్థాయాథస్థలేషుస్థితిమభిరుచితేష్వాదరన్రాజసూనుస్స్వైరైరేవాప్యహోభిస్తురగబలవృతః ప్రావిశత్పత్తనంస్వమ్ ॥౩౭॥ తదాకిల ॥ ఆకస్మికాగమనవిస్మితపౌరవర్గ విజ్ఞాపితక్షితిపతిస్సహభూమిపాలైః । ఆయాన్తమశ్వపరివారవృతంకుమారం ప్రత్యుజ్జగామసతరంగ ఇవాబ్ధిరిందుమ్ ॥ ౩౮ ॥ స్వపితరమథదూరాదేవపశ్యంస్తురంగాత్సరభసమవతీర్ణస్సాదరంతంప్రణమ్య । పితృకరధృతహస్తఃమన్దిరంప్రాప్య మా

త్రాదికమయమపరోధంసపత్నీనామందదర్శ ॥ ౩౯ ॥ నత్వాథోశుకనాస
మస్యసవిఘ్నస్థిత్వాచిరాత్తత్సుతం స్కంధావారనివేశితంచకథయేస్తత్ప్రి
యసీంప్రీణయన్ । సమ్ప్రాప్తస్వనికేతనోనృపసుతః కాదమ్బరీమస్తరా
సర్వంశూన్యమివావగమ్యచకమేతత్పత్రలేఖాగమమ్ ॥ ౪౦ ॥ గ ॥ త
దను ప్రవ్యతీతేషు కతిపయదివసేషు కదాచిదయం ధరణీపతితనయస్స
మేఘనాదామాగచ్ఛంతీంమన్దహాససున్దరముఖారవిన్దాం కృతాభివన్దనాం
తాంపత్రలేఖామత్యాదరాదాలింగ్య సమీపసముపవిష్టాం పాణిపల్లవేన
పరామృశన్కథయపత్రలేఖే కిఙ్కుశలినీ సపరివారాదేవీ సుకుమారాచి
త్రరథకుమారీతిపృష్టే దేవ సర్వతోభద్రమసావపి దేవీసపరిజనామస్తక
తలవిన్యస్తహస్తపల్లవరుచిభిస్సాదరమర్చయతి దేవమనవరతమిత్యావేద
యన్తీం తామాదాయాన్తర్భవనమాసాద్య నివారితరాజలోకస్సుతను ప
త్రలేఖే సమాయాతే మయి త్వయా కియన్తిదినాని తత్రోషితాని కథం
వాస్థితం కింమాంస్మరతివా జాతుచిద్దేవీపరిజనః కస్య ప్రీతిరతిశయేన మ
మోపరి ప్రవృత్తా కిమస్మద్విషయిణీవార్తేత్యతి ప్రభూతప్రీతిరప్రాక్షీ
త్ ॥ ౪౧ ॥ వ ॥ త్వయ్యాగతే ప్రతినివృత్త్యతదామయి ద్రాక్కాద
మ్బరీశయనసన్నిధిమాశ్రయన్త్యామ్ । పత్రేత్రిముఖం దృశదృశంహృదయం
ప్రమోదాన్నస్యన్త్యనీనయదహస్తదశేషమేషా ॥ ౪౨ ॥ దేవీనైషాప
రాహ్ణేమమకరమవలమ్బ్యధనిష్క్రమ్య గేహాద్బాలోద్యానం ప్రప
ద్యప్రమదవనలసద్వేదికాంకాఙ్క్షదేత్య । వాఞ్ఛన్తీవాభిధాతుంకిమపి
చిరతరం ప్రేక్ష్యమాందీనదృష్ట్యా స్విన్నాఙ్గీదీనచేతాఃకథమపి గదితుం
సాచిరాదుద్యతాభూత్ ॥ ౪౩ ॥ తథాహి ॥ యథాత్వయ్యాలోకాత్ప్ర
భృతిహృదయం విశ్వసితిమేనతాతేనామ్బాయాం నచపరిజనేస్నిహ్యతితథా । నపిత్రానోమాత్రానచగురుజనైరప్యనుమతా ముధాహం నిర్దయ
త్వం సఖిఖలుకుమారేణగమితా ॥ ౪౪ ॥ కథయకిమయంసాధ్వాచారోఘ
వాకిమిదంఫలంసఖిపరిచితైర్యస్త్యాశోస్యయంమనసపరిభూయతే । పరిభవప

దంయూనాం ప్రాయోభవన్తికుమారికాః మదనహతకో౽లజ్జాంలుమ్పత్య
దృత్వమేసహిమేగతిః ॥ ౪౫ ॥ గ ॥ అనన్తరమజ్ఞాతోదన్తతయా సవిషా
పమయి దేవి దేవేనచన్ద్రాపీడేన కో౽వాపరాధఃకృతః కేనవా దౌష్ట్యే
నా దూషణీయం దూషితం కుసుమసుకుమారం దేవీహృదయమభిలషా
మ్యాకర్ణితుమాజ్ఞాపయేతి విజ్ఞాపయన్త్యాం మయి సఖి నివేదయిష్యామి
సావధానాశృణో౽తుభవతీత్యేవమసావాచచక్షే ॥ ౪౬ ॥ వ ॥ స్వ
ప్నేష్వాగత్యనిత్యం కలయతికితవస్సారికాహూతకృత్యే గూఢంసఙ్కేత
దేశాన్విలిఖతిచకితఃకర్ణికాదన్తపత్రే। పాదావాలక్తకాఙ్క్యే విరచయి
తిబలాత్ప్రేషయత్యాళిలేఖాః శీర్షైర్నిశ్వాసవాత్రైర్న్మసలిలచితో౽పీజ
యత్యేషగణ్డౌ ॥ ౪౭ ॥ అపిచ ॥ మూర్ధ్నాకశోకతరుప్రకల్పితపదాఘా
తాన్ప్రతీచ్ఛత్యసౌ పశ్చాదేత్యశనైఃపరాఙ్ముఖపరిష్వక్తాంసమాంచుమ్బ
తి। పెన్ద్రా పాయయతి ప్రసహ్యసకచగ్రాహంసధృష్టస్సురాగణ్డూ
షాన్ప్రతిషిధ్యతే కథమసౌ త్వంపత్రలేఖావద ॥ ౪౮ ॥ కించ ॥ లిఖతి ప
త్రలతాం స్తనమణ్డలే శ్రుతిమలఙ్కురుతేచయవాఙ్కురైః। మమకపో
లతలప్రతిబిమ్బితం స్వమతిముగ్ధమనాబహుమన్యతే॥ ౪౯ ॥ కించ ॥
పరిభవమపిచేర్ష్యాం వేత్తిమానంతుమానం గణయతిసమవజ్ఞాం మన్యతే
ప్రేమసారమ్। కలయతినిజదోషోచ్చారణంస్మృత్యుపాయం సఖికథయ
కిమర్థం నిర్దయంమాంధునోతి ॥ ౫౦ ॥ గ ॥ తామేవమాభాషమాణా
మాకర్ణ్య నితాన్తసన్తోషతరంగితస్వాన్తాహమప్యహోసత్యమియం కు
మారముద్దిశ్య సుదూరం పఞ్చశరసమాకృష్టమానసా యదిచన్దనగిరిప్రభం
జనచన్ద్రమధుమాసభృంగశృంగారరసశృంగారయోనిమాకన్దాదిసమ్భాతి
సాఫల్యమారోపితమనేనకిల కుసుమధన్వనేత్యన్తరేవ విచిన్త్య ప్రకా
శంవిహస్య దేవి యద్యేవమేతదనంగహతకస్య దుర్విలసితం నకుమార
స్యేతి జానీహి మాకార్షీరమర్షమేతస్మిన్ప్రసీదేతి మామకీనమాకర్ణ్య
వచనమయి సఖి పత్రలేఖే కథయ కింరూపః కుసుమచాపఇతి పృచ్ఛ॥

కీం తామేవం వ్యజిజ్ఞపమ్ ॥ ౫౧ ॥ వ ॥ అమూర్తిరనలస్స్మరశ్శిఖికులో
స్వరూపం భవేచ్ఛిఖావళిమదర్శయన్నలయతేతి తాపం ఖలః । ప్రకాశ
యతి హాందుతాం భసితధూళిహీనో వ్యసౌ నిపాతయతి బాష్పకం స పది భూ
మహ్నాన్యాపిచ ॥ ౫౨ ॥ ధీరశ్శకోవాస్యతి శైద్ధరిద్భృత్యమమునాధిష్ఠితానాం
పథూనాం పశ్యన్తీనాం ప్రియాస్యామృతకరనికరానభ్రిమల్పప్రకాశమ్ ।
సాలంభూమండలం తత్ప్రతికృతినివహోల్లేఖనవ్యాపృతానాం కుర్వాణానా
మపారాం ప్రియగుణగణానాం దేవి సంఖ్యాపిచాల్పా ॥ ౫౩ ॥ గ ॥ తదిద
మాకర్ణ్య వచనమసావపి క్షణమాత్రం విచిన్త్య సత్యమిదానీం ద్వితీ
యం మదీయం హృదయమసి భవతీమేవ పృచ్ఛామి యదత్రోచితమాదిశై
వంవిధానాముదన్తానామనభిజ్ఞాస్మి గురుజనగర్హణీయతాజ్ఞమితాస్య సజ్జహ
లకేన కింకరోమి సమ్ప్రతి ప్రాణధారణాన్మరణమేవ శరణం జానాతి విలజ్జిత మి
దం మామకీనం మానసమితి కథయన్తీం తామలమలం నిర్మిమిత్రజీవితప
రిత్యాగప్రసంగేన కథం వా గురుగర్హణీయాసి దేశిక ఇవ దర్పకఏవ దిశతి కు
మారీజనమభిమతాయ వరాయ కతివా కథయామి స్వయమేవ ప్రియ
తమాన్వృతవతీస్స్వపతీస్తదద్య దేవి ప్రసీద ప్రదేహ్యనుజ్ఞామానయి
ష్యామి కుమారం తం తవప్రాణకాన్తమచిరాదేవేత్యభిహితా మయా
ప్రీతి విస్తారితేన లోచనప్రాన్తేన పిబన్తీవ మామవలోక్య పులకితా
ఖిలాంగయష్టిశ్మేరదచన్ద్రరుచిరాధరం కంధరాలంకృతం తారహారం సర
భసముత్క్షేపయన్తీ లజ్జాప్రహర్షప్రవణాన్తఃకరణా కథం కథమపి మ
న్దమన్దమేవమవదత్ ॥ ౫౪ ॥ తథాహి ॥ వ ॥ మత్ప్రేయానితి పౌనరుక్త్య
మనురక్తాస్మీతి వేశ్యావచో నో జీవామి వినా త్వయేత్యనుభవస్యాయం విరో
ధః పరమ్ । మృత్యాజ్ఞాస్య సిరాగమిత్యపి కిలాసమ్భావ్య వేదద్వయః కిం నా
సమ్ప్రతి సందిశామి నితరాం జిహ్రేమి హంబాలికా ॥ ౫౫ ॥ ******

ఇతి పూర్వకాదమ్బరీకథా

॥ప॥ వివర్ధితకృపాఘనీ సుజనతాపవిధ్వంసినీ సతామరనితమ్బినీ జనశిఖావళానన్దినీ । దిగమ్బరవిలాసినీ నిగమభూధరాలమ్బినీ మదిష్టఫలదాయినీ భవతు కాపి కాదమ్బినీ ** ॥ ౧ ॥

అథోత్తరకాదమ్బరీకథా.

అపిచ ॥ ప ॥ ఇదానీమానీతోప్యవనిపకుమారస్స్మరశరప్రహారార్తో వ్రీడాన్న దిశతి నిజం దర్శనమపి । గృహావాసప్రీత్యా గురుజనభియా వా కథమపి త్వయా నేతుం శక్యో న యది సఖి కర్తవ్యమథ కిమ్ ॥ ౫౬ ॥ యాదృష్టా స్వపసూనుసాహిమగృహే ఖిన్నాద్య సైవాస్మ్యహం యో వా రద్వయమేత్య తాదృశదశాం మాం వీక్ష్య సాక్షాద్గతః । భూభృత్సూనురయం స ఏవ సఖి యో మాం తాపయత్యాశుగైస్సోయం పఞ్చశరస్త్వయైవ కథితః కిం వాధికం సమ్ప్రతి ॥ ౫౭ ॥ కించ ॥ త్వయ్యేవం దుఃఖితాయామహమపి నియతం నోద్వహామీతి పూర్వం త్వేవం సఖ్యాస్సమీపే గదితమితి వదన్తీ మహం ప్రత్యవోచమ్ । దేవి కాత్రింశత్క్షమాగ్రాం సతి దయితజనే జాతు చిజ్జీవితం వా కస్త్వత్సుఖపాపకారీ నియతమపహరేత్త్యజేమాం కుబుద్ధిమ్ ॥ ౫౮ ॥ తతః ॥ ఇతి శ్రుత్వా సా తు ప్రియసఖి నభోమ్యాగపతిరయం న లక్ష్యో దృశ్యో సా నగ ణయితి కేతిర్గ కథమపి । న వావాసేం ప్రీణాత్యనవరతసఙ్కల్పరచితః సమారోయం నక్తందివమపి సమీపే వసతి మే ॥ ౫౯ ॥ క్రీడాపర్వతకే భ్రమద్భ్రమగృహే శ్రీమణ్డపే దీర్ఘికాతీరే మాధవనే మహాపుష్పశయనే సర్వత్ర పశ్యామి తమ్ । తస్యాదర్శనయైనసకిన్ను ఫలమిత్యుక్త్వా పిధాయాక్షిణీ బాహావాస్యమవాఙ్మ్నివేశ్య రుదుచే చిత్రార్పితేవ క్షణమ్ ॥ ౫౯ ॥ గ ॥ తదానీం తద్వాణీమాకర్ణ్య సత్యే దేవవిరహవ్యథా దూయమానమానసానాం మానినీనాం సఙ్కల్పకల్పితః ప్రియతమ ఏవ గురుతరం కిల ప్రాణధారణనిదానం యదనేనసహా ప్రతిక్షణం ప్రహితమాలికాపరిసాన్త్వనాభిప్సన దైన్యభాషాస్సమ్భోగపరమ్పరాః యదృచ్ఛాసమ్భూతాని ప్రియాభిస

రాఃసుఖాస్యసుప్తకుమారికాప్రత్తానిరతాసక్షిప్తపయోధరావరణపేద
నానావ్యలింగనాన్యసత్వాదితక్షతవిలోకనత్రపాః కరరుహాంకాః అలుళి
తకచభరాః కచగ్రహమహోత్సవాః పరిత్యక్తనానాశ్చుమ్బనభేదాః అ
జనితశంకితగురుజనాపమానాః దత్తపటదంశనవిలాసాః నైసంనాయకం
తిమిరపఙ్క్తిరాస్తరయతి సజలఘనజలధారాతిగాఢధాతి నతఃషాడప్రకరః
పరిభవతీత్యన్తరంగే విచిన్తయన్తీక్షణమతిష్ఠమ్ ॥ ౮౧ ॥ తదాకిల ॥ వ ॥
శోణీభూతేర్కబిమ్బే చరమగిరిశిరోరత్నభాసం ప్రపన్నే వ్యక్తీభూతేప్రి
దోషే పరిజననిహితే భాసమానే ప్రదీపే । చంద్రాపీడం గృహీత్వాక్షణ
మిహ పునరప్యాగతాం మామవేహి స్వర్గణం సంతాపమద్య త్యజ భవముదితే
త్యబ్రువంతాముపేత్య ॥ ౮౨ ॥ తతః ॥ శ్రుత్వాసా దేవనామగ్రహణవి
లసితం మద్వచస్స్వియ్యా నేత్రోత్కస్వీల్యాస్మిన్ప్రదేశే క ఇతి పరిజనం సమ్భ్ర
మేణాజుహావ । కిం దేవ్యాజ్ఞాపయతీతి క్రమశఉపగతాః కన్యకాస్సప్రమో
దం సమ్యగ్ద్రష్టాన్వేషిదస్మరకతద్రుపదివ్యాజహారాభమాంచ ॥ ౮౩ ॥త
థాహి ॥ ౪ ॥ స ఏపత్రలేఖే నప్రియమితి వ్యాహరామి సత్యమథునాభ
పతీమేవ ప్రతీక్షమాణా ననుప్రాణిమి యది ప్రియసఖి ప్రాణరక్షణ
మావశ్యకమాకలయసి సాధయ సమయోచితమీహితమితి నిగద్య నిజాంగ
సంస్పృష్టవసనవిభూషణతాంబూలార్పణపరిజ్ఞాతప్రసాదాతిరేకాం వి
ససర్జ మామితి వినివేద్య మనాగవనతవదనారవిన్దా భూతలనిపాతిత
దృష్టిరియం పత్రలేఖాపి దేవ చిత్రరథసుతా ప్రసాదాతిశయప్రప
న్నేన ప్రేక్షిమ్నా దుఃఖేనచ ప్రేరితాహం నను విజ్ఞాపయామి దేవీమ
పి తాన్పృగపస్థాం ముఞ్చతా దేవేన దీనజనాపన్నైకనిరతాయా నిజప్రకృ
తేరనురూపం కిమిదమాచరితమితి శనైస్స్నైర్వ్యజిజ్ఞపత్ ॥ ౮౪ ॥ వ ॥
సోపాలమ్భముదీరితం స్వపసుతస్తత్పత్రలేఖావచస్స్మారంస్మారముదశ్రుధా
రమవచట్టిరోపితాం వ్యాకులః । దేవ్యాస్తత్సహజం విచేష్టితమితి భ్రాన్త్యా
తదాహాం స్థితిగికః దర్పేణచరాత్మనాద్యపునస్తవాపాలమ్భసాత్రీకృతః ॥౮౫॥

శాపగకోప్యయమస్యథానకురుతే మంపోపిమేహభ్రమం వ్యామువ్యేత
కథంమతీగతిపతేశ్చి హ్నోషుమే తేష్వపి । సాక్షాదేవనిరీక్షితో హిమగ్ర
హోదంతోభవత్యాప్యతః ప్రాణైర్వాపితథాకరోమ్యకితవం మాం వేత్తి
దేవీయథా ॥ ౬౬ ॥ గ ॥ అత్రాన్తరేతు పశ్చాద్విసృష్టా పత్రలేఖా
సమాగతేతి మయా పరిజనముఖాదాకర్ణితమత స్తయాసమమేవసమా
గత్య లపనకమలముపదర్శయన్త్యఫలయలోచనయుగళం మమేతిమహాదే
వీ విలాసవతీసమాదిశతి యువరాజమితి సవినయం ప్రతీహార్యావిజ్ఞాపి
తం భాషితమాకర్ణ్య దోలాయమానమానసశ్చన్ద్రాపీడోప్యహోమాతా
ముహూర్తమాత్రమపి మామపశ్యన్తీ క్లిశ్నాతి మదాగమననిమిత్తం ప్ర
తీహారీముఖేన చిత్రరథపుత్రికయాప్యేవమథునైవాదిష్టమాజన్మసంజా
తమకృత్రిమం జననీప్రేమమహీయాన్జనకచరణకమలసేవాభిలాషః గ
రీయాన్గురుజనాదేశః దురతిక్రమణీయం జననభూమివాత్సల్యం ప్ర
మాదకరః పఞ్చశరః దుస్సహోహృదయదాహః ప్రాణధారణైకకార
ణం దయితాముఖపద్మదర్శనమతిమాత్రమన్తరమనస్తి హేమకూటాచల
యోః కింకరోమీతివిచిన్త్య పత్రలేఖాహస్తావలమ్బీ ప్రతీహారీప్రద
ర్శితపథేన సవిభ్రమవిధం సమ్ప్రాప్య నితాన్తచిన్తాసన్తానతాన్తస్వాన్తః జ
ననీలాలనసుఖాపరిజ్ఞాతం తంవాసరమత్రైవానీనయత్ ॥ ౬౭ ॥ తతః ॥
ప ॥ అయాతేక్షణదాముఖేసముదితేచంద్రోషిశయ్యాగతస్సోయం మీలిత
లోచనోప్యతితరాం నిద్రాసుఖంసన్త్యజన్ । తమ్రాపాతిశయం స్మర
స్మృదితధీస్సేహోదర్కచిత్తోయత స్తస్యాంమారశరాహతిఃవతతిత త్రా
త్రానమేవార్పయత్ ॥ ౬౮ ॥ శ్రమజలచితమఙ్గం శ్వాసవాతోపిదీర్ఘః
పులకతతిరుదీతాశూన్యతామానసం త్రమ్ । అరమయతనకింవిద్వేణువీణాది
నాదః కిమపివచనమన్తఃకర్ణమస్యాపనైవ ॥ ౬౯ ॥ అపిచ ॥ యథా
పూర్వంకస్యాప్యయమథనిజందర్శనమహాత్మనరాస్త్రాప్య ప్రాప్తశ్మశిరసు
మనయ్యాంగురుభియా । నవాంభోరాశేహాన్యభజతసవాచందనగస్తైస్ప బా

శాంగేచర్యాం ప్రతిదినమగాచ్ఛోషమధికమ్ ॥ ౭౦ ॥ తతః॥ ధీరోఽయం
తనుతాంతనోరుపగతో నైవ త్రపాయాః పరం స్వాకారం పిదధే జనేక్షణప
థాత్కథమాశుగాన్నాప్యసూన్ । తత్యాజాత్మసుఖం న ధైర్యమకృత ప్రీ
తాః ప్రయాణస్మరం దేహేనాదరమాజగామ సకలాచారక్రియే జాతుచిత్ ॥
౧ ॥ ఇత్థమతిమాత్రమారశరప్రహారపరంపరాపరిమూషితహృదయోఽపి
శశధరకరపరికమ్పితకల్లోలజాలః కల్లోలినీవల్లభ ఇవ గభీరతరప్రకృతిత
యా మర్యాదావశాదాత్మానమనురుంధన్కథం కథమపి నీతేషు కతిప
యదినేషు కదాచిదాసాద్య శిప్రాతటినీతటముపకూలముపకల్పితం కా
ర్తికేయనికేతనమాసాద్య తత్ర తత్తరంగిణీతుంగతరంగసంఘురింఖదతిశి
శిరసమీరకిశోరమనుభూయ దూరాదేవ త్వరితగమనసూచితకార్యగౌర
వానాపతతస్సాదినస్సమీక్ష్య తజ్జిజ్ఞాసయా కంచిత్కూఇచ్ఛకినమాదిశ్య స
కౌతుకం తత్సైంధవసైన్యవిన్యస్తస్తబ్ధదృష్టిరంతికస్థామాకృష్య పత్రలే
ఖామేవమాచఖ్యౌ ॥ ౭౨ ॥ ప ॥ మాయూరబర్హామయమాదధదాతప
త్రమగ్రేయపషపురుషగపరిదృశ్యతేత్ర । కేయూరకోఽయమితి విద్ధ్యయమి
త్యుదీర్యాదాత్క్షితిపురాప్రహితదూతయుతం తమారాత్ ॥ ౭౩ ॥ తతః॥
నమస్తమముమాదరాత్పరిరభ్య కేయూరకం సఖేసహసఖీజనైః కుశలమ
ద్య దేవ్యాః కిము । తయాసముదలేఖయాకిముదితం మహాశ్వేతయేత్యసావ
పి నిశమ్య తత్కథయతిస్మ భద్రింశనైః ॥ ౭౪ ॥ ప్రతిషిద్ధసమస్తరాజలో
కే ప్రతిపద్యోపవనం సపత్రలేఖే । పరిపృచ్ఛతి తం క్షితీశపుత్రే ప్రణ
తస్సోపి జగాద వాచమేవమ్ ॥ ౭౫ ॥ కింవా దేవ నివేదయామి నహి తత్సందే
శలేశోఽపి తు త్యక్త్వా మయ్యథ మేఘనాదసవిధే తాం పత్రలేఖాం తదా ।
అఖ్యాత్యుజ్జయినీపురీగమనవృత్తాంతం త్వదీయం మహాశ్వేతాఖిన్నమనా నిజా
శ్రమపదం ప్రాపత్తపోఽర్థం పునః ॥౭౬॥ దేవీ చిత్రరథాత్మజాపి చ సఖీర్నా
లాపయంతీ పరం ఖిన్నా తం దివసం వినీయ కథమప్యన్యేద్యురేవోషసి । బా
ష్పవ్యాకులయాన్యవీక్షత కృశామాం తావతాజ్ఞాపితస్త్వాం ప్రాప్తాస్మి

వేద్య దేవతదవస్థాంసావధానశ్శృణు ॥ ౭౭ ॥ యదా దేవీ దేవం సకుతుక
మపశ్యద్ధురితదాద్యభస్మాన్నిశ్శ్వాసపవనచలితః ప్రజ్వలరుచిః । స్మరాగ్ని
స్తాం శ్రిత్వా కలయతి మహాన్తం శ్రమమహో న హాతుం శక్యోఽసౌ బహుభి
రుపచారైశ్చ శిశిరైః ॥ ౭౮ ॥ తథాహి ॥ సకర్పూరైర్హృద్యైర్ఘనశిశిరగంధో
దకకణైర్ఘనధారాగ్రైర్ఘనవ్యజనభవవార్బిందునికరైః । సశీతాఙ్గైశ్శాం
తిం మదనదహనో యాతి జలవత్ప్రతప్తే తైలే సౌ జనయతి హి దాహం కృశత
నౌ ॥ ౭౯ ॥ అపిచ ॥ స్వైరం తస్యా జనయతి కృతో హ్యేష శైత్యోపచారస్త
ల్లావణ్యం త్యజతి నతనుం సర్వతో దహ్యమానామ్ । మన్యే స్త్రీణాం భవతి
కఠినం చిత్తముత్కంఠితం చేద్యస్మాన్నాల్పమపి చ వికృతిం యాతి తాపేన దే
వీ ॥ ౮౦ ॥ కించ ॥ యత్రాదృక్షమతిశ్రమాద్వహతి సా కాదమ్బరీ జీవితం
తల్లోకే హారిణీ దృశాం బలవతీ కాంతోపభోగస్పృహా । సేయం దారుణ
వేదనానుమితయా ఖిన్నా యయోత్కంఠయా తాం వక్ష్యామి కథం స్మరామి
చ కథం యుక్త్యా కయా సూచయే ॥ ౮౧ ॥ స్వప్నేపి యాదృశీం లోకో
న పశ్యతి కదాచన । తాదృశీమాశ్రితావస్థాం సా దేవీ ఖిద్యతే పరమ్ ॥ ౮౨॥
చండాంశుదీధితిసహాన్యపి తల్పభూతాన్యబ్జాని తప్తతనునా పరిశోషయం
తీ । నిర్జిత్య చండకరమూర్తిమియం తు తాస్తాశ్చేష్టాః కరోతి మదనోన్మథి
తాంతరాత్మా ॥ ౮౩ ॥ తథాహి ॥ ప్రసూనశయనే సఖీజననిపాతితాంగీ స్త
నద్వయోచ్ఛ్వసితవల్లి తేస్వకరమాదధానా ముహుః । కపోలఫలకార్పితేతరక
రాగతాతాననం రుణద్ధి నిజపాణినా హృదయవచ్చలత్కంకణమ్ ॥ ౮౪॥
అపిచ ॥ పాదాభ్యాం రశనాకలాపమురసా పాథోజపత్రం కరాంభోజాతే
నకపోలమద్య భవదాలాపేన బాష్పోద్గతిమ్ । వేణీమంసతలేన గంధతిలకం
ఘాలేన చత్వద్గతిప్రీత్యా స్వం హృదయం చ ధారయతి హి ప్రాణాంశ్చ కంఠేన
సా ॥ ౮౫ ॥ కించ ॥ ముహుః కమలినీవనం విశతి సా ముహుశ్శీతలం తటా
కమవగాహతే ముహురుపైతి ధారాగృహమ్ । పికాదికలకూజితైరుపవనా
శ్రితా ఖిద్యతే ముహుర్మదనచేష్టితైర్నయతి వాసరాన్ తం శ్రమాత్ ॥ ౮౬ ॥

చంద్రోదయే తు తిమిరేణ సహాపయాతి ధైర్యం స్మరో౽పి కుముదేన సహైతి వృద్ధిమ్ । చంద్రో౽పి తేన సహ వర్ధతి తోయమక్షిశ్వాసః పరం జలధినా సహ వర్ధతే౽స్యాః ॥ ౮౭ ॥ అపిచ ॥ చంద్రం నిందతి సీత్కరోతి హసతి క్లిశ్నాతి సాజృంభికాం ధత్తే రోదితి కంపతే సరసిజే శేతే ముహుస్స్విద్యతి । ముగ్ధా గీతమృదంగమంథరరవానాకర్ణ్య ధారాగృహప్రాంచద్రత్నమయూరవక్త్రకుహరం గృహ్ణాతి కేకాధియా ॥ ౮౮ ॥ కించ ॥ సంకల్పకల్పితగతేషు మణిప్రదీపాన్కర్ణోత్పలైస్సపది తాడయతి ప్రముగ్ధా । లేఖాసు సాలిఖతి సంగమసూచనార్థం సంకేతదేశమభియాతి చ చేతసా త్వామ్ ॥ ౮౯ ॥ కించాంభఃకణికేవ సా కమలినీపత్రస్థితా కంపతే మ్లాయత్యంబుజినీవ చంద్రకిరణస్పర్శేన కాదంబరీ । ఏణీవోజ్ఝతి ఫుల్లకేసరివనం సర్వాంగనేవ ద్రుతం తాపాలింగితచందనాశిఖికులధ్వానైః పరం తామ్యతి ॥ ౯౦ ॥ అపిచ ॥ ఆలేఖ్యాభ్యసనం త్వదాకృతిమయం త్వన్నామికాళీతతిస్త్వన్నామగ్రహణైకగమ్యవిలసద్బోధాశ్చ మోహోత్కరాః । ప్రోద్యన్మంగళగీతయో భవదుపాలంభోక్తిగర్భా ముహుస్స్వప్నాస్త్వన్ముఖదర్శనద్విగుణితాస్తస్యాస్సఖి సంప్రతి ॥ ౯౧ ॥ కింబహునా ॥ అంగాన్యనంగవిశిఖైర్వ్యలఘైర్బిసాని మోక్షేణ మన్మథశరాః కుసుమాని తల్పైః । ఆళీవచాంసి నిఖిలాన్యఘనోపదేశైః క్షీణాని తాని సకలాన్యపి దేవ తస్యాః ॥ ౯౨ ॥ ఇతి బహుకథయంతం తత్ర కేయూరకం తం చిరతరమతిఖేదాన్మీలితాక్షస్య సద్యః । అథ నరపతిసూనోర్వారయామాస మూర్ఛా న తు కిల తదవస్థావేదనోక్తిస్సమాప్తా ॥ ౯౩ ॥ గ ॥ అథ కథమపి కేయూరకపత్రలేఖాప్రయత్నప్రకల్పితశిశిరోపచారపరంపరాప్రాప్తప్రజ్ఞః పృథ్వీపతిపుత్రః విషాదమూకం కేయూరకం నిరీక్ష్య కేయూరక కిమిదమాచరితమనయా దేవ్యా ప్రథమం పురోవర్తిన్యపి నిదేశవర్తిన్యస్మిన్దాసజనే వ్రీడయా నిజహృదయపీడామనివేదయంత్యా కిమర్థం వాతాద్యవస్థా పరిజనైరపి న ప్రేరితా పాదపతితే పరిచారకజనే కియత్యపత్రపాకులతా వానకృతార్థతామాసాది

తో మనసిజః కిమర్థం వా తదీయద్వితీయహృదయభూతయా మదలేఖ యాపి మదనదహనదహ్యమానం దేవీదేహం నోపేక్షయేతి తత్రస్థితస్యైవ నాభిహితం మమకర్ణమూలే సోహమిదానీమతిదూరవర్తినిపత్తనే కింకరోమి నితాంతకోమలే దేవీశరీరే శిరీషపతనమపి శతకోటిపాతకల్పం భవేద్వజ్రకఠినమానసైరపి దుర్విషహాః స్మరశరనివహాః క్షణమాత్రేణైవ కీదృశీందశాం యాస్యతీతి నజానామి విచిత్రగతిరహో నియతిరన్యథా క్వవా లక్ష్మిన్నరమిథునానుసరణం క్వవా తద్దేవభూమిగమనం క్వవాతదచ్ఛోదసరోనిరీక్షణం క్వవా తత్తటే దివ్యగీతిశ్రవణం క్వవా తదనుసరణేన మహాశ్వేతాదర్శనం క్వవా తయాసహ హేమకూటప్రస్థానం క్వవా తత్రదేవీవదనవనరుహవిలోకనం క్వవానురాగావిర్భూతిరేతస్మిన్జనే దేవ్యాస్తాతోప్యసంపూర్ణమనోరథః పునరపిగమనాయనమామాదిశతి తదతిదూరమారోప్య పాతితోస్మి దుర్విధినా భవతు తథాపి దేవీం సంభావయిష్యామి ప్రత్యుద్గమనేనేతి ప్రతిజజ్ఞే ॥ ౯౪ ॥

ఇతి శ్రీమద్వాధూలకులకలశజలనిధిసుధాసూతేఃవాజపేయ శ్రీరామదీక్షితస్యతనూజేన శ్రీకంఠకవినావిరచితే అభినవకాదంబర్యభిధే చంపూప్రబంధే చతుర్థాశ్వాసః

ప॥ వాధూలవంశమణినా శ్రీకంఠమనీషిణా విరచితాయాం।
అభినవకాదంబర్యాంసంపూర్ణోఽభూచ్చతుర్థఆశ్వాసః॥

పంచమాశ్వాసప్రారంభః

ప ॥ అస్తంప్రయాతిసవితర్యుదితే శశాంకే ప్రౌఢే ప్రదోషసమయే పృథివీశసూనుః । తస్మిన్వనేచ శశికాంతశిలాతలస్థః కేయూరకం విధృతపాదమవోచదేవమ్ ॥ ౧ ॥ యావత్సఖివయమముత్ర పరాపతామస్సాధారయిష్యతి నిజానిఽమసూంశ్చతావత్ । ఆలోలతారక మధీరమృగేక్షణాంత

ద్రక్ష్యామి కిం పునరపి ప్రకటం ప్రియాస్యమ్ ॥ ౨ ॥ గ ॥ ఏవమభిహితవ
న్త మేన మేవమయమకథయత్ ॥ ౩ ॥ ప ॥ రోమాంచ స్తచ్ఛరీరం క్షణమ
పి న జహాత్యాయతశ్వాసవాత స్తద్వక్త్రే జాగరూకో హృదయమపి భవత్సం
గమాశా రుణద్ధి । నక్షామ్యత్యేక కావస్థితి మరతిరహో రాత్రిమున్మీలితాక్ష్యో
రక్షేత్తాం జాగరో యం ధరతి హి సతతం జీవితం కంఠదేశః ॥ ౪ ॥ తదిదానీం॥
సఖీజనైః పరిజనైరపి దేవ్యాః ఫలం కిము । దేవ ధైర్యం సమాలంబ్య ప్రస్థా
తుం యత్నమాచర ॥ ౫ ॥ ఏవం వదంతం తమసౌ విసృజ్య విశ్రాంతయే
మానవదేవసూనుః । కాదంబరీదర్శనలోలచిత్తః ప్రయాణచింతాం స్వ
యమావివేశ ॥ ౬ ॥ గ ॥ కథమహమిదానీమనవాప్త జననీజనక నిదేశః ని
రంకుశ ఇవ నగరాన్నిర్గమిష్యామి స్వకార్యాత్ నిర్గతస్యాపి కీదృశీ మే
కార్యసిద్ధిర్నిజభుజశిఖరాదవరోప్య ధరాభరో పి ధరాభుజా మయ్యేవ
యదయమారోపిత స్తదనివేద్య ప్రస్థానం సంప్రత్యసాంప్రతం కథమపి
యది గమిష్యామి తదాకోపితః పితా స్థిరస్వభావతయా తటస్థ స్తిష్ఠేన్మ
దేకసుతా మాతా తు మామపశ్యంతీ మత్స్నేహ ప్రేమ్ణా కింతాతం తా
పయిష్యతి నివేద్య నిర్గమనే తు సచతురంగబలం సమహీపతికులం స
పౌరజాలం మహీమండలమేనమామసంశయమనుసరేత్తదా క్వ గమిష్యా
మి కథం వా కాదంబరీం ద్రక్ష్యామి కథం వా మదేకాయత్తజీవితాం తామా
నందయిష్యామి కో త్ర ప్రతీకారః కిం కరోమి కమన్యమాశ్రయామి సమా
నసుఖదుఃఖస్స వైశంపాయనో నాద్యాప్యాగత ఇతి నితాంతం చింతయైవ ని
శీథినీం తాం నినాయ ॥ ౭ ॥ ప ॥ స్కంధావారస్సహిదశపురీమాగతస్సం
ప్రతీతి ప్రాతశ్శృణ్వన్నవనిపసుతః కించిదుత్కంఠమంతాత్ । సిద్ధిం సద్యః
కరతలగతాం విద్ధి పర్యాగతస్స వ్యద్యద్వైశంపాయన ఇతి ముదా ప్రాహ
కేయూరకం తమ్ ॥ ౮ ॥ అద్యత్వాం స్వతఏవ దేవస్సదతి ప్రస్థానమత్యాదర
స్తత్రాంవా వినివేదయామి గమనానుజ్ఞాం ప్రదేహ్యాశు మే । గత్వాహం
ప్రథమం త్వదేకశరణాం కాదంబరీం ప్రీణయా పేవ్యనాం త్వద్గమన ప్రవృత్తి

కథయేత్యాహస్మ కేయూరకః ॥ ౯ ॥ శ్రుత్వాతతోఽపి కేయూరకవచోమధు
నా చింతితం సాధయ యాహి త్వామేషా పత్రలేఖాప్యనుసరతు మదాభ్యాగ
మప్రత్యయార్థమ్ । ఇత్యుక్త్వా మేఘనాదప్రథమమసి మయాస్థాపితః ప
త్రలేఖామానేతుం యత్రభూమౌ మ్రితమిహానయతాం వేవధూమింత్వమే
తౌ ॥ ౧౦ ॥ ఇతి మేఘనాదమభిధాయ పార్శ్వే తత్త్రపయావనమ్రవదనాం
శుచిస్మితామ్ । దిశమేనిదేశమితి మంజుభాషిణీం నిజగాద సోయమితి పత్ర
లేఖికామ్ ॥ ౧౧ ॥ నహి కలయ శరీరరక్షాక్రియాయామపేక్షాం మనాక్క్వ
చిదపి పరమేకాకావస్థితిం మాకృథాః స్త్వాంపథి । అపరిచితపథేన కేనాపి నో
పత్రలేఖే వ్రజ ప్రదిశ నహి కదాప్యవిజ్ఞాతచిత్తాయ మత్త్వాన్తరమ్ ॥ ౧౨ ॥ గ॥
నిర్గతే చ తదనునిదేశమధిగమ్య సపత్రలేఖే కేయూరకే స్కన్ధావార
వృత్తాన్తవిశదీకరణాయ వార్తాహరం విసృజ్య చిరనిరీక్షితసచివసుతప్రత్య
భిగమనాదేశమాసాదితుమాసాద్య జనకాభ్యాశం క్షితిపతిమండలనక్షత్ర
సార్థమధ్యవిద్యోతమానం తారాపీడతారాధిపం చలచ్ఛిఖండమండల
శ్చన్ద్రాపీడః ప్రాణంసీత్ ॥ ౧౩ ॥ వ ॥ ఏహ్యేహీతి పురః ప్రసారితక
రస్సంశ్లిష్య పుత్రం దృఢం రాజా సాదరమున్నమయ్య చుబుకం దృష్ట్వా ము
ఖాబ్జం చిరాత్ । మాముద్వాహవిధిత్సుమాకలయ తే తన్వీం సుతస్యాసితా
క్ష శుక్రశ్రేణిరసావితి స్వసచివం ప్రాహ ప్రహృష్టాన్తరః ॥ ౧౪ ॥ దేవా
శేషకలాకలాపనిపుణే నిర్వర్తితాశాజయే ప్రోద్యద్యౌవనసుందరే తవసు
తే కింవావశిష్టం వద । తస్మాదద్య సుచింతితో హి భవతా తత్పాణిపీడోత్సవ
స్త్వేవం మంత్రిసమీరితే సహసుతేనాంతఃపురం ప్రాపసః ॥ ౧౫ ॥ గత్వా
తతః కిలవిలాసవతీనికేతం ప్రత్యుద్గతాం ప్రణయినీం ప్రసమీక్ష్య దేవీం ।
మందస్మితోజ్జ్వలకపోలతలో నృపాలస్సానందమేవ మథ తామవదత్ప్రగ
ల్భః ॥ ౧౬ ॥ ప్రియే పుత్రస్త్యైషాతనురభినవాశ్మశ్రుసరణిర్వివాహార్థం
హ్యేవాం సుదతి కిమథత్వం కథయసి । సుతోఽపద్యప్రీతి స్తనయదవచనా సీతి
నృపతిర్వదన్నర్మప్రాయం వచనమథ గేహం నిజమగాత్ ॥ ౧౭ ॥ గ ॥

తదను చంద్రాపీడోపి వైశమ్పాయనప్రత్యుద్గమనాయ శుకనాసమాత్ర లబ్ధనియోగః మాతృమందిర ఏవ తం దినసంపినీయ నిశాకరవిశదకరనికర విశదీకృతదశదిశావకాశాయాం నిశాయాం యామద్వయాతీతాయాం నిజ నిదేశానుపదమాధ్మాతశంఖనినాదసమాకర్ణనద్విగుణీకృతప్రయాణోత్సాహః పరిష్కృతేంద్రాయుధపశ్చిమాంగః పరితఃపరివీతాపరిమితపృథ్వీపతిపుత్రపరివారః ప్రస్థాయ బహిర్నగరం రింఖదభంగురతరంగపరంపరా రౌద్రాకృతిం శిప్రాసరితముత్తీర్య దశపురగామినం పంథానమవలమ్బ్య యోజనత్రితయమచిరేణైవ విలంఘయామాస ॥ ౧౮ ॥ వ ॥ వాతేవాతితుషారబిందుశిశిరే చంద్రోపరంధూసరే నిస్తేజస్విషుతారకాసముదయోపాత్తోదయే పూషణి । స్కంధావారమదూరమాగతమసౌ దృష్ట్వా ప్రహృష్టఃపరం వైశమ్పాయనదర్శనాయతరసా ప్రావిక్షదభ్యన్తరం॥౧౯ ॥ తత్ర కిలాసౌ ప్రవిశన్నేవ ప్రదేశే కస్మిన్వైశమ్పాయనో నివసతీతి నిజానుయోగాన్నితాన్తనిశ్చలదీననయనయుగళనిరర్గళనిర్గళితబాష్పధారాపూరకలుషితవదనకమలాభిరపరిచితాభిర్వనితాభిః కింభద్రపృచ్ఛసి కుతోఽస్మిన్దేశే వైశమ్పాయన ఇతి నివేద్యమానః ఖిద్యమానమానసః కిమిదమత్యాహితముపనతమితి చిన్తయన్నకాంక్షదపిపృచ్ఛన్మూక ఇవ కటకమధ్యమాసాద్య తత్క్షణమనుగతరాజపుత్రలోకేంచంద్రాయుధాద్యభిజ్ఞానాదాగతో దేవశ్చంద్రాపీడ ఇతి ససంభ్రమమాగతానాం యుగపద్దారచితనతీనాం నరపతీనామాననాని నిరీక్ష్య కుత్ర వైశమ్పాయన ఇతి ససాధ్వసం తానప్రాక్షీత్ ॥ ౨౦ ॥ వ ॥ దేవాత్రావతరత్వద స్తరుతలే సర్వం యథావస్థితం వృత్తాంతే వినివేదయామ ఇతి తచ్ఛ్రుత్వైవ సమ్మూర్ఛితః । పశ్చాత్తైశ్శిశిరోపచారనిరతైస్సంజ్ఞాంతరాలమ్బితః ఖిన్నశ్శుష్కాధరదచ్ఛదోనతశిరాస్సోఽయం జగాద శ్రీమాన్ ॥ ౨౧ ॥ తథాహి ॥ గతే మయి భయజర్జరం రణమభూత్కిమేవంవిధం కిమప్రతినిధిర్మహానభవదాశు శారీగదః। ఇతి క్షితిభృదాత్మజే వదతి తేపి బద్ధ్వాంజలీన్ధ్యాతిశరదాంశతస

హిశరీరమిత్యబ్రువన్ ॥ ౨౨ ॥ ౫ ॥ తస్మిన్నపి జీవతి వైశమ్పాయనఇ
త్యమృతసమ్మితం యుష్మల్లపితమాకర్ణ్య ప్రత్యుజ్జీవితాస్మి కథయత కు
త్రదేశే నివసతి కథమేకాకినముత్సృజ్య యూయమాగతాః కథంవా స
ప్రసభమానీతఇతి సభయమాపృచ్ఛమానే దేవనిర్గతే త్వయి యత్ప్రవృ
త్తం శృణు తదఖిలం తస్మిన్దినే తత్రైవస్థిత్వా పరేద్యురుజ్జయినీగమనస
మ్ముఖేనా యామనీకిన్యాం పురాణప్రథితప్రభావేతస్మిన్నచ్ఛోదసరసి
స్నాత్వా తత్తీరభాసమానే సిద్ధాయతనే భగవన్తం భవానీకాన్తం ప్రణ
మ్య గమిష్యామఇత్యభిధాయ వైశమ్పాయనస్సాకమస్మాభిఃపదాభ్యా
మేవ తదచ్ఛోదసరస్తీరమగచ్ఛత్ ॥ ౨౩ ॥ తత్రచ సురభిళాచ్ఛోద
సరస్సరసతరసరసిజసముదయపరాగపరిమిళవళికుల కలకలముఖర శిశిరస
మీరకిశోరబన్ధురే కుత్రచిల్లతామందిరే నిశ్చలనిబద్ధదృష్టిరుపవిశ్య బా
ష్పధారాపూరపూరితేక్షణః క్షణమధోముఖీభూయమూకఇవనిరుద్ధాలాప
స్తద్దేశరామణీయకవైభవజనితవైకృతాశంకిభిరస్మాభిర్బహుధాబోధితో
ప్యనాకర్ణితాస్మద్వ్యాహారఇవ కిమపి ప్రత్యుత్తరమదత్వా తమేవల
తామంటపమనిమిషలోచనః కేవలమాలోకయామాస ॥ ౨౪ ॥ తతః ॥
ప ॥ ముహురాగమనాయయాచితః పరుషంవాక్యమిదంజగాదసః । బ
హుభిఃకిమిహోదితైర్వృథా వ్రజతద్రాగ్ఘునాయథాగతమ్ ॥ ౨౫ ॥అ
పిచ ॥ నయుష్మాకంవాక్యం విశతికిలమత్కర్ణవివరం వృథాయంనిర్బం
ధఃపరవశమిదానీంమమమనః । సమేచంద్రాపీడాననసరసిజాలోకసు
కృతం తదాప్తుంయాతేత్యాసమితపద్యౌమానమభజత్ ॥ ౨౬ ॥ ఉత్థా
యాథలతాగృహేషుసరసీతీరేషు దేవాలయే తస్మిన్వృక్షతలేషు నష్టమివసో
న్విష్యన్నిమప్యగ్రతః । తత్రాన్యత్త్రఇవభ్రమన్బహువిధాంశ్చోత్వాన్స్వద
భ్యర్థనామాహోరేభిరుదిన్వ్యథత్రగళితైయామద్వ్యసేకృచ్ఛ్రితః ॥ ౨౭ ॥
రాత్రిందివంతదిదమప్యతమీక్షమాణాస్థిత్వావసత్రయమభానయనేని
రాశాః । సంస్థాప్యతత్రకతిచిద్వయమాప్తభృత్యాన్నిర్జ్ఞప్తుమద్యభవదం

శీకమాగతాస్స్నః ॥ ౨౮ ॥ ఏవంచంద్రాపీడస్స ప్రేష్ణపికదాప్యశఙ్కనీ
యంతత్ । వైశమ్పాయనచరితంశ్రుత్వాచింతామవాపచలచిత్తః ॥ ౨౯ ॥
తథాహి ॥ వైరాగ్యోదయకారణంమతిమత స్తస్యాద్యకింవాభవేత్కించకే
నాపిచకారణేనకుపిత స్తస్మిన్పితామ్బాపివా । కేవాన ప్రణమంతిమామివ
తమప్యద్యాసనీపల్లభాగ ప్రాయస్స వల్పనిమిత్తతోనవికలీభూయాదయం
ధీరధీః ॥ ౩౦ ॥ అపిచ ॥ గార్హస్థ్యేనపరిష్కృతం నచసుతోత్పత్త్యాకు
లంవర్ధితం నైవారబ్ధమనేనపాపహరణం యాగాదికంకర్మచ । స్నిగ్ధా
నోపకృతాఃపరంగురుజనాభక్త్యానసంతోషితాస్తైనైతత్కిమకాండఏవ ర
చితంకోయంవిధేరక్రమః ॥ ౩౧ ॥ గ ॥ ఇత్థమతిమాత్రచింతాసంతతిసం
పాదితచేతఃపీడశ్చంద్రాపీడః ప్రచురపరితాపం పరిత్యజ్య పార్థివప
టలముత్థాయ తస్మాత్తరుతలాదచిరనిర్మితమనేకవిధరాజభోగోపకరణోప
స్కృతంభూతలగతమివ వ్యోమయానమహారభాసమానం కిమపి కాయ
మానంప్రవిశ్య తన్మధ్యద్యోతమానం నిజనివాససదనమాసాద్య తత్క్షణ
మపనీతకంచుకశిరస్త్రాణాదిపరికరః పరితఃపరివీతప్రచురపరితాపవిషణ్ణగ
ణికాజనశోణపాణిపఙ్కజపరివీజ్యమానప్రకీర్ణకపవనపరిహృతాగమన
క్లేశః నిశాజాగరణమ్లానోపి పరిత్యక్తస్వాపః పునరప్యేవమచిన్తయత్॥
తథాహి ॥ అహమిదానీం తనయవిరహఖిన్నమానసా మనోరమాశుకనా
సా వనాశ్వాస్య కిమితఃప్రదేశాద్యాస్యామి ఆహోస్విత్పునరపి పురీం
ప్రాప్య ప్రాప్తతాతాదేశః కింగమిష్యామిఅథవా మద్విరహచకితః పి
తా యదినమామాదిశతి తదానయనాయ తదాహం కింకరోమి అథవా
వైశమ్పాయనవిశ్లేషముత్పాద్య తద్గత్యన్వేషణచోదనామిషేణ మామపి
కాదంబరీసమీపమానయతోవిధేః కిమిదం విలసితం యద్యేవం తదాన
యనాయ ప్రయాంతం మాం నామ్బానతాతో నమనోరమానశుకనాసో
పి నివారయిష్యతి తదవశ్యమచిరాదేవ కాదంబరీవదనవనజవిలోకనా
నందం సహవైశమ్పాయనదర్శనానందేనానుభవిష్యామీతి ॥ ౩౩ ॥ ప

తత స్తపనమండలే గగనమధ్యమాసేదుషి ప్రకల్పిత సుభోజనస్సహాసు హృద్భిరుర్వీధవైః । ప్రపద్యజలమంటపం తరణితాపశాంత్యై తదాసతం దివసమేకక గకథమపి వ్యతిక్రాంతవాన్ ॥ ౩౪ ॥ గ ॥ తదను సాయంత నసమయాతపశోణాయమానసకలదిశాముఖే నిశాముఖచతస్మిన్నిర్గత్య నిజనివాసనికేతనాజ్జటాశౌ సవయోభిస్సహ సర్వంసహాపతిభిర్వేశమ్పా యనవార్తయైవ కంచిత్సమయమపనీయ త్రియామాయాం ద్వితీయఏవ యామే యాతవ్యమతస్సజ్జీకురు సకలమపిసాధనమితిబలాధికృతమాదిశ్య పరిత్యక్తా శేషరాజమండలశ్చంద్రాపీడస్స్వశయనసదనమాససాద ॥౩౫ తతః ॥ ప ॥ ప్రకటీభవతి ప్రభాతకాలే చిరదృష్టోజ్జయినీవిలోకనో త్కైః । చలితో౽థసహాఖిలైరనీకైస్సవివేశోజ్జయినీమపేతహర్షః ॥౩౬॥ గచ్ఛన్నాజపథేనగద్గదరవైస్సజ్కీర్త్యమానంజనైర్వైశమ్పాయనవృత్తమే వపరితశ్శృణ్వన్నసౌదుఃఖితః । బాహ్యస్యైవజనస్య సేయమధికం దీనాద శాకింపునస్తత్పిత్రోరితి చిన్తయన్ ప్రభుగృహద్వారాంతికంశిశ్రియే ॥ దేవీయుతఃప్రభురగాచ్ఛుకనాసగేహమేవం నిశమ్యవచనం ప్రతిహారకా ణామ్ । గత్వాసతత్రతదగారసమీపవర్తీ దీనాన్యరుంతుదవచాంస్యశృ ణోత్తదైవమ్ ॥ ౩౭ ॥ తథాహి ॥ మదఙ్కలాలనోచితోసిబాలఏవవత్స హాత్వమేకక గకథంస్థితో మహావనేతిభీషణే । శిరీషకోమలాంగతత్రకేన తల్పమాస్తృతంశరీరరక్షణంతవాత్రకేనవాప్రకల్పితమ్ ॥ ౩౮ ॥ తవా గతస్యోపయమంవిధాయ విలోకయిష్యామివధూముఖాబ్జమ్ । ఇతిస్థితా హంవిధినాత్వదంత్యమ్ముఖాబ్జసందర్శనమప్యపాస్తమ్ ॥ ౪౦ ॥ అపిచ ॥ని వస్తుంయత్రేచ్ఛాస్ఫురతితవతత్రైవనయమాంభవన్తంసన్త్యజ్య క్షణమపి నచప్రాణిమికిల । కుతస్సేనైష్ఠుర్యంసకృదశరణాంపశ్యజననీం కృపా చం ద్రాపీడేనిరతిశయమైత్రీతవగతా ॥ ౪౧ ॥ గ ॥ఇత్థమతిమాత్రప్రత్యగ్ర పుత్రవిరహకాతరయా ముహుర్ముహుర్విలాసవతీ సమాశ్వాసితయా మ నోరమయా సమీరితాని పరిదేవనాని నిశమ్య కథంచిదభ్యన్తరమావిశ్య ల

జ్ఞానతేన శిరసా దూరాదేవ విరచితవందనం నిజనందనంనిరీక్ష్య కుమా రసహజాఖిలు తె సహోదరప్రీతిరేతస్మిన్నిదానీమనుచితం మిత్రస్య తె భ్రాతురుదన్తముపలభ్య భవదనౌచిత్యమాశఙ్క్య తె మదీయమిదం హృద యమిత్యాచక్షాణే క్షోణీపతౌ విషాదక్రోధాంధకారితవదనః పరిస్ఫు రితదశనవాసాశ్ఛకనాస స్తత్క్షణమేవముదీరయామాస ॥ ౭౨ ॥ తథాహి॥ ప ॥ రాజన్యాస్తాసుధాంశౌ సవితరితిమిరంపావకేశీతలత్వం పారావా రేపిశోషోదినమపిరజనౌసజ్జనేష్వప్రియోక్తిః । శేషేసమ్భావ్యతేచెదవ హనమవనేరత్ర దోషస్తదానీం తస్యశ్రీరస్యదోషాద్గుణినమపి సుతం భావయస్యన్యథాత్వమ్ ॥ ౭౩ ॥ నిర్లజ్జాఃకులదూషకాఃకృతపరక్లేశాస్సు హృద్ద్రోహిణో యుక్తాయుక్తవివేకశూన్యహృదయాఃపాపాఃకృతఘ్నా శ్చతాః । జాయంతేపితృశోకదాఃకిలసుతాఃపాపాత్మనామీదృశాస్తత్కో పీదృగపుణ్యవానయమపిక్లేశాయజాతస్సుతః ॥ ౭౪ ॥ అపిచ ॥దేవస్తారా పీడోమయికుప్యేదితినశంకితంతేన। చంద్రాపీడాయకథంద్రుహ్యామీత్య పినచిన్తితంహృదయే ॥ ౭౫ ॥ కించ ॥ కీరస్తిర్యగపిస్వగోత్రరిజనేబధ్నా తిమైత్రీందృఢాం సంతోషాకలనాదముష్యసఫలశ్శిక్షాప్రయాసో భవే త్ । దైవేనాచరితం సమస్తమమునా తద్విస్మృతంద్రాక్తతః కీరత్వంభ వితవ్యమేవనియతం తస్యప్రమత్తస్యహి ॥ ౭౬ ॥ భువికర్మణిహిప్రవ ర్తంతె స్వహితాయాన్యహితాయవాజనః । త్యజతస్సకలానముష్య తద్గమి తాస్మద్వ్యసనస్యనద్వయమ్ ॥ ౭౭ ॥తెనైవంకిన్వకారిత్యపతరతిమతిర్హా ద్యమేబోధమార్గం ప్రాయోస్మాన్శోకదీనాన్కలయితుమభవత్పాపిన స్తస్యజన్మ । ఇత్యుక్త్వోద్బాష్పదృష్టించలదధరదళంక్రుద్ధమేనంసదృష్ట్వా తారాపీడస్తదానీమితిమృదువచనంభీతభీతోజగాద ॥ ౭౮ ॥ తథాహి ॥ బాలానాం జనకాశిషస్తువరతాం కోపాఃపరంశాపతాం యాంతి చాక్త దహం బిభేమ్యతిరుషం వత్సేవృథామాకృథాః । బుద్ధ్వాతద్వ్యసనకదా వ్యనుచితం వైరాగ్యహేతుం తతస్సర్వంకర్మవిమృశ్యతత్రతుయథా యు

క్తుంకరిష్యామహే ॥ ౪౯ ॥ ౫ ॥ ఇతిసమీరితంనృపతిభాషితం నిశమ్య
దేవ యదనేన ప్రియసఖమపి పరిత్యజ్య యువరాజమస్య(త్రా)ప్యస్థితామి
త్యేతదేవ నిష్కృన్తతి మే మర్మాణీతి నిరూపయతిశుకనాసే కశయేవ తద్వ
చసా తాడితశ్చంద్రాపీడః కలితాంజలిరార్యమామకేనైవ దోషేణ నాగ
తో వైశమ్పాయన స్తదద్య తదానయనాయ దాపయతు తాతేన మె గ
మనాభ్యనుజ్ఞామచిరాదేవ తమానయిష్యామి సహామ స్తరేణ తమానేతు
మపరశ్శక్నోతీతి మయాపిజన్మనః ప్రభృతివినా వైశమ్పాయనేన కదాభు
క్తం తదాస్థితం కదాక్రీడితం కదాసుప్తం కదాయాతమత స్తమానీయ
తత్పరిత్యాగదోషశుద్ధిమభిలషామీత్యభ్యర్థయామాస ॥ ౫౦ ॥ తదను
చంద్రాపీడవదనవనరుహవినివేశితదృష్టావేవ దేవప్రస్థాతుమసౌ విజ్ఞాప
యతి యువరాజః కిమాజ్ఞాపయసీత్యాపృచ్ఛమానే శుకనాసే మానవపతి
ర్ముహూర్తమధోముఖీభూయ కిమపి చిన్తయన్నార్యశుకనాసవత్సస్య వి
వాహవిధిం విధాయ వధూవదనవనజ విలోకనానంద మచిరాదనుభవి
ష్యామీతి చింతయత్యేవ మయ్యంతరాయకారిణ్యన్తరాపాతితా వి
ధినా వైశమ్పాయనవార్తా కించ యదభిహితం వత్సేన సహామన్తరేణ
తమన్యశ్శక్నోత్యానేతుమపిచ వినా తేనాత్ర స్థాతుమహమపినశక్నో
మీతి తదపి యుక్తమేవ తదానయనాయ ప్రయాన్తమేనం నవిలాసవ
త్యపి నివారయిష్యతి తదనేన సుముహూర్తేమాహౌర్తికానుమత్యా
యాతవ్యం వత్సేన తదద్యప్రస్థానసువిధానం కారయిత్వావ్యఇత్యభిధా
య శుకనాసం సబాష్పశ్చిరం నిజకుమారంనిరీక్ష్య సవిధమాహూయతత్ర
పావనతమేనంపాణినా పరామృశన్ సమాసాద్యాభ్యన్తరంసమనోరమా
యై నివేదయనిజామ్బాయై గమనోద న్తమిత్యాదిశ్య సహశుకనాసేనస్వ
సదనమాససాద ॥ ౫౧ ॥ నరపతినిదేశానుపదముపేత్య జననీభవనంప్రవి
శ్యచ మాతరం సాదరం నిజదర్శనద్విగుణితసుతవిరహవిషాదవిక్లబామా
లోక్య మనోరమామంబగురునిదేశాద్వైశమ్పాయనానయనాయ ప్రతి

ష్ఠానుమవిశంకం విజహీహి మామచిరేణైవ తమానయిష్యామీత్యాపృచ్ఛ్య
మానే మానవేశసూనౌ తాత కిమర్థమసి నిజనిగళమసనివేదనేన మామా
శ్వాసయసి మమతు కోఽపి శేష స్తస్మిన్నపి పశుపతినిగళభ్రంశనస్యాపి కఠిన
హృదయం తమేవైతమపశ్యంతీ గిరౌవాసయోశ్చాసన్నచసవిలోకిసమపి ఓఘా
లీభవేదత స్తవమద్య మామోహానాయాత్ప్రయచ్ఛ్యత్యత్యభ్యాగమారేణైకేనా
స్యావాంభవాంపః పుత్రవత్యావిలపదంతీమేవమనోరమాం విలాసవతీ స
రభసమేవం వ్యాజహార ॥ ౫౨ ॥ వ ॥ సఖితవమమ స్త్రైవ యత్త్వయోక్తం
తథాపి ప్రియసఖి దేహాశా కమప్యేవ శ్యస్యమాణః । జగదేవమమను
మేవం వాదయిస్యస్యక స్మాద్వీరగమనసి దేశయాత్వయం మావిషీద ॥ ౫౩॥
ఆవాభ్యామపి పుత్రయుగ్మ వియోగాన్త శోకాసుఖాతస్సమః పక్తృభిః త్రవి
యోగదుఃఖమలినం వత్సస్య దృష్టం కదా । తస్మాద్వ్యర్థత్వయమిత్యుదీర్య స
సఖీ దేవీస్వగృహంగతా సోఽయం వాత్సనికేతమేత్యాగతా కౌనేమహారహస్యక్ష
వాణ ॥ ౫౪ ॥ సుదినం శ్వోభావి ప్రతీక్ష్యతాం శుకనాసం యస్య సంయచ్ఛ్య
ఛ్యతే । ఇతి తేయువరాజచోదితాః ప్రభుస్పృష్టాంగకస్స్తథైవ ॥ ౫౫॥
తతః ॥ కథంచిదస్మిన్నత్యాన్తదినమసకలావాసాయత్యస్తశైలం గతాయాం సం
ధ్యాయాముదయతి శశిన్యాగతాయాం నిశాయామ్ । తదాతం ప్రస్థాన ప్ర
ణిధికరణాయాగతం ప్రేక్ష్య పుత్రం గళద్బాష్పా దేవీ ప్రణయమధు
రాం భారతీంవ్యాజహార ॥౫౬॥ మమ నిపీడాయాద్యకృత్యభవదిమత్యస్య
గమనా న మోదం దాత్రీపిత ప్రసమాగమనేపద్యగభవతే । సజానేక్షో శోకాను
స్మృతినితరాంపక్షిణాభూట్ ఏ పితుంసత్యాం మేస్పృహయతి మనశ్చో
షితుమపి ॥ ౫౭ ॥ పూర్వసన్నాగమసన్ని విలంబం తూర్ణమేవసఖిస్వ
సరేహి । ఇత్యుదిత్రమవలోక్యనిజామ్బాం ప్రత్యువాచ పృథివీస్వపతః
నుః ॥ ౫౮ ॥ పూర్వం స్థితోస్మి హిదిగస్త జయయాత్రిసంగాదేకైవసంప్రతి తదా
నయసప్రియం మె । ఏష్యామి తూర్ణమమునా సహ మా విషీదేత్యాశ్వాస్య
తాం ప్రణత మెపిత్రాగేషం మావ ॥ ౫౯ ॥ ప్రణతమముమముం రాస్త్రాశ్ల

మాలింగ్యసూనుం గళదవిరళబాష్పఃపార్థివేంద్రశ్శశంస । గుణినమపి సుతంవేత్త్యన్యథామామదోషం జనకఇతిశుచి త్రైమాపిషీదాద్యపత్సు॥౬౦ ఆబాల్యాత్సుపరీక్షితో౽సినితరాం శ్లాఘ్యో౽సిస ద్భిర్గుణైస్తైస్స్వాభిస్తతప వతేర్పితమిదం రాజ్యంనవాత్సల్యతః । కృతోద్వాహమథప్రయామిప నమిత్యాశాతుభగ్నాద్యమే ద్రాగాగత్యపునఃప్రపూరయతుతాం సో౽స స్సుహృత్సంగతః ॥ ౬౧ ॥ ఇత్థంనిగద్యజనకేనచిరాద్విసృష్టః ప్రాప్య ప్రణమ్యశుకనాసమసౌసభార్యమ్ । ఇంద్రాయుధంతమధిరుహ్య పురీం విహాయ శిప్రాతటేతృణకుటీమవిశన్ప్రతస్థే ॥ ౬౨ ॥ గ ॥సతాపద్గవ్యూతితృతయమాత్రమధ్వానమతిక్రమ్య కుత్రచిదనుకూలతృణపయసిప్రదేశే నివాసమారచయ్య క్షణమవాప్తస్వాపః పునరప్యుత్థాయప్రస్థితః పథ్యేవంచిన్తయామాస ॥ ౬౩ ॥ తథాహి ॥ వ ॥ ప్రపన్నో౽హంవైశమ్పాయనమథమదాలోకముదితాం మహాశ్వేతాంద్రక్ష్యామ్యథతదటవీస్థాపితబలః । తయాసాకంయాస్యామ్యహమథతుగంధర్వనగరీం ప్రతీచ్ఛన్గంధర్వైస్స్వపదిరచితానంజలిచయాన్ ॥ ౬౪ ॥ తతః ॥ వియోగకృశవిగ్రహామపినితాన్తరమ్యాకృతిం మదాగమనవార్తయాప్రముదితాం సఖీష్వీక్షణామ్ । సరోజశయనాన్తరాత్సరయముత్థితామాగతాం మదేకశరణాంవ్యథోద్ధురాకరోమికాదంబరీమ్ ॥ ౬౫ ॥ గ ॥ ఏవమేవసాంజలిబంధైస్సకంఠాలింగనేన మదలేఖాపత్రలేఖా కేయూరకాంత్సమ్భావ్య మహాశ్వేతాప్రతిపాదితపాణిగ్రహణనిర్ణయసమాకర్ణన సంతుష్టసఖీజనప్రకల్పితవైవాహికప్రసాధనాయాస్తస్యాః పాణిగ్రహణమంగళానన్తరమనుభూయ తామ్బూలపటవాసకుంకుమకుసుమధూపదీపికాది పరికరభాసమానం విలాససదనమనయాసహప్రవిశ్య మణిమయమంచోపరిశయనేశయనే క్షణమాసీనస్త్రపావనతవదనారవిందామనిచ్ఛంతీమపి ప్రసభమంకమారోప్య దృఢతరగ్రథితామపి నీవీమున్ముచ్య లజ్జాముకుళితే చుంబన్నయనయుగళే యథేచ్ఛమదనీయమధరామృతం పాయంపాయం నిరతిశయ

మహాశ్వేతాసనగోచరమనుప్రాప్య సమ్యగ్గుణం తదను తదనుమహాశ్వేతా వై
శంపాయనమపి మహతీం భావాం నాస్తి హాయిష్యామీతి నిని శ్చయిన్మైవాం
యం సక్తం మనసాహంత్ ॥ ౬౬ ॥ వ ॥ ఇతి సంగ్రామయుమాసోత్రి గమనవి
ఘ్నకాలేత స్సాసపిసకలదానశీలం పిపింత్రాన్గాలంశాముఖః । ప్రతిపక్షణాసము
న్నిషిద్ధగుణ నిచ్ఛుటాభిషేకానియోగఖనదారుణాపన్నివన్య మగ్నసమాగమః ॥
సాయంటీపసదేపిత్తృసమయోద్యాగ్నిపనశాంత్యర్థస్యా... దంబర్యపభోగ
వైభవశలధ్యానెనచానుష్ఠణుః । వైశంపాయనదిస్థయాపిచతదా కత్రా
ప్యలబ్ధాన్విష్టిత్రిం గచ్ఛన్నైనపదన్వత్తే నిపుణ స్తం మేఘనాదం తతః ॥ ౬౭ ॥
వైశంపాయనవృత్త మేవ గమ్యన్ప్రాక్ప్రత్రితఖాగతః పృన్మై స్త్రితు మేఘనా
దత తఇత్యృశ్మిన్నము..స్పృచ్ఛతి । దేవాసంభవద్యాశ్ముయాసహాలమ్యా కేయూ
రకః తత్రిసం త్యక్త్వా గచ్ఛమి ... కునాస్యపఘున జానెకి లతాన్యహాన ॥ ౬౮ ॥
గ ॥ తదను సతాపత్తథావిధసమాగమమపీయుస... ప్తకాదంబరీ విరహా
మాయమానమానసస్సప్తయన్నైవ మేఘనాదేన త్వరితగతిసత్వాదితి
హ్రాదయమోదమచ్ఛోదమాసాద్య సమంతతస్సమాపితా స్థిస్థగుభపంతః
కిచాంచిదసౌపద్యస్తానాలక్ష్య వైలక్ష్యాత్త్రిరోహితోభవేదిత్యగ్నివారానా
దిశ్య స్వయమేక ఏవ ప్రవిశన్నత్య..తరమన్వగతవప ఏరుమూలేషులతా
శాలాసు శిలాతలేషు చ సర్వత్ర విచిత్య కుత్రాపి తమపశ్యన్నుద్గతనిర్వ్వ
యో పాపశాపాశాక్తృషహ్యమాణమానసః కదాచిదెలస్య స్వజ్ఞానస్యాహ శ్వే
తాశ్రమస్తామపాృచ్ఛ విజ్ఞాస్యామీతి నిశ్చిత్య ... కస్థాపితా
ఖిలస్సైనికః పరిమితపరివారః ప వాఘ్యమొనర ... మహాశ్వేతా పరిగృహ్య
ద్వారదేవ శిలాతలోపవిష్టా ... ధారాము..షితదృష్టియుగ
ళాం ... తరపవలదిస్య స్తవాం ... పల్లవయా ... చిత్రాధిక
తరసింతాం తదళి కావిస్ఫుదవిగ్రహం ... శ్వేతాం మహాలోక్య చకితాంత
రాత్మా సముపవిష్టా తదళికాం కమొదస్య ప్రాక్షీత్ ॥ ౩౦ ॥ తత ॥
వ ॥ తస్య ... చదాస్య ... ప్తైన తం సపరాత్మజ

వీక్షమాణా । మామేవపృచ్ఛసకలంశృణుతేవదామీత్యద్యాభషద్దృష్టిర
పదత్స్వయమేవదీనా ॥ ౭౦ ॥ కేయూరకాద్ధ్వనతతిగమనంనిశమ్యయాస
త్రపాధోముఖి మమాశ్రమమాశ్రితాస్మి । తావద్ధ్వనత్సమవయస్కమధీగసే
త్రంకంచిద్ద్విజాతితరుణంపురతోఽహ్యపశ్యమ్ ॥ ౭౧ ॥ తదాయముపసృ
త్యమామయిసుగాత్రిసరోజనః ప్రపద్యనపయావసంతపసురూపసౌ
ఖ్యంభజేత్ । కిమేతదధునాత్వయాత్వనుచితంతపస్విప్రకృతం తదాశుభవ
తీసుఖం శ్రియతుజీవలోకోచితమ్ ॥ ౭౩ ॥భవేద్యదిభవాదృశీసుఖపరాఙ్ము
ఖీసుందరీ ముధైవజలదాగమోప్యపవనశ్రియస్తాహతాః । వృథా వహతి
మన్మథోధనురధిజ్యమిందుశ్చిరాయదతినిరపత్రపోమలయమారుతోనిష్ఫ
లః ॥ ౭౪ ॥ఇతికథయతితస్మింత్సాహమన్యత్రగత్వాసపదితరళికాంతాం సా
ధ్వసాదిత్యవోచమ్ । సఖికిలచలచిత్తస్యాశయోస్యాస్యథాస్తే మదపరవశ
మేనంచాగ్రతఃప్రేషయేతి ॥ ౭౫ ॥ ౫ ॥అథైకదా నిశీథిన్యాంపరిష్కృత
దశదిశాముఖేషు శశాంకమయూఖేషు నిషేవితనిద్రాయాం తరళికాయా
మప్రాప్తస్వాపతయా సంతాపాద్బహిరాగత్యాత్రైవ శిలాతలేసముప
విశ్య శిశిరతరాచ్ఛాదనసరస్సరసీరుహగంధబంధురం సమీరకిశోరమాసేవ
మానా ధవళితదిగన్తరే నిశాకరే నిశ్చలనిక్షిప్తదృష్టిరనేకధా పుండరీకోద
న్తమేవ సంస్మరంతీ చిరమహమతిష్ఠమ్ ॥ ౭౬ ॥ తదను నిశ్శబ్దపదన్యాసే
పులకితాఖిలసర్వగాత్రే కేతకీదళోల్లసత్కర్ణాంచలే నిస్సరదశ్రుపూర
కలుషీకృతనయనయుగళే సజ్కల్పకల్పితసుదాశ్లేషమనీషయామురా
దేవపురఃప్రసారితపాణిద్వయేనితాంత ప్రవృద్ధాశిశిరశ్వసితశోషితాధరద
ళే దీనే చకితేచపలే నిరపత్రపేనిష్క్రాంతనివిడకేశవ్యకృతవరలోకశ్చ యే
మదనపరతంత్రే ధవళతరచంద్రికాసశాట్టూలాదేవజ్ఞాయమానే తస్మిన్నా
గచ్ఛతి స్వసమీపం భ్రష్టాణతరుణే తదాలోకనమాత్రవిదీర్ణహృద
యాఽధమో కష్టమాపతితముత్థాయమాగత్య కిం రేణాపి యదిమాం పరి
ష్వజతి తదాహమసశ్యమపరాదేవత్యశేయమపుణ్యమిదం శరీరమియం

తం కాలం పుండరీకప్రసాదగమనాశయా ధృతమిదమిదానీమభూన్నిష్ఫ
లమిత్యాలోచయంతీముపసృత్య మామేవమయమభాణీత్ ॥ ౭౭ ॥ తథా
హి ॥ వ ॥ సుమశరసహాయో మాం చంద్రో నిహంతుమిహోద్యతః దుష్కృత
మనేకజన్మసమం సత్యజేన్నరకాగతమ్ । మయి సుభగవాయత్తే యదాయత్త
నోపి తిరస్క్రియాం కుసుమవిశిఖో దుర్భాగ్యమాభాగ్యం హంతుం గణయాద్య
మామ్ ॥ ౭౮ ॥ తచ్ఛ్రుత్వా స్ఫీతకోపాకులమతిరహం తం దృశావీక్ష్య రూ
క్షం పాపిన్ స్తే మూర్ధ్ని వజ్రం సనిపతతి గతో నైవ జిహ్వా విశీర్ణా । నభ్రి
ష్టా వాక్యసద్యః ఫలమనుభవ రే భూర్ల్లదే కష్ట్యానురూపం సాహం సాధ్వీభవే
యం యది పతతు భవాన్ కీరయోనౌ ఖలేతి ॥ ౭౯ ॥ తథా మద్వచనానువ
దం సయువాప్యఖండితమూలతలద్రుమవత్ । గతచేతన ఏవ పపాత భువి
హ్యగతే సుహృదిత్యవదత్ప్రతనా ॥ ౮౦ ॥ ఇతి వ్యాహృత్య బాష్పాంబు
పరిప్లుతముఖాంబుజామ్ । మూకీభూతాం మహాశ్వేతాం నిజగాద నృపాత్మ
జః ॥ ౮౧ ॥ భగవతి పృథా జాతో యత్నస్త్వయా బహుధా కృతోప్యపి చద
యితాసంగః (ప్రాప్తా) త్ర జన్మని నో మయా । ఇతి కథయతశ్చంద్రాపీడ
స్య దీర్ణమభూచ్ఛుచా సరసహృదయం వాత్యాహత్యా యథా ముకుళం
నృప ॥ ౮౨ ॥ మహాశ్వేతే లజ్జాం విసృజ కిమయం నోచ్ఛ్వసితి త్యస్యథా
స్తేన మూర్ధా నంగీ్రవా ఘరతి కిలనో స్ని లయత్యక్షియుగ్మమ్ । వినా కాదంబ
ర్యా వ్రజసి కిమిదం సామ్ప్రతం చన్ద్రసౌమ్య ప్రభో చంద్రాపీడేత్యపి తర
లికా రోదనాత్సాప్యమూర్ఛత్ ॥ ౮౩ ॥ హాహా పాపిని దుష్టతాపసి మహా
శ్వేతే త్వయా కిం కృతం తారాపీడకులం వినాశితమభూజ్జాతా అనాథాః ప్ర
జాః । సేవం తామిహ సేవకాః కమపరం లక్ష్మీః కముద్వీక్షతాం కో భూపేరవల
మ్బనం భవతు హా వాణీ నిరాలంబనా ॥ ౮౪ ॥ అపి చ ॥ ధీరస్యాప్యదయస్య
తోద్యహృదయం హా కాతరస్యేవ తే జాతా నిర్దయతా కుతః పరిజనే కా
మం కృపాహో కపి । ప్రాణాన్ప్రాప్య పున్నహి సుప్రసీద సకృద్వాగ్జ్ఞాపయాస్మాం
శ్చిరాత్తారాపీడధృతాం సముద్వహతు కః క్షోణీం వినా త్వామయి ॥ ౮౫ ॥

ఇత్థం శుచా పరిజనే విలపత్యతీవ హా హేతి మేతదితి తేచకితాః క్షితీశాః । ఇష్ట్రా
యుధోపి నయనామ్బుభరేచ చన్ద్రాపీడాననాబ్జ వినివేశిత దీనదృష్టిః ॥
౫ ॥ తత్ర కిల సమయే పత్రలేఖావినివేదిత చన్ద్రాపీడాగమనశ్రవణస
ముద్భూతప్రభూతప్రహర్షా మహాశ్వేతాదర్శనవ్యాజాదాసాదితజననీజ
నకాదేశా ప్రస్థాయ పురస్తాత్కేయూరకోపదర్శితపద్ధతిః పత్రలేఖావితీ
ర్ణహస్తావలంబా సఖి మదలేఖే పత్రలేఖా కథయత్యస్య దేవ తేన పునః
కఠినహృదయేన మద్దశా మశ్రద్దధానేన తత్పరిజ్ఞానాయ ప్రస్థాపితస్య వ
క్రభాషితస్య సముచితం సంశయ సమ్పాదకముత్తరం హిమగృహే భవ
త్యేవ హసన్త్యా నను ప్రదత్తం మృతాయామపి నప్రత్యేతి మయి కిఞ్చ
మదర్థమియమతితరామాయాసమనుభవతీతి యది జానాతి తదా ప్రథమ
మేవ ప్రయాణచిన్తా వ్యస్త్యై న రోచత ఏవ తదహమిదానీముపసృత్య
పాదపతితమపి నానుగృహ్ణామి న దర్శయామి నాథం కరోమి న చ తవాపి
సాన్త్వనం సంశృణోమీత్యాదికం మదలేఖయా సాకమభాషమాణా తం
దేశమాసాద్య సముజ్ఝిత ప్రాణం ప్రాణనాథం తమాలోక్య పత్రలేఖ
యా సహోద్భూత మూర్చ్ఛాన్ధకారిత మానసా భూతలే నిపత్య చిరాదవా
ప్త చేతనా చన్ద్రాపీడ లపన చన్ద్ర దృఢ నిఖాత నయనామ్బుజా చిత్రరథా
త్మజా వనితాజనానుచితాం భఙ్గిమఙ్గీకుర్వాణా చిరతరమతిష్ఠత్ ॥౬౭
తతః ॥ ప ॥ ప్రియసఖి జహీహ్యేనం శోకం ప్రసీద శుచా తవ స్ఫుటతి హృద
యం చేత్త్వత్ప్రియాస్తదా వద కా గతిః । నియతమచిరాదేవాస్తి త్వాం వి
నానకులద్వయం తదితి మదలేఖోక్తం శ్రుత్వా విహస్య జగాద సా ॥ ౬౮
ఉన్మత్తే హృదయం హి వజ్రకఠినం తాదృక్కథం వా స్ఫుటేజ్జీవన్త్యాః కిల
బాన్ధవా ఇతి మతిః కిం త్వైర్మ్రియన్త్యా మమ। ప్రాప్తం జీవితఘాతమద్య వద
యితస్యైతచ్ఛరీరం మయా తత్ప్రాదాబ్జముపైమి ఘూళివదహం మహ్యం దది
శాజ్ఞాం సఖి॥౬౯॥ కిఞ్చ ॥యథా మాతా తాతో న భజతి శుచం మద్వియోగాత్త
థా కుర్వ్యయే కాళిన్దీం తాం విసృజ పరిహాసం చ కత్రా వ్యరణ్యే । సఖుద్ధా

స్తస్యస్తారతిపతిసటఃపాటనీయోమహాషేఃః ప్రవాతస్యాఃక్షీద్రాగిరిరపి
పరంస్వీకురుత్వంయదిష్టమ్ ॥ ౯౦॥ ఇత్యాదిశ్యవిషణ్ణాంతాం మదలేఖాంత
తఃపరమ్ ।మహాశ్వేతాంద్రుఘుంటోర్వ్యామా శ్లైష్యపంజగాదసా ॥౯౧॥ప్రి
యతమగతిప్రత్యాశాత్వాంరణద్ధితచాదిశప్రియసఖినిరాశాం మాంకాం
తాంస్త్రియుక్త్వముపాసితుమ్ । ఇతిఘురిమహాశ్వేతాముక్త్వా ప్రణమ్యన్ప
పాత్మజం సమితశిరసాకాదంబర్యపృథాజ్ఞామనీనయత్ ॥ ౯౨ ॥ తతః॥
చంద్రాపీడతనూస్థశంసమపద తైజోఘపల్సేమహాశ్వేతేపూర్వపదేవసంప్రతి
మమైవాశ్వాసితాప ర్ధసే ।మర్లోకె స్థితిహాపుండరీక తనురద్యాప్యాయ్యమా
నామయా మత్తైజోమయిమెతదన్యదపితె రక్ష్యంశరీరం మమ ॥ ౯౩ ॥
తచ్ఛ్రుత్వాస్త్రీకదమ్బకిమిదమితిపరంవిస్మయాయత్తచిత్తైబుద్ధ్వాసాప
త్రలేఖాద్రుతపదముపసృత్యైనమాహత్యవధ్యా ౯ । దెపెస్మింత్స్వగ౯
తెనూస్థరసికథమితిచాప్రికస్పేంద్రాయుధేనాత్యాటీదచ్ఛోదతోయెస్వత
నుమథమునిమజ్జలాయస్యమజ్జ ॥ ౯౪ ॥ కింమాంజ్ఞాస్యసిదేవికీపసికిమిత్యా
భాషమాణంపురస్తంద్రుష్ట్వాభగవనకపింజలకథం జానామినత్వామహం।
స్వగ౯ంయాత్యపిపుండరీకఇహహాజీవామ్యహంనిఘ్రణావృత్తాన్తం సకలం
వదత్వమితిపృచ్ఛంతీమిమాంసాబ్రవీత్ ॥ ౯౫ ॥ తథాత్తపరిదెవనామ
పివిసృజ్యతాంత్వాంజవాత్కముత్పతతిమయ్యసావపిమహోదయాఖ్యాం స
భామ్ । ప్రవిశ్యమణివిష్టరంసపదిపుండరీకస్యతచ్ఛరీరముపనీయమామకథ
యత్సమందస్మితః ॥ ౯౬ ॥తథాహి॥ మర్లోకోయమపెహిచంద్రఇతిమాం
కామాపరాధాదసూన్ముఞ్చన్నెషహిపుండరీకఉదితం మాంవీక్ష్యలోకప్రి
యమ్ । ఏవంత్వం దయితాపభోగరహితఃప్రాప్తానురాగోనిజందేహం
జన్మనిజన్మనిత్యజసుచెత్యేవంశశాపక్రుధా॥౯౭॥తతః॥శాపోనిరాగసిదతో
మయిపాతితోయమేతెనతూణ౯మితిసోహమపిక్రుధాంధః । సత్వంభవి
ష్యసిదమత్సుఖదుఃఖభాగీత్యాయదచ్ఛమేతదుచితంప్రతిశాపమస్తై ॥ ౯౮॥
ఇ[illegible]తాత్త్వాగాహా[illegible]స్తయిసహమయాతన్వాపనీప్సాబలాదుత్పతన్వసనె

నసంప్రతితథావారదస్యయంభూతలే । ఆశాపావధితచ్ఛరీరమిదమత్రాప్తిన
త్యపాత్తం మయా తద్గత్వాద్యనివేద్యైతదఖిలం ద్రాక్శ్వేతకేతోఃపురః॥
శప్త్వేత్థమిందుగిరమభ్రపథేనధావన్వైమానికం కమపి ఘోరమలంఘయం
హి । రేతాపసాపశదమాం యదలంఘయస్త్వం తస్మాద్భజాశ్వతనుమిత్యశ
పత్సమాం ద్రాక్ ॥ ౧౦౦ ॥ ౫ ॥ తదను సరభసముపసృత్య భగవన్ప్రసీద
సుహృద్విరహవిలుప్తవివేకేన మయాపునరజ్ఞానేన కిలోల్లంఘితోఽసి తదే
నముపసంహర శాపమితి సాంజలిబంధంవిజ్ఞాపయతి మయి దత్తపవాయః
శాపో నాన్యథాభవతి కింతు కియన్తం కాలం యద్వాహనత్వమేష్యసి త
దవసానే స్నానేన ధూతశాపోభవిష్యసీత్యాకర్ణ్య యద్యేవమిందునా
సహ పుండరీకశ్శాపదోషాదవశ్యమవనావుత్పత్తిమాసాదయిష్యతి తదపి
యుక్తమేవ వాంమామాతనోతు భగవానితి మదర్థనామంగీకృత్యసుప్రీ
తమానసస్సవైమానికః క్షణమనుచింత్య తపస్విన్నుజ్జయిన్యామపత్యహే
తోస్తపస్యతోస్తారాపీడశుకనాసాభిధయోః క్షితిపతిసచివయోరపత్యత్వ
మవశ్యమధిగంతవ్యమాభ్యామిందుపతిపుండరీకాభ్యామతస్త్వమపి ద్విజ
రాజాత్మకస్య రాజసూనోరధిగచ్ఛ వాహనతామిత్యభిధాయ యథాగ
తం నిర్జగామ ॥ ౧౦౧ ॥ తత్క్షణమేవాథస్థితే నీరనిధౌ నిపత్య తద్వచ
నానురూపం తురగరూపముపేతేనాప్యపరిత్యక్తప్రాక్తన ప్రబోధేన
మయాతావదేతదర్థమేవ కిన్నరమిథునానుధావనచ్ఛద్మేన భూమిమిమా
మానీతశ్చంద్రావతారశ్చంద్రాపీడః కించ ప్రాప్తప్రాక్తనసంస్కారబ
లాదభిలషన్యస్త్వయాముగ్ధయా శాపానలనిర్దగ్ధస్తమేనం పుండరీకావ
తారఇతి జానీహీత్యాచఖ్యౌ ॥ ౧౦౨ ॥ తతస్తదాకర్ణ్య హాదేవపుండ
రీక హామదేకాయత్తజీవిత హా మన్మయసకలభువన హా మత్ప్రాణనాథ
హా లోకాంతరయాయినోఽపితవప్రాణహారిణ్యహమేవరాక్షసీసంవృత్తా
హాబ్రహ్మణహనన ప్రయోజనముద్దిశ్యైవ హతవిధినా వరాకీసముత్పా
దితాస్మి హా స్వయమేవ భవన్తంనిహత్య కమన్యముపాలభే కమాక్రందా

మికం బ్రవీమికం శరణంభజామి దేవ ప్రసీద ప్రదేహి ప్రత్యుత్తరమి
త్యతికరుణమారటంతీ ప్రవృద్ధశోకోద్రేకా మహాశ్వేతా సహసైవస్వాంగసమా
త్మానమవనితలే పాతయామాస ॥ ౧౦౩ ॥ వ ॥ తతః ॥ అసంగానుభవం
స్వదేత్రసమయే దుఃఖంవృథామాకృథాస్తద్వాక్యం హిమాద్రేశోక్ష్వగవ
తోనాశాద్రివికింవాత్వయా । తస్మాద్దైవిశుచంవిముంచ పిమహప్సుతీవ కృ
త్వాతపగ్రాణశోంకముత్సైష్యసీతిసమహాశ్వేతాం తదాబోధయత్ ॥
౫ ॥ తతస్తస్యామపి పరిత్యక్తపరితాపాయాం మహాశ్వేతాయామయిభ
గవన్కపింజలభవతాసార్ధమస్మిన్నచ్ఛోదసరసి వయస్యపత్రస్యాః ప
త్రలేఖాయాః కీదృశీప్రవృత్తిరితి పరిపృచ్ఛంతీంప్రసమీక్ష్య కాదంబరి
మయిదేవి సరఃప్రవేశానంతరం నకిమప్యహంజానామి తదద్య పత్రలే
ఖా చంద్రాపీడవైశమ్పాయనానాం జననాదికముదంతమపగంతుమత్రభ
వతశ్శ్వేతకేతోరేవ పాదమూలమేష్యామీతి భాషమాణఏవ కపింజలస్తా
రాపథముత్పపాత ॥ ౧౦౫ ॥ ❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋

ఇతి శ్రీమద్వాధూలకులకలశజలనిధిసుధాసూతేర్వాజపేయ
శ్రీరామదీక్షితస్యతనూజేన శ్రీకంఠకవినావిరచితే అభినవకాదంబర్యభిధే
చంపూప్రబంధే పంచమాశ్వాసః

వ॥ వాధూలవంశమణినా శ్రీకంఠమనీషిణావిరచితాయాం।
అభినవకాదంబర్యాం పూర్ణోఽభూత్పంచమాశ్వాసః ॥

షష్ఠాశ్వాసప్రారంభః

వ ॥ తస్మిన్న్యాతికపింజలేప్యభసాప్రస్థితే తతోమహావిలక్ష్యాంగనాప్రసాద
ముఖంనిరీక్ష్యవిగళద్బాష్పవిఖిలేన్నాసీత్ । దీనేరాజసుతప్రజీవితయద్గా
స్థానంప్రపద్యస్థితే కాదంబర్యపదచ్ఛన్నేరథమహాశ్వేతాం ప్రత్యగ్ర పదః ॥
తథాహి ॥ సమమయిసుఖశోకావాప్తిస్త్వతాహంచిరాయ ప్రియసఖిసుగుణ
[illegible] । [illegible]

పదిశనవేద్మి బ్రూహి కిం కార్యమద్య ॥ ౨ ॥ ౫ ॥ ఏవం పరిపృచ్ఛంతీం కాదం-
బరీమాశ్వాస్య మహాశ్వేతాప్యేవముదీరయామాస ॥ ౩ ॥ వ॥ కిమస్యాగ్ర-
స్తవ్యం వదకిముపదేశార్హమస్య స్తిసంప్రత్యుదంతస్సరోవస్మాచ్ఛ్రితః ఇహ
తతః పూజయాజ్య-స్థమేనమ్ । శిలామృత్స్నారూపిణ్యపి దిశతి శం దేవతా-
రాధితా చేవతచ్చంద్రాపీడాత్మక శశివదారాధనం కింనసద్యాత్ ॥ ౪ ॥ ఇ
తినిశమ్య తదుక్తిమథాదరాన్నృపతిసూనుతనుం పరిగృహ్యసా । క్వచిదపి
ప్రణిధాయ శిలాతలే పరమదైవధియాతమపూపుజత్ ॥ ౫ ॥ నరపతిసుత
మూర్తిం సాదరం పూజయంతీ నయనగళితబాష్పా తత్పదాలజ్న్యతాంకా ।
దివసమనయదేషా తంయథాతస్వదేవ క్షణమివరజనీం తామప్యనైషీదని
ద్రా ॥ ౬ ॥ ప్రాతః ప్రవృద్ధరుచిమస్య తనుం శనైస్సా కర్పూరశీతలకరే
ణపరామృశంతీ । కామప్యపూర్వతను కాంతిఝురీం నిరీక్ష్య పార్శ్వస్థితా
మకథయన్మదలేఖికాం తామ్ ॥ ౭ ॥ తథాహి ॥ కర్ణాంతాయతమీక్షణ
ద్వయమహర్నిలోత్పలాభం ముఖం పద్మాకారమిదం ద్విరేఫరుచయస్సంవే
ల్లితాగ్రాః కచాః । పాణీ పల్లవకోమలౌ కిసలయిస్పర్ధాంగభోగేషోధరశ్చైత్రై
కాపగమస్తరాత్మవిరహోచ్ఛూనస్వీకృతా ప్రాధునా ॥ ౮ ॥ నిగద్యైవం దేవీ
మేదినీశాత్మజేభ్యో మహాశ్వేతాప్యైచాదర్శయత్తం కుమారమ్ । అభీసర్వే
హృష్టామ స్త్రకస్య స్త్రహస్తైః ప్రభావస్సోయంతే దేవిఖల్విత్యవోచన్ ॥ ౯ ॥
భోక్తుం గచ్ఛతి రాజపుత్రి నివహే స్నాతాస్వయం చాపరాచ్చంద్రాపీడప
దాంబుజార్చనపరా భుక్త్వాఫలాన్యేవసా । నీత్వా తం దివసం పరేద్యురయి
సఖ్యాసాద్య పిత్రాంతికం త్వం బ్రూహిమముదంతమిత్యథ సఖీం కాదంబరీ
ప్రాహిణోత్ ॥ ౧౦ ॥ గత్వా గత్యజవేన సాపి సఖ్ సిద్ధాంకిలాభీప్సితం
సందిష్టం నను తే ప్రభూతపరితోషాభ్యాం పితృభ్యామిదమ్ । వత్సే త్వం
గుణాంగతాసి మహితం చంద్రాపతాగం పరమ్ దక్ష్యావా భవతీం ద్రుతం పతి
యుతాం శాపావసానే త్వితి ॥ ౧౧ ॥ ఇత్థం నిశమ్య ముదితా యువరాజదే
హం కాదంబరీ పరమదైవపదర్చయంతీ । సమాగమం కథమపి వ్యపనీయ

సద్యః (ప్రా) ప్యం గగన్ననయత్రైథనమిత్యర్థః ॥ ౧౨ ॥ గ ॥ తదానీమమ
స్తగంధబంధురసౌగంధికాసు మనోమకరందబిందుసందోహాస్వాదమంథర
మిళిందబృంద సుందర సంరావామ్రేడితశాలిపాలకబాలికా గీతిప్రముఖ
రీకృతనిఖిలకేదారభాగః శరత్సమయపరిశేషవిశదీకృతవికసితకాశకుసుమవిస
రపరికాశితాఖిలకాశాపకాశః రుచిరతరకమలాకరశిశిరసరసిజపరాగశేఖ
రితసమీరకిశోరసుఖంకరాహర్ముఖః త్రిభువనవిజయప్రయాణోత్సవోద్య
తస్మరసాహాయ్యభామస్తైసికాయమానమానసౌకస్సమాలోకనసందూషితపథి
కహృదయస్సమాజగామశరత్సమయః ॥ ౧౩ ॥తత్ర॥ప॥ జాతుత్త్వాం పతిపుత్రి
పాదయుగళీమూలోపవిష్టామిమాం గత్వా దైవికుమారకశ్చిరయతీత్యుత్తా
మ్యతాచేతసా । తాం రూపీడనియోజితాగపరిజనా శ్శ్రుత్వా ప్రవృద్ధం తం సవ
యం సాక్షాద్వీక్షితుమాగతా ఇతి శనైస్త్వాం మేఘనాదోబ్రవీత్ ॥ ౧౪ ॥వృ
త్తః సాద్గ్వవివాహ్యసంప్రతి స్పృహాం గంతవ్య దేవీభిః కథం సాక్షాత్కృత్య సమ
స్తవృత్తమపి లేగిచ్ఛుం స్మరాజాంతికమ్ । తత్ప్రవిశ్యంతు యథేచ్ఛమాస్యక
మలం స్వస్వామినస్సాదరం సర్వానాశయితాని పోత్థమది శత్రాద్యం బరీ
తం తవా ॥ ౧౫ ॥ గ ॥ ఏవమదసీయవిదేశానుపదం మేఘనాదేనాభ్యంత
రం ప్రవేశితేషు చంద్రాపీడపదారవిందసందర్శనామందకందళితానంద
తుందిలహృదయారవిందేషు ప్రవృద్ధిం తిలోపనతతద్దశానిర్వర్ణనానిరర్గళ
నిగళితోత్పత్తిథారాపూరపూరితాననసరోజాలేషు తేషు నిశ్చలనిహితదృ
ష్టిః కాదంబరీగిరమేవముదీరయామాస ॥ ౧౬ ॥ తథాహి ॥ ప ॥యద్దుః
ఖం నిఃసహ్యదశఖలుస్వగాం మనిఃఖంభపేద్దుస్సహం సహ్యంతద్ధృదయస్యయ
త్క్షలనుభవరుణంభావము కృతత । వృత్తాంతరోహ్యశోభవద్భిరధునా సా
క్షాత్కృత్యశోపేక్షితః చంద్రాపీడముఖంతుహాకిమనయాయాతాత్ర వాక్షిష్ఠ
త ॥ ౧౭ ॥ సాక్షాత్కృతాపి వృతనుత్యేదినాశవార్తావాచ్యానహి ప్రి
యస్య కల్ప్రకవాపిదేహే । ఉపహ్వరోపగుణలోకవచామ్ స్త్రీత్వాత్ పేడనీయ
మిదమేనఘనస్స్మరస్తే ॥ ౧౮ ॥ సర్వాప్యయమాగుణజనాస్సగనుత్వమాత్రా

స్ఫ్రీత్యాగతాసు రచిరాద్యది రాజసూనుః । వార్తాస్స్ఫుటీభవతి సాస్వయమేవ సర్వేత్యాకర్ణ్య తే సవినయం జగదుస్తదా తామ్ ॥ ౧౯ ॥ తథాపి ॥

పుత్రోదన్తమజానతాధికశుచా దేవేన సమ్ప్రేషితైరస్మాభిర్ఘటతే తటీవిత్రైతి హా కథం స్థాతవ్యమాజ్ఞాం వినా । వృత్తాన్తశ్రవణోత్సుకస్య విగళద్బాష్పం విలోక్యాననం తిష్ఠామో ధురి నిర్వికారవదనాస్తూష్ణీం కథం వా వయమ్ ॥ ౨౦ ౫ ॥ ఏవముదీర్య విరతవచనే పరిజనే జానామ్యనుచితమిదమీదృశస్య పరిచితస్య పరిజనస్య కింతు గురుజనహృదయాతఙ్కశఙ్కయా మయైవ సమభిహితం కిమిదానీమనుష్ఠితవ్యమచిరాదేవ నిర్యాతు నరపతిచరణసరసిజపరిసరం పరిజనోఽయమనేన సహ విశ్వసనీయగిరమపరమపి సమ్ప్రతి సమ్ప్రత్యయాయ సమ్ప్రేషయేత్యాత్మానమాజ్ఞాపయన్త్యాం చిత్రరథపుత్ర్యామయమపి మేఘనాదః కుమారసేవకం త్వరితకం సత్వరం ప్రేషయామాస ॥ ౨౧ ॥ తదను చిరాదప్యవిదితతనయోదన్తతయా నితాన్తముత్తామ్యన్తీ విలాసవతీ సుతసుఖాగమార్థమవన్తీమాతృకామర్చితుమవన్తీదేవతాయతనమాసేదుషీ వేగాదాగత్య దేవి దిష్ట్యా వర్ధసే పర్యాగతా యువరాజప్రవృత్తిరితి పరిజనభణితమాకర్ణ్య కర్ణాన్తవిస్తారితేక్షణా హారిణీవ భ్రష్టశిశుర్దిశాసు నిక్షిప్తనిశ్చలదృష్టిస్సమీపమాపతతః పరితాపపరిమ్లానముఖాంస్త్వరితకప్రముఖాన్పరిజనాన్ప్రసమీక్ష్య భద్రాః కథయత వత్సస్య చన్ద్రాపీడస్య ప్రవృత్తిం కుత్ర విలోకితః కిమర్థమిహ సమానీతః పరిమ్లానయుష్మదాననవిలోకనేన చిన్తయామి చిత్రమిదమన్యథా తన్మే బ్రూత జీవతి కిం వైశమ్పాయనేన సహ వత్స ఇతి సభయమాపృచ్ఛమానా దేవి జీవతి యువరాజోఽయమచ్ఛోదసరస్తీరే నిరీక్షితోఽస్మాభిరపరమఖిలముదన్తమసౌ త్వరితక ఏవ నివేదయిష్యతీతి శోకార్తిరేకమూకీభూతేషు తేషు కిమన్యదావేదనీయమనేన యదావేదితవ్యం తదఖిలమతివికారైరేవ భవదాకారైరావేదితమిత్యభిధాయ తత్ర మాతృగృహచత్వర ఏవ విలప్తుమేవముపచక్రమే ॥ ౨౨ ॥ ప ॥ హా చన్ద్ర ప్రియచన్ద్రశీతలవచః స

శ్చంద్రాస్యభూపాలపుత్రః చంద్రాపీడసుతస్తే గురుజనస్నేహాత్ప్రతిజ్ఞాపి
సా । ఆగచ్ఛామ్యహమంబ తూర్ణమితి యత్తద్విస్మృతం కింత్వయా దు
ష్ప్రాప్యస్తవమితి ప్రియాణాం సమయో యచ్ఛ్రుతికృతం తద్ధ్రువమ్ ॥ ౧౩ ॥ అపి
చ ॥ మామమ్బేతి వదన్పునస్సకృదపి త్వం మే ముఖం దర్శయస్మృత్వా ప్ర
కృతస్తే వసన్ హసన్ వదనకిం వాద్య శోచామి తే । కిం వా నైర్ఘృణ్యబుద్ధ్యా వృథా
విలపితైర్జీవామ్యలజ్జేతి సా శోకసంతప్తాఖిలజనా విలపంతీ తతస్సుర్త్వార్ఛాం ప్ర
పేదే చిరంత్ ॥ ౧౪ ॥ గ ॥ తదను సరభసమాగత్య పరిజనేన నివేదితం
నిఖిలమపి నిశమ్య తముదంతం నరాధిపోఽపి సహ శుకనాసేనాశు వశా
మారుహ్య నిర్గత్య నగరాదవంతీ మాతృకాగృహాంగణమాసాద్య పరి
తః పరివృతపరిజనపరికలితశిశిరోపచారపరమ్పరా ప్రాప్తచేతనామీషదు
న్మీలితలోచనాం తాం ప్రాణకాంతాం కరాంచలేన ఫాలకపోలభుజమూ
లనయనహృదయదేశేషు పరిమృశంత్సగద్గదమేనం నిజగాద ॥ ౧౫ ॥ చ॥
దేవి స్యాత్సత్యమేతద్యదిన హి పునరప్యేష వత్సోఽద్య జీవేత్తత్కిం వ్యగ్రైః
ప్రలాపైస్సుతసుఖమఖిలం లబ్ధమస్మాభిరాసీత్ । కింత్వావాభ్యామత్ర రాజ్యం
మునివనముపయామీతి వాంఛా న పూర్ణా సర్వాప్యేష్టార్థసిద్ధిర్భువి నను మ
హతః పుణ్యరాశేః ఫలం హి ॥ ౧౬ ॥ గ ॥ అపిచేదానీమస్మత్ప్రహితై
రైర్వవధికైస్సాకమభినవాగతః కుమారసేవకస్త్వరితకస్సకలమపి జానా
త్యపరముదంతమితి జానంత్యప్యేనమనాపృచ్ఛ్యైవ మూర్ఛితాభూద్దేవీతి
తాపకేనా దేవ పరిజనాదపగతమస్మాభిరత్రమప్యాపృచ్ఛ్య మరణజీవిత
యోరేకముచరీయకర్మ ఇత్యాత్మనిదేశాత్ప్రతిహార్యా పురస్తాదానీతే చ తస్మి
న్నిఖిలమావేదయతి చంద్రాపీడహృదయదళనవార్త్తాశ్రవణవిషక్తాంతః
కరణః ప్రసార్య కరమాత్రస్వర్గమితి పశ్యదేవయతనరదేవః ॥ ౧౭ ॥ తథా
హి ॥ వ ॥ విరమవిరమభద్రశ్రోత్రవాంఛానివృత్తాత్త్వరితకకథనీయం య
త్తదుక్తం త్వయా వో । హృదయమధికహృష్టం శ్రోత్రపేయం శ్రుతంచ
శ్రుతిరపి పరితాపాత్ప్రాణసంత్రాసిపూర్ణా ॥ ౧౮ ॥ అపిచ ॥ కథం వ

త్సకే౽న్తం స్వహృదయభిదా దుఃఖమధికం నృశంసాహంతామీ పయమపి యదాకర్ణ్య సుఖితాః। హా శైల ప్రాణై ర్వాకింఝుఝితిశుక నాసా చరచితిం ముహూర్తో యం సాధు స్తనయమనుగంతుం ననుముదా॥ ౨౮ ॥ తతః ॥ స్వం దుఃఖమప్యవిగణయ్య విలాసవత్యా పార్శ్వ స్థయా ధృతతనావితి దుఃఖితే స్మిన్ । దేవాద్య దీర్ఘహృదయోపితనుం బిభర్తి శాపాత్కుమార ఇతి స ర్వమసావభాణీత్ ॥ ౩౦ ॥ తతః ॥ తత్సర్వం యువరాజమంత్రిసుతయో శ్శ్రుత్వా చరిత్రం తతః క్షోణీశే శుకనాస మశ్రుకణికా భాజాద్య శాపస్యతి। విస్మృత్యాఖిలమాత్మ దుఃఖమపి సోప్యాశ్వాసయామాస తం సుస్నిగ్ధాస్స్వ యమదీనతా అపి సుహృద్దుఃఖం సహం తేనహి ॥ ౩౧ ॥ భూ రాజం త్సుఖదుః ఖమోహవిషమే సంసారచక్రే ద్భుతాః ప్రాక్కర్మానుగుణం స్వరూపమగ మన్నానావిధా జంతవః । దేవానాం భువి జన్మకారణపశాత్ఖ్యాతం హి కిం చాకృతి శ్శాపాన్న శ్యతిభారతాది మునకింతా శ్శాపవార్తాశ్శ్రుతాః ॥ ౩౨॥ తథాహి ॥ సౌదాసో మానుషాదో నహుషనరపతి స్సర్పరూప త్రిశంకుశ్చ ణ్డాలో భూద్య యాతి స్తరుణిమవికలశ్శాపదోషాన్మునీనామ్ । సిద్ధం జన్మామ రాణాం నృపుహరిరగమద్రామతాం భార్గవత్వం చంద్రాపీడాత్మ నేం దు స్తనయపదమగాత్పుణ్యత స్తేత థైవ ॥ ౩౩ ॥ అపిచ ॥ ఆవాభ్యాం శశి పుండరీకయుగళం స్వప్నే యదాలోకితం తస్మాత్తజ్జననే భ్రమంత్యజపరా సూజ్జీవికాయా సుధా । తాం గత్వైదథదేషసంప్రతిపునర్జీవేత్కులాసంశ యం సత్యం చైతదవేహ్యముత్ర నకదాప్యక్షేమమాలోచయ ॥ ౩౪ ॥ కిం చ ॥ శాపావసానసమయే తు నవోఢయాస్మిన్గంధర్వరాజసుతయా సహ సం నివత్య। పాదాంబుజం నమతిసత్య చిరేణ దేవ స్త్వత్సుతస్త్యజ భ్రపరితాపమి మం సమస్తమ్ ॥ ౩౫ ॥ కించ ॥ తయోస్తాపచ్ఛాపస్సుతకిలపరోస్తాసుయ దతః కిమిత్యస్మిన్వస్తున్యపి వహసి శోకం త్వమధునా । సురాణామర్చా భిరక్షితి సురవరాణాం బహుధనైర్మునీనాం సేవాభిః కురు ముదమమీ తైద్య శుభదాః ॥ ౩౬ ॥ ౫ ॥ ఏవమాకర్ణ్య కర్ణ సుసాయసం తద్వచసమాశ్వభవ

త్రమంతరేణ కోన్యో మామేనమాశ్వాసయేత। స్యవాపరస్యైదృశీ సమ
యజ్ఞతా కస్యవాన్యస్య ఫణితమాకర్ణనీయమస్మాభిరపి కింతు వత్సవక్ష
స్థలవిదళనవార్తాశ్రవణాదస్వతంత్రమిదమస్మదీయం స్వాంతమతస్సం
ప్రతి ప్రస్థానమంతరా నాన్యః ప్రాణధారణోపాయఇత్యభివదతి భూ
పతౌ యద్యేనమార్యపుత్ర సాంప్రతమలంకాలాతిపాతేన యతస్వప్ర
స్థానాయ మచ్చిత్తమిదముత్తామ్యతి పుత్రవక్త్రచంద్రదర్శనాయ సుత
రామవిశ్వసనీయహృదయస్ఫుటనస్య వత్సస్యవదనారవిందం సాక్షాత్ప్ర
సమీక్ష్య తదనుతదను గుణమాచరిష్యామఇత్యపాస్య త్రపామాలపం
త్యాం విలాసవత్యాం కోపి వసుమతీసురశ్శోకనాసనమ్రతస్సరభసంసమా
గత్య దేవి విషవేగపరిస్ఫుటముదంతమేనమాకర్ణ్య విషణ్ణమానసా మ
నోరమాసమాగత్య మాతృకాగృహపాశ్చాత్య ప్రదేశే ప్రభోర్విలంబ్య
స్వయమేకైవ వర్తమానా జీవతికిం వైశంపాయనస్సహకుమారేణ కీదృశ
స్తయోరుదంతః కదాపునరాగమిష్యతఇతి దేవీమాపృచ్ఛతీతి వ్యజిజ్ఞప
త్ ॥ ౩౭ ॥ వ ॥ తన్మృతివార్తాయామవ్యతికష్టమిదంనిశమ్య రాజాతు ।
బాష్పజలాప్లుతనేత్రాం దేవీమాహస్మదీనముఖః ॥ ౩౮ ॥ తథాహి ॥ నైవా
శృణోత్తవసఖికేవలవత్సవార్తాం శ్రుత్వాన్యతస్త్యజతిజీవితమేవతత్త్వం ।
ఉత్తిష్ఠధైర్యమవలంబ్య నిగద్యసర్వం సంస్తంభయప్రియసఖీమితితాం ను
నోద ॥ ౩౯ ॥ ప్రభురథగృహవర్జం ప్రస్థితోనుజ్జయిన్యాస్త్వరితగమ
నవిఘ్నాం స్త్రాజ్ఞసాంత్వసన్నివృత్య । కతిపయదివసైరేవాశ్రితాచ్ఛోదతీ
రేస్త్వరితకమథవార్తాన్వేషణాయాదిదేశ ॥ ౪౦ ॥ అథతేనసహాగతంవి
దూరే నిఖిలంవీక్ష్యసరాజపుత్రలోకమ్ । నృపతిరవ్యథితోపిహృష్టవ
త్రాం మహిషీం పార్శ్వగతామవోచదేవమ్ ॥ ౪౧ ॥ దేవి శుచాలంప్ర
తిహతమశుభం వత్సఇహచాపింతనుమయిపహతి । తత్పదజీవీ నృపసుతనిచ
యస్తత్పదమూలాదయమభిపతతి॥ ౪౨ ॥ తచ్ఛ్రుత్వానిజపాణినాయప
నిశాముత్సార్యదృష్ట్వాచిరం దృష్ట్వాతంసుతనిర్విశేషమఖిలం సంత్యజ్యశైత్యే

ర్యంశుచా । హాత్వంవత్సనదృశ్యసే కథమమీష్వీత్యారటంతీంప్రియామా
శ్వాస్య ప్రణయాదపృచ్ఛదఖిలం తం మేఘనాదంపురః ॥ ౪౩ ॥ సంజ్ఞా
హైన్యాద్దేవచేష్టైవనష్టా దేహే కాంతిః ప్రత్యహంవర్ధతేస్య । ఇత్థం
శ్రుత్వాసోపి దేవీసమేతో మాహాశ్వేతంతంజగామాశ్రమంద్రాక్ ॥ ౪౪॥
తతః ॥ చంద్రాపీడగురువ్రజాగమనమాకర్ణ్యాతిదీనామహాశ్వేతాహం
తహతాస్మిదగ్ధవిధినేత్యాధావ్యవేగాద్గుహామ్ । మూర్ఛాంచిత్రరథాత్మ
జాపరిజనవ్యాలంబితాత్తావిభుస్తందేశంచమనోరమాత్తవపుషాదేవ్యాస
మం ప్రావిశత్ ॥ ౪౫ ॥ శాంతప్రియత్నమవినష్టశరీరకాంతిం పుత్రం
శిలామయమివ ప్రసమీక్ష్యదేవీ । రాజానమప్యవిగణయ్యమనోరమామ
ప్యాక్షిప్యచోద్ధృతభుజాధురిధావతిస్మ ॥ ౪౬ ॥ గాఢంతదంగం పరిరభ్య
దోర్భ్యామాఘ్రాయశీర్షంపరిచుంబ్యగండౌ । తత్పాదపద్మద్వయమా
త్మమూర్ధన్యాధాయదేవీచిరమిత్యరోదీత్ ॥ ౪౭ ॥ తథాహి ॥ ఏహ్యే
హ్యత్రకుమారదుర్లభచిరాద్దృష్టోసిదేహ్యుత్తరం మామాలోకయదుః
ఖితామనుచితారీతిఃకుతస్తేమయి । ఉత్తిష్ఠాంకముపేత్యదర్శయసకృత్తేస్న ౩
హాంసుపుత్రోదితం శోచంత్యాఅపిమేవచోద్యనశృణోష్యేపత్వమేవంకు
తః ॥ ౪౮ ॥ అపిచ ॥ ప్రణమచరణౌస్నేహాద్దూరాగతస్యపితుర్ద్రు
తం శ్వతవజనకేభక్తిర్ధర్మజ్ఞతాశ్వనుతాదృశీ । త్వయి వయముపాసీనాన
స్మస్త్వమాస్వయథాసుఖంత్వితిబహురుదంతీం తాంప్రహస్మసాంతరిత
వ్యథః ॥ ౪౯ ॥ తథాహి ॥కృతేశోకేకంఠస్ఫుటతికఠినంనైవహృదయం
ముఖాన్నిర్యాత్యేవాలపితమిహనోజీవితమిదమ్ । ఘనంచాశ్రుప్రాయః
పతతినవపుస్త్యజశుచంసదేవాత్మాభాగ్యాదయమగమదస్మత్తనయతాం॥
వత్సాదర్శనమానయోరసుఖదం దృష్ట్వైత్ర శోకంజహీహ్యేవాభ్యాంహి మ
నోరమార్యసచివావాశ్వాసనీయావిమౌ । వత్సోజ్జీవనహేతుమంకగమి
తాం కృత్వావధూంమూర్ఛితాం సంజ్ఞాంలంభయదేవిసంప్రతితతోరోది
షస్యసిస్వేచ్ఛయా ॥ ౫౦ ॥ ౫ ॥ ఇత్థం క్షోణీపతివాణీమాకర్ణ్యయువరా

జచరణముత్సృజ్య కుత్ర మత్పుత్రకప్రాణప్రతిలంభనిదానం వధూ
రిత్యాధావ్యసరయమారోపితాం కామారచయ్య కాదంబరీం చిరతరమద
సీయాననసరసీరుహాం దర్శం దర్శం తత్ఫాలకపోలలోచనే నిజకపోలమా
ధాయ శీతలేన కరతలేన తదీయం హృదయంపరిమృశ్యమన్నాలస్సమాశ్వ
సిహి పియూష్యమయి త్వత్పాణిపంకజపరామర్శప్రభవాదేవ పునర
ప్యాలోకితం చంద్రసఖం ముఖం చంద్రాపీడస్యేతిపదంత్యాం విలాసవ
త్యాం చంద్రాపీడనామోచ్చారణసమకాలమేవ సంజ్ఞాం సమధిగమ్యల
జ్జాతిరేకమూకామంకాదపతార్య మదలేఖయాకారితగురుజనవందనామా
యుష్మతి దీర్ఘమవిధవాభవేతి విలాసవతీ విలీనాశీర్వాదాం కాదంబ
రీమాలోక్య చంద్రాపీడమేవోజ్జీవితం మన్వానో మహీజానిశ్చిరమేనా
మతిదృఢమాలింగ్య పరిచుంబ్యచ భుజశిరః పరిమృశన్మదలేఖాం ప్రత్యేవ
మాచఖ్యౌ ॥ ౯౨ ॥ తథాహి ॥ వ ॥ యల్లభ్యం సుతవక్త్రదర్శనమిదం
త్వస్మాభిరాసాదితం దృష్టాఃకిల కేవలం వయమతః కింవాస్థితైర్వాగతైః ।
యత్సంగాదవినాశినీ సుతతనుస్సైషాస్యపార్శ్వే వధూరాస్తామిత్యభిధా
యసత్యపి గృహే కుంజకమప్యావసత్ ॥ ౯౩ ॥ అసౌ మునిజనోచితే స
ముపవిశ్యతత్రాగ్రతస్థితాంత్సమదశాన్నృపాంత్సబహుమాన మావహా
యతాన్ । నశోచథవిభైర్బలాద్దురితభంపినస్సంభవేత్ప్రకామమితి సాం
త్వయన్మునివదాసతస్మిన్వనే ॥ ౯౪ ॥ తథాహి ॥ నారీప్రేమలతాసుసంస్తు
తజనప్రీతింమృగేష్వాత్మజప్రేమక్షోణిరుహేషువస్త్రభీషణాంపల్కా రణా
శాంశమే । దర్భాపాలనసాహసంచమునివద్విన్యస్య దేవ్యాసమం చంద్రా
పీడముఖావలోకసుఖిత స్తత్రైవరాజావసత్ ॥ ౯౫ ॥ **********

వ ॥ ఏవంజాబాలిరుక్త్వా స్మితరుచిరముఖశ్శ్రావకాంస్తానవాదీదాయు
ష్మద్భిర్భవద్భిరవిరతరకథాసంవిధానంశ్రుతంవా । యత్ప్రక్రాంతోస్మి వ
క్తుం తదపిచవిజహస్థూరమాపాతితోహం తత్రాపితత్పుండరీకస్సచివిపనన
యుగ్మాం కీరతాంచాద్యశాపాత్ ॥ ౯౬ ॥ గ ॥ ఏవమభివదత్యేవ భగవతి

జాబాలౌ బాలస్యాపి మే రసనాగ్రవిద్యోతమాననిరవద్య విద్యాసంహ
తితయా సముద్భూత ప్రభూతభవాంతరస్మృతి వైభవాత్తారాపీడ చంద్రాపీ
డవిలాసవతీశుకనాసమనోరమా చిత్రరథసుతా మహాశ్వేతాది ప్రవృత్తా
వంతః పరిభావితాయామప్యనుత్పన్నపక్షతయా తదుపగమచేష్టామాత్ర
వైకల్యాత్కథమాస్తే మామంతరేణ మాతా కథం పితా కథం తాతస్తారా
పీడః కథమంబా విలాసవతీ కథం వా వయస్యశ్చంద్రాపీడః కీదృశః కపింజ
లః కింభూతా మహాశ్వేతాపీత్యాదికమంతశ్చింతయిత్వా క్షితితలవిన్యస్త
మస్తకం ప్రణమ్య భగవన్భవదనుగ్రహాతిరేకప్రాదుర్భూతప్రభూతప్రా
క్తనప్రజ్ఞతయా స్మృతాఖిలబంధుజనే మత్స్మరణవార్తాశ్రవణవిశీర్ణహృద
యచంద్రాపీడస్మరణవిదీర్ణమానసే మయి తదుత్పత్తికథనేన కరోతు భ
గవాన్ప్రసాదమన్యత్ర తదంతరేణ నవస్తుమభిలషామీతి సవినయం మ
యానుయుక్తస్సోయం మహర్షిస్సహర్షామర్షమిత్థం కథయామాస ॥
తథాహి ॥ ౮ ॥ దురాత్మన్గతోయేనదీనామవస్థాం తదేవానుబధ్నాసి చా
పల్యమద్య। యదోద్భిన్నపక్షోసి సంచారదక్షస్తథా ప్రత్యసీదం హి వక్ష్యా
మ్యహం తే ॥ ౫౯ ॥ ఇతి కథయతి తస్మింస్తాత మే విస్మయోత్థః కథయ కథమ
ముష్య స్వర్గిణస్స్వల్పమాయుః। పరమునికులజాతోప్యేషకామీకుతో
భూదితి మునిరపి పుత్రేణానుయుక్తో జగాద ॥ ౫౯ ॥ తథాహి ॥ స్పష్టం కా
రణమత్ర పుత్రక యతః స్త్రీరేతసః కేవలాత్సంజాతోయమతోల్పమాయు
రభజత్పుంవీర్యహీనత్వతః ఖలు। స్త్రీరేతః ప్రభవో న జీవతి చిరాదిత్థం శ్రు
తౌ వైద్యకే చోక్తం జీవతి యేన దీర్ఘమయమారబ్ధస్స వపి త్రా క్రతుః ॥ ౬౦
తదాకిల ॥ జాతాపూర్వస్మృతిరపి ముఖవాక్చమేతత్ప్రసాదాద్దీర్ఘాయు
స్స్యాం ప్రవదయ్యేతదిత్యం కాక్రియేత్థం మయోక్తః। విషవద్రష్టాపసవనసమ
యోస్తోకమాసన్నపక్ష జ్ఞాస్యస్యేతత్పురఖిలమితి సభామాశుభిత్తోవదతిష్ఠత్ ॥
౫ ॥ ఇతి మునికులపతివదనవనరుహవిగళితమహితకథానుసంధానానుచిన్త
నాయత్తచిత్తతయా విస్మృతగురూచితవృత్తా యథాస్థానం యాతే ముని

ప్రాప్తే నిజకరకమలపరికలితమాకలయ్య మామాత్మోటజముపనీయ ప్రా
భాతికకర్మకరణాయ ప్రయాతే చ జాబాలిసుతే తిర్యగ్జాతిపతనపరిచింత
నవిషణ్ణాన్తఃకరణోఽహమచింతయమ్ ॥ ౬౨ ॥ తథాహి ॥ ప ॥ శ్లో ॥ ఘోరమద్య
కులోద్భవః ప్రథమతః స్వర్గేఽపి సర్వోత్తమం బ్రాహ్మణ్యం కిల తత్ర పూర్వ
సుకృతాల్లబ్ధం మునిత్వం పరం। తత్రాప్యుత్తమదివ్యలోకవసతిః పుణ్యైర్వి
నాప్యైతదేతత్సర్వం హి మయా వినాశితమభూత్కామస్య దోషాద్వృథా ॥
తిర్యక్త్వం మమ సర్వకర్మగర్హితం నశ్యేత్కథం మే మనః ప్రియామాద్యైర్జనస్స
హపూర్వబాంధవజనైస్సంమేళనం స్యాత్కథం హిత్వా తాన్విధృతేన ధ
గ్ధవపుషా కిం వా ఫలం తత్త్యజామ్యస్త్వచ్ఛోకసమర్పణైకనిపుణం ప్రాణైస్సంకృ
తార్థం భవేత్ ॥ ౬౪ ॥ ఏవం విచింతయతి మయ్యపస్మృత్యేతాతపాదాశ్చైవ
తకేతుర్నికటాత్సకపింజలో దృష్ట్యా। త్వాం ద్రష్టుమేత్య పితృపార్శ్వగతోఽస్తి
చేతి జాబాలిసూనురవదత్పరితోషయన్మామ్ ॥ ౬౫ ॥ తత్పార్శ్వేసయమాం
త్వమద్య భగవన్నిత్యుక్తవత్యేనమయ్యాగచ్ఛంతమపూర్వమనతమహేంద్ర
ప్రష్ఠావసబాష్పేక్షణః । తిర్యగ్జాతినిపాతితః ప్రియసఖం త్వాం వీక్ష్య దృష్టం చి
రాత్కిం వక్ష్యామి కిమాచరామ్యహమితి క్షుబ్ధస్తదారోదిషమ్ ॥ ౬౬ ॥
గ ॥ ఏవమనుయుంజంతం మాముత్సంగమారోప్య సఖే నిఖిలమస్మదు
దంతమంతర్దృష్ట్యా ప్రథమమేవ విదిత్వా తత్ప్రతీకారక్రియాకరణోద్యత ఏ
వ తాతపాదే పురస్తాత్పరిత్యక్త తురగాకారం సాధ్వసోద్భ్రాంత తా
రం మాం సబాష్పధారం నిరీక్ష్య వత్సకపింజలమాభాషిజ్ఞానతోఽపి
ప్రథమమేవ తత్ప్రతిక్రియామకుర్వతః ఖలు మమైవాసౌ దోషస్సంప్రతి
వత్సనిమిత్తమేవ ప్రక్రాంతమిదమాయుష్కరం కర్మ సిద్ధప్రాయమేవ
మా విషీదేత్యాజ్ఞాపయతి సతి తాత స యత్ర వసతి మత్ప్రియసఖస్తత్రైవ
మాం ప్రయాతుమాజ్ఞాపయేతి విజ్ఞాపయంతం మాముద్వీక్ష్య వత్స శుకజా
తినిపతితోఽయం గతమపి భవంతం న జానాతి తత్తిష్ఠతావదిత్యాదిశ్య సంప్ర
తి ప్రాప్తరూపాహమాయే మాం వత్స జాబాలిమహర్షిప్రసాదాదవాప్త జన

నాన్తరస్మృతిం తత్తపోవనగతం వత్సమాసాద్య వత్స నాన్యత్ర త్వయా గన్తవ్య మాకర్ణావసానమత్రైవ మహామునేస్తపోవనే స్థాతవ్య మిత్యస్మై నివేదయేతి తాతాదేశాదిహాగతోఽస్మీతి కథయన్తం కపిఞ్జలం సకరుణమేవ మవోచం ॥ ౬౭ ॥ వ ॥ గతేనహాయితాం నకింనుమకృతేఽనుభూతాని తాన్యయి ప్రియసఖ త్వయా బహుతరాణి దుఃఖాన్యపి । న శక్తైరపి విలఙ్ఘితో విధినిదేశ ఇత్యాలపం స్తదాహ మమున్నాసమం సుఖమతిష్ఠమస్తవ్యథః ॥ ౬౮ ॥ గ ॥ తదనన్తర మభ్రమధ్య మధ్యారూఢే బ్రధ్నబిమ్బే సఖే సాధయామి తాతపాదమూలమిత్యభిధాయ కథంకథమపి పరిత్యజ్యమానం నభస్తలముత్ప్లుత్య కుతోఽప్యదర్శనముపగతే చ కపిఞ్జలే తదాదిప్రత్యహమవహితేన జాబాలిసుతేన తేన సంవర్ధ్యమానోఽహముత్పన్నపక్షత్వాదుత్పతనదక్షస్సంజాతజననాన్తరజ్ఞానోఽపి నిరతిశయప్రేమబన్ధాన్మహాశ్వేతాది పూర్వబన్ధూనన్తరా న సామ్ప్రతమిహ స్థాతుమితి విచిన్త్య జాతుచిత్ప్రాతరుదీచీం దిశం ప్రతి ప్రస్థితః కిఞ్చిదేవ గత్వా నితాన్తమార్గశ్రాన్తితాన్తః కుత్రచిజ్జమ్బూనికుఞ్జే ముహూర్తమాత్రమనుభూత విశ్రాన్తిసుఖస్తత్తరుమూలపతితపల్లవతల్లజ ఫలప్రకల్పిత క్షుత్ప్రతీకారస్తస్యైవ తరోః కుత్రచిద్విటపే క్షణమధ్వశ్రమానురూపం స్వాపమవాపం ॥ ౬౯ ॥ వ ॥ అథవిబుధ్య చిరాద్దృఢతన్తుభిర్గ్రథితమాత్మవపుశ్చ పురో భువి । పురుషమప్యవలోక్య కమప్యభీస్తమవదం నిజజీవితనిస్పృహః ॥ ౭౦ ॥ తథాహి ॥ మదామిష మనీషయా కిమిహ భద్ర మాం గ్రహీస్తథా యది కుతస్త్వయా రహసి నాస్త్వహం మారితః । ధృతోఽస్మి యది కౌతుకాదలమనేన ముఞ్చాద్య మాం తపస్వినమితి బ్రువన్నిగదితోఽస్మి తేనాప్యహం ॥ ౭౧ ॥ మహాత్మన్బద్ధస్త్వం న హి పలలలోభాన్న కుతుకాదమూరే మత్స్వామీ కలితవసతిః పక్వణపతిః । నియోగాత్తత్పుత్రశ్చ గణసవిధం త్వాం నను నయామ్యతో బన్ధే మోక్షే ప్రభవతి హి నైవాద్య భవతః ॥ ౭౨ ॥ గ ॥ ఏవమరున్తుదం తదుదీరితం నిశమ్య నితాన్త

తాంతస్వాంతః నిఖిలజగజ్జనన్యా జలజాలయాయా జఠరాజ్జాతోఽపి శ్వేత
కేతుమహర్షేః ప్రవర్ధితోఽప్యధునాయవనైరప్యననుమతప్రవేశం ప
క్వణమధిగమ్య మాతంగకన్యకా కరతల కలిత కబళకల్పిత కాయపో
షణశ్చండాలబాలానామవశ్యం లీలాశుకో భవిష్యామిత్యధీరీభూతోత్ప
త్తిలాభోగభాగేవ కిమర్థం శతధా న దీర్ణోఽహమ్మాసం హా మాతః కమలాల
యే హా తాత శ్వేతకేతో హా సఖే పుండరీక మహావిపత్పారావారే పతితమి
దానీం యదిమాం న మోచయథ తదా భవాంతరేఽపి మాకురుధ్వం మదుప
గమాశామితి విలప్య భద్రముఖ ముంచ మాం మునిరస్మి జాత్యా మహాసంక
టాదస్మాదుద్ధృత్య పుణ్యమగణ్యం ప్రాప్నుహీతి మదుక్తిమాకర్ణ్య రేరే
ముగ్ధ మహత్తరః కిల మత్స్వామినీనియోగ స్తముల్లంఘ్య కథమహం ముం
చామి భవంత మిత్యభిదధానే నైవ తేన పక్వణాంతికమనాయిషి || ౭౩ ||
గ || తదానీమగ్రతో నిక్షిప్తదృష్టిరితస్తతో మృగయావిహారవ్యాపృతై
రతి రౌద్రైః శ్వకద్రుపరివారపరివృత పార్శ్వప్రదేశైః కుండలీకృతచండ
కోదండ కాండనిరర్గళ నిర్గళితశరవిసర విక్షోభితమృగకులైః పరుష
బభ్రుకుటిల కుంతలకలాప కరాళవదనైరింగాలసవర్ణాంగైర్దండధరభ
టకైరేశ్చండాలదారకైర్మండితోపాంతం పరితః పరివృత వేణువనగహ
నీకృతసదనాంకణం పర్యుషితసురామాంసవసారుధిరార్ద్రీకృత్రిదుర్గం
ధ దారుణం నారకిణామప్యతిభీషణ మధర్మైకమైకాపణం పక్వ
ణమహామద్రాక్షమ్ || ౭౪ || తతః || ప || మాతంగీప్రసమీక్ష్య సాసకరు
ణా మాం మోచయేచ్చేదిదం మత్పుణ్యం కిల నాత్రవస్తుమలమస్మీత్యాకులం
మామయం | నీత్వా దర్శయదద్య సాధుకృతమిత్యాదాయ మాం పుత్రిక
ప్రాప్తాసీతి వదంత్యనీనయదియం చర్మావృతం పంజరమ్ || ౭౫ || గ || ఇత్థం
మహాశ్వేతావిలోకనవాంఛయా సమం మామపి దుర్గంధబంధురం పంజ
రం ప్రాపయ్య యథాసుఖమధునా త్రిపుత్రికవర్తస్వేతి వినిగద్య మూకీభూ
తాయాం మాతంగసుతాయామహమపి సంజాతనిర్వేదశ్చింతామవాపం |

౭౬ ॥ ప ॥ నత్వానతేనశిరసాయదిమోచనార్థం విజ్ఞాపయామి కథితా
త్మదశోఽహమద్య । సోఽయంశుకోఽతిమధురంమృదుజల్పతీతి ప్రియస్తదేవ
మమబంధనసాధనంస్యాత్ ॥ ౭౭ ॥ తిష్ఠామిమౌనమవలంబ్యయదిప్రకో
పాద్దహ్యాదితోఽప్యధికదుఃఖమియంతథాపి । వాచంయమత్వమధునావ ర
మిత్యవేత్య మౌనేనతద్దిన మనైషమహా స్తథు క్తిః ॥ ౭౮ తతః ॥ ప ॥ ప
రేద్యుశ్చాతీలెప్స్య శనసమయేమాం నిరశనం ప్రపద్యప్రాహ స్మవ్యధితహృ
దయేవాధికమియం । తిరశ్చః కోఽదోషః స్తవనకురుసందేహము దితేత్వమా
హారేపావంనభజసిగృహాణేదమశనమ్ ॥ ౭౯ ॥ కించ ॥ప॥ యేషాహారవి
వేచనంసునియతం తేషామపి ప్రాయశ స్తన్నాస్త్యాపదికింపున స్తవఫ
లంవావ్యోచితంస్వీకురు ॥ ఇత్యేతయ్రచిరోచితోక్త్యధిగతాశ్చర్యః క్షు
ధాశాంతయేయోగ్యాహారరతో స్మత్యథాపితదహం మానవ్రతం సాత్య
జం ॥౮౦॥ తతః ఏవంయాతిదినేకప్రమాత్తరుణతాం యాతేచమయ్యేక
దా మాంజాంబూనదపంజరస్థితమిమం స్వగోఽపమంపశ్యణం । పశ్య
స్నీదృశలక్షణామపివధూ మేనామహంవిస్మితో యావత్ప్రశ్నరతో స్థితా
వదితఆనీతోఽనజానేవరం ॥౮౧॥ ఇతిశుకగదితం చరితంనిఖిలమపినిశమ్య
కౌతుకాక్రాంతః। తామానేతుం మాద్రకప్రభురాదిక్షత్ప్రతీహారీం॥౮౨
తయోపదిశ్యమానాథ్వా మాతంగీయంప్రవిశ్యచ । తంధామ్నాభిభవంతీ
వ వైదగ్ధ్యనాబ్రవీద్విభుమ్ ॥ ౮౩ ॥ తథాహి ॥ క్షోణీభూషణ రోహి
ణీరమణభో కాదంబరీలోచన ద్వంద్వానందక చంద్రపూర్వజననోదంత
స్త వ్యాస్తాచ్ఛ్రుతః । మాంజానీహిదురాత్మనోఽస్యజననీ లక్ష్మీరితిద్వా
యవాం సౌఖ్యంప్రాప్నుతమేకదేత్యుదపతత్తంసారణమ్నాపురా ॥౮౪
తతః ॥ ఇత్యాకర్ణ్యతతోఽస్యమాద్రకవిభో రగ్రిత్రభూతాం స్మరః కృ
త్వాచిత్రరథాత్మజాంరిపురివప్రాణాన్నిహంతుంస్థితః । తస్మాద్భీతఇవప్ర
కంపితతనూ రోమాంచితాంగస్స్రవ ద్బాష్పస్విన్నవపుర్జగామశర
ణం తామేవదిత్తేనసః ॥ ౮౫ ॥ తామేవ స్మరత స్తయా సహరహస్సం

లాపమాతన్వతస్తాంవిషక్తపరిపశ్యతస్సహతయా నానారతింగస్వతః। తా
మేవాలిఖతఃపురోసునయతస్సాకంతయాతిష్ఠతస్సంత్యక్తేతరకర్మణోస్యనిః
తరాం కామానలోవర్ధత॥౧౬॥ మహాశ్వేతాత్యంతయాపిప్రైణంపా
యినమానసమ్।ప్రదూషితమభూచ్ఛాశుప్రాప్తృషాసదిదంబువత్ ॥౧౭॥౫॥
తదానీమతికోమలమల్లికాదివల్లికామతల్లికాలాసకీ లాస్యావదేశదేశికా
యమానవలమానపటీరగిరిపవమానసత్కృతమానమానినీజనబహుమానితనా
యకమానసోద్దీపకమాధవీవీథికావిద్యోతమానవిపినాంతరాఃనిజచాప స
మారోపితరోపప్రకరప్రహారప్రకోపితశాపాయుధ వితీర్ణశాపసణా
యమానభృంగావళీసంగత చూతమయోత్తుంగశృంగారితశతాంగగతశృం
గారయోనిసంగరారంభకాహళీభూతకోకిలకులకాకలీసమాకర్ణనసకలుషి
తవిరహిజనహృదయాంతరాః సుధాకరప్రభాభాసితేందూపలప్రాసాద
నిరర్గళనిర్గళితపయఃపూరప్రకల్పితకాంతాజనరతాంతగ్లానిపరిహారా
స్సురభిమాసవాసరాః ప్రాదురాసన్ ॥౧౮॥ ౬॥ మదకలపికకల
ముఖరితతరుభిః కుసుమితకురవకమధుసదదళిభిః। సుమశరమదకరశశధర
రుచిభిర్జనహృదిరతిమజనయదథసురభిః॥ ౧౯॥ తదా సాయం స్నా
త్వా నృపసుతమపిస్నానయిత్వాపయోభిర్విలిప్యాంగేగంధంగ్రథితకుసు
మానేఖశపాశాన్విధాయ। పిబంతీవాలోక్యానిమిషనయనాకమ్పితాకా
తరాక్షీ నిమీల్యాక్షిద్వంద్వం దృఢతరమముం మంక్షుజగ్రాహకంఠే॥౯౦
చంద్రాపీడస్తదాతస్మాదమృతాసేకశీతలాత్ । కాదంబరీకరస్పర్శాజ్జీవి
తంపునరభ్యగాత్ ॥ ౯౧ ॥ తస్యాద్భిన్నమథాబబంధహృదయం సాయం
తనాంభోజవన్నేత్రేద్వేహ్యుదమీలతాందిసముఖాంభోజాతవత్తత్క్షణమ్ ।
ద్రాక్షస్సుప్తప్రతిబుద్ధవన్నృపసుతస్తాంకంఠలగ్నాంప్రియాంగోర్భ్యాం
గాఢతరంనిబధ్యనిజగాద్రైవంతదాహర్షయన్ ॥ ౯౨ ॥ పీయూషప్ర
భవాప్సరఃకులజయాసోహంత్వయాలింగితో - స్మ్యతాసద్దినమస్మిశాపవిభవాం
శ్చాజ్జీవితఃప్రేయసి। శాపస్సాపిదసంప్రతివ్యపగలస్సాసూద్రకాఖ్య

తను స్తవత్సంభోగవిరోధినీయమచిరాత్త్వక్తామయాతిశ్రమాత్ ॥ ౯౩॥ గ ॥ అపిచేదానీం మహాశ్వేతాపతిః పుండరీకోపి మయైవసహాభూదపా స్తశాప ఇత్యుదీరయత్యేవ రాజకుమారే తత్రాద్భుతకావళీవిలసితపక్షస్థలి శ్చిరవిరహపాండుగండమండలమండితముఖపుండరీకః పరిత్యక్తకీరశరీరః కపింజలకల్పితకరావలంబస్సరయమంబరతలాదవతతారపుండరీకః ॥౯౪॥ ప ॥ దూరాదేవేనందృష్ట్వా చంద్రాపీడంవిహాయభావిత్వా । సేయంతదా గమోక్త్వా నితరామానందయన్మహాశ్వేతామ్ ॥ ౯౫ ॥ దోర్భ్యాం పాద ప్రణతమముమాలింగ్యగాఢం సఖత్వంజామాతామే యదపినియతం పూర్వ జన్మానుబంధాత్ । ఖ్యాతేజన్మాంతరకృతసుహృత్స్నేహభావేతథాపి స్థా తవ్యంతే ననుసహ మయేత్యబ్రవీత్తంకుమారః ॥ ౯౬ ॥ తతః ॥ కేయూ రకస్సరయమాశ్రిత హేమకూటోహంసాయవృత్తమఖిలం త్వరయాచాఖ్య త్ । మృత్యుంజయాభిధజపప్రవణాయతారాపీడాయసర్వమవదన్మదలే ఖికాపి ॥ ౯౭ ॥ గ ॥ తదను ధరాధవోప్యధరీకృతసుధామాధురీమదనీ యవచనచాతురీమాకర్ణ్య ప్రవృద్ధప్రభూతప్రహర్షపులకితాభ్యాం భుజాభ్యామేనాం దృఢతరం పరిరభ్య పార్శ్వస్థితాం విలాసవతీం పరిచుం బ్య సమస్తతస్స్వయంసహాపతిసహస్రసమావృతః పదాభ్యామేవ ప్రస్థాయ క్వ పుత్రమే పుత్రక ఇత్యసకృదసకృన్మదలేఖికామాపృచ్ఛ్య శుకనాసవితీ ర్ణహస్తావలంబస్తం దేశమాసాద్య గాఢతరాలింగితపుండరీకంచంద్రాపీ డం దూరాదేవ సాదరమద్రాక్షీత్ ॥ ౯౮ ॥ ప ॥ ప్రమదపరవశం తం తాతమాలోక్యదూరాత్సపదిసయువరాజః పుండరీకంవిసృజ్య । వినయభ రనతేనప్రీతిపూర్వం స్వమూర్ధ్నా నిజజనకపదాంభోజాతయుగ్మంపవం దే ॥ ౯౯ ॥ తతస్సవినయంపురఃప్రణతమున్నమయ్యాత్మజంత్వమేవ ది గధీశ్వరస్సకలలోకవంద్యోహ్యసి ।. ఇతి క్షితిపతిర్వదన్నఖిలరాజలోకై స్సమంప్రతిపమపతత్తదాతనయపాదపంకేజయోః ॥ ౧౦౦ ॥ గ ॥ తదనం తరం నిటిలశిరఃకపోలే సంచుంబ్య సుదృఢం సుచిరమాలింగ్య సమనోర

మయా విలాసవత్యా విసర్జితే ప్రణామపరంపరాపరితోషితశుకనాస
ప్రదత్తాశీర్వాదశతానందితే సర్వేషామప్యేషపవనో వైశంపాయన ఇతి
క్రీడావిలక్షాననపుండరీకం పుండరీకమాదర్శయిత్వైష యువరాజే కపిం
జలస్సవినయముపసృత్య భగవతశ్శ్వేతకేతోరాదేశమేనమావేదయామా
స ॥ ౧౦౧ ॥ వ ॥ త్వత్పుత్రస్సఖిలుపుండరీక ఇహానాసీత స్తతః కారణాద్వైవ
శంపాయనప్రపన్నోయమితి తం విద్ధి భ్రమం మా కృథాః। అస్యాకేచనసమా
న కాలికమఘాదాయుః శ్రియా వైభవాదిత్యాజ్ఞాపయతి చ మాం భగవాంశ్చ
శ్వేతకేతుస్తవ ॥ ౧౦౨ ॥ తతః ॥ కిమితి భగవతేదం మహ్యమనాదిష్టమా
స్తామిదమితి శుకనాసః ప్రీతిపూర్వంతముక్త్వా। అవనిపతిసమేతః పుత్రయో
ర్వార్తయైవ క్షణమివ రజనీం తామత్యగాదస్తశోకః ॥ ౧౦౩ ॥ గ ॥ ప్రాత
రేవ సర్వగంధర్వబలవలయిత ప్రాంతస్స గౌర్యామదిరయా సాకమాగత్య
రూపానురూపవరసంగత సుతావలోకసద్విగుణిత హర్షప్రకర్షస్స
హంసశ్చిత్రరథస్తత్పాణిపీడన మహోత్సవవిధిత్సయా శుకనాస సమేతం
క్షోణీపతిమేవమభాణీత్ ॥ ౧౦౪ ॥ వ ॥ రాజంస్త్వకీయభవనే సతి విద్యమా
నే పుత్రోత్సవో చిత్రవిపినే క్రియత ఇతి మర్షణం। తద్గమ్యతాం స్వసదనం తద
నుస్వభూమిం స్వచ్ఛంద లోకమథవా శుగమిష్యతీతి ॥ ౧౦౫ ॥ జామా
తయ త్రహ్మాదయస్య సుఖం తదేవ గేహం మయా తు గృహసౌఖ్యమిహైవ ల
బ్ధమ్ । తద్గమ్యతాం గృహసుఖానుభవాయ యూయం జామాతరం నిజవధూ
సహితం గృహీత్వా ॥ ౧౦౬ ॥ తథేత్సవదివ్యక్షుణాప్యభిహితస్స రాజర్షి
ణా యద్వైనతపసోచ తేభవతుతత్తథేతి బ్రువన్ । సమాహృతసభూపస్స్వప
ది హేమకూటం గతో దదావనలసాక్షికం నృపసుతాయ కాదంబరీం ॥ ౧౦౭
సుముహూర్తే మహాశ్వేతాం సుతాం రాజ్యశ్రియా సహ । హంసోపి పుం
డరీకాయ ప్రదదావగ్నిసాక్షికమ్ ॥ ౧౦౮ ॥ తదా నభస్యప్సరసాం కద
మ్బకం సనర్తగంధర్వగణోప్యగాయత । సనాదగమ్భీరమమర్త్యదుందు
భిః ప్రసూనసృష్టిర్నిపపాత చాంబరాత్ ॥ ౧౦౯ ॥ పభూపరా తాచతు

గన్తయానమారుహ్య పౌరైరభినన్ద్యమానా । వాసైన్యస్సమం రాజపథేన
రిత్వా ప్రావిక్షతాం వాసగృహం నిశాయామ్ ॥ ౧౧౦ ॥ తత్ర ॥ పయసాస
ర్వమృత్వా జీవితాస్సకిరైకానసాస్తాకం మహ్యే దృశ్య సేవత్ర లేఖా । ఇ
యంతు తేవిదానీ మాఢ్యవుతేతి కాదమ్బరీ చన్ద్రాపీడం తత్ర సద్యస్యప్యస్థ
లే ॥ ౧౧౧॥ శ స్తమాకర్ణ్య మాం మద్వియోగాసహా రోహిణీ భూతలసంభ
వం యాగ్రహీత్ । విద్ధితామేవ సాపతి లేఖాత్యయాం చంద్రలోకే పున
ర్ప్రేక్ష్య సీత్యాయహాసః ॥ ౧౧౨ ॥ తచ్ఛ్రుత్వా రోహిణ్యాః పాతివ్రత్యేన పె
శలతయా చ । ఇయమతివి స్మితహృదయానకిమపి వక్తుం శశాక లజ్జాంధా ॥
౧౧౩ ॥ శశికరవిశదీకృతదిశిరజన్యాం క్షితిధరరుహారం గతవతి తిమిరే । క్షితిపతి
తనయోప్యభజత దయితారతిసుఖమచిరాచ్చిరమభిలషితమ్ ॥ ౧౧౪ ॥ కా
దంబరీ ప్రథమసంగమతోషితాత్మా స్థిత్వాయమేక దినవద్దశరాత్రిమత్ర ।
భూపాత్మజశ్శ్వశురసంమతి మేత్య సద్యః ప్రత్యాజగామ ముదితః పితృపా
దమూలమ్ ॥ ౧౧౫ ॥ అథస మసుఖదుఃఖం ప్రీణయన్ రాజలోకం జనకచ
రణసేవాం సాధుకుర్వన్నజస్రమ్ । ముదముపజనయన్నా దేవగోదేవతా
నాం భువమయమపి చంద్రాపీడ భూపోగరక్ష ॥ ౧౧౬ ॥ గంధర్వశై
గురుత్వాదనుపమవిభవే హేమకూటైక దాచిద్రోహిణ్యాః ప్రీతి హేతో గ
మృతసురభిశైజాతుచిచ్చంద్రలోకే। సోయంజాతూజ్జయిన్యామపిచ జనన
భూవత్సలత్వాద్వసంత్సంశ్చంద్రాపీడస్సదారో హ్యభజదపరమానన్దమా
నందరాశేః ॥ ౧౧౭ ॥ ******************************

ఇతి శ్రీమద్వాధూలకులకలశజలనిధిసుధాసూతేః వాజపేయ
శ్రీరామదీక్షితస్య తనూజేన శ్రీకంఠకవినా విరచితే అభినవకాదమ్బర్యభిధే
చమ్పూప్రబన్ధే షష్ఠాశ్వాసః

ప॥ వాఘూలవంశమణినా శ్రీకంఠమనీషిణా విరచితాయాం।

శుభసహకాదంబర్యామాశ్వాసష్షష్ఠ ఏష పరిపూర్ణః॥

॥శ॥ యద్భావమతి మయాఽసునా విరచితం సద్గ్రంథసుధాబుధాస్సముపలో
క్యైతం సహృదయా గుణగ్రాహిణః। తదీయపదపంకజద్వయమజస్రమా
లంబ్య పరాన్ స్తుషన సుమమాల్యసచ్ఛిరసి ధారయామో వయం॥ — ॥

॥శ॥ ఘూలము డుమనలోక్య బుధాః ప్రబంధమేనం మదర్పితదయాః
పరిశోధయంతు। యేషాం స్వభావజనితా గుణాయంతు గుణాః స్వభావం విజ్ఞాపనా
సమానయా సఫలా బుధానామ్॥ ✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻

శుభసహకాదయ్యురిచంద్రా గ్రంథే పూర్వోత్తరకథాభాగస్సమాప్తః

